

Az évforduló egyben pillantás a jövőbe is

ÜNNEPI ÜLÉS A KREMLBEN

A moszkvai Kreml kongresszusi palotájában hétfő délután tíz órakor megnyílt az SZKP KB, a szovjet és az oroszországi Legfelsőbb Tanács együttes ünnepi ülése. Az elnökségben Mihail Gorbacsov, az SZKP KB főtitkára, Andrej Gromiko, a Legfelsőbb Tanács Elnökségének elnöke, Nyikolaj Ryzkov miniszterelnök, az SZKP KB Politikai Bizottságának tagja, külföldi párt- és állami vezetők — köztük Kádár János, az MSZMP főtitkára és Németh Károly, az Elnöki Tanács elnöke —, valamint más szovjet vezetők foglaltak helyet.

Andrej Gromiko megnyitja és a szovjet himnusz elhangzása után Mihail Gorbacsov, az ünnepi ülés szónoka mondta el beszédét. A nagy érdeklődéssel várt beszámoló 75 nyelvre fordították, a világ számos tévéállomása egyenes közvetítést adott Moszkvából. Az ünnepi esemény helyszínén csaknem hateren voltak jelen: KB-tagok, legfelsőbb tanácsai küldöttek, a párt, a munka veteránjai, a honvédelmi és a belügyminisztérium, a szovetszég köztársaságok képviselői, katonai vezetők, a tudományos élet kiemelkedő személyiségei. Az ülésre 119 országból összesen 163 küldöttség érkezett Moszkvába.

Szombaton érkezett meg Kádár János vezetésével a magyar párt- és állami küldöttség, melynek tagja Németh Károly, Szűrös Mátyás, a Központi Bizottság titkára, valamint Rajnai Sándor, hazánk szovjetunióbeli nagykövete, a KB tagja.

Moszkvában van a szovjet szaktanács meghívására Gáspár Sándor, a SZOT elnöke, a Szakszervezeti Világszövetség elnöke; a Komszomol KB meghívására Hámosi Csaba, a KISZ KB első titkára; a Szovjet Baráti Társaságok Szövetsége meghívására Apró Antal, a Magyar-Szovjet Baráti Társaság elnöke. Bulgária küldöttségét Todor Zsivkov, a BKB KB főtitkára, az államtanács elnöke; Csehszlovákiát Gustáv Husák, a CSKP KB főtitkára, köztársasági elnök; Jugoszláviát Bosko Krunics, a JKSZ KB Elnökségének elnöke; Kambodzsaét Heng Samrin, a Kambodzsai

Népi Forradalmi Párt KB főtitkára, az államtanács elnöke, a KNDK-ét Pak Szong Csol, a Koreai Munkapárt KB PB tagja, a KNDK alelnöke; Kubáét Carlos Rafael Rodríguez, a Kubai KP KB PB tagja, az államtanács elnökhelyettese; Laoszét Kaysone Phomvihane, a Laoszi Népi Forradalmi Párt KB főtitkára, kormányfő; Lengyelországot Wojciech Jaruzelski, a LEMP KB első titkára, az államtanács elnöke; Mongóliát Dzsamin Batmönh, a Mongol Népi Forradalmi Párt KB főtitkára, a Nagy Népi Hural elnökségének elnöke; az NDK-ét Erich Honecker, az NSZEP KB főtitkára, az államtanács elnöke; Romániát Nicolae Ceausescu, a RKP főtitkára, az államtanács elnöke; Vietnámét Nguyen Van Linh, a VKP KB főtitkára vezeti.

Afganisztán küldöttségét Nadzsibullah, az Afganisztáni Népi Demokratikus Párt KB főtitkára, a Forradalmi Tanács elnöke; Angola küldöttségét José Eduardo dos Santos, a MPLA-Munkapárt elnöke, köztársasági elnök; Etiópiát Mengisztu Hailé Mariam, az Etióp Dolgozók Pártja KB főtitkára, államfő; Finnországot Mauno Koivisto köztársasági elnök; a Jemeni NDK-ét Ali Szalem al-Bied, a Jemeni Szocialista Párt KB főtitkára, Nicaraguáét Daniel Ortega államfő vezeti.

Magas szintű küldöttségekkel képviseltetik magukat a kommunista és munkáspártok, szocialista és szociáldemokrata pártok, nemzeti felszabadító és demokratikus mozgalmak, más polgári pártok is. Köztük van az Afrikai Nemzeti Kongresszus delegációja Oliver Tambo elnök vezetésével; a Francia KP küldöttsége Georges Marchais főtitkár vezetésével; az Olasz KP küldöttsége Alessandro Natta főtitkár vezetésével; a PFSZ küldöttsége Jasszer Arafat, a PFSZ VB elnöke vezetésével; a Portugál KP küldöttsége Alvaro Cunhal főtitkárrel az élen; a Spanyol KP küldöttsége Gerardo Iglesias vezetésével.

A Szocialista Internacionálét Kalevi Sorsa, a szervezet finn alelnöke képviseli.

Andrej Gromiko megnyitja

Október ügye tovább él, és nemcsak országunkban: mindezt láthatjuk a szocialista országok sikereiben, a testvéri kommunista és munkáspártok tevékenységében is, megmutatkozik a népek nemzeti felszabadító harcában, a világ haladó erőinek a békéért, a fegyverkezési, elsősorban a nukleáris fegyverkezési hajszá ellen, az úrfegyverkezés ellen folytatott mozgalomban — Andrej Gromiko beszédében Kiemelte, hogy a szovjet

népekre is. A forradalom győzelme meghatározó hatást gyakorolt a nemzetközi kapcsolatokra is. Az országok közötti kapcsolatokba olyan, a forradalom teremtette fogalmak is bekerültek, mint a valóban egyenjogú együttműködés, a békés egymás mellett élés, a leszerelés.

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke megnyitójában végeztül megköszönte a 119 országból érkezett 165 küldöttségnek, hogy eleget tettek a 70. évforduló ünnepségeire szóló meghívásnak.

(Folytatás a 2. oldalon)

Szabó István látogatása Hajdú-Bihar megyében

Szabó István, a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának tagja, a Termelőségvetkezők Országos Tanácsának elnöke hétfőn hivatalos látogatást tett Hajdú-Bihar megyében. Reggel a megyei pártbizottságon fogadta Sikula György első titkár Szabó Istvánt, és

tájékoztatta a megye gazdaságának év vége előtti helyzetéről. A tájékoztatáson jelen voltak Magyar József és dr. Onosi László, a megyei pártbizottság titkárai is. Szabó István részt vett és felszólalt a megyei tanács ülésén, majd megbeszélést folytatott a tanács vezetőivel időszerű kérdésekről.

Feladatterv a stabilizációs program hajdú-bihari végrehajtására

Ülést tartott a megyei tanács

Hétfőn délelőtt a megyeháza Árpád-terében tartotta ülést a Hajdú-Bihar Megyei Tanács. A testületi ülés napirendjén rendkívül fontos témát tárgyalta: a megye gazdaságának stabilizációját és kibontakozását. A feladat, ami a tanácsokra vár, nem könnyű — hangsúlyozta az írásban ki- küldöthöz fűzött szöve-

Szabó István a megyei tanácsülés elnökségében

kiegészítésében dr. Szabó Imre tanácselnök —, hiszen a program megvalósulásának első évében is már több mint harmadával csökken a tanácsok fejlesztésre fordítható anyagi ereje. Kevesebb pénzből, okosan gazdálkodva kell elérni, hogy a lakosság ellátásának színvonala ne romoljon. A tanácsok feladatai három csoportba sorolhatók. A ki- alakult, hagyományos fórumokat is felhasználva kell magyarázni a kibontakozási programot, mozgósítani annak végrehajtására a lakosság körében. Vannak a tanácsnak feladatai a hatékonyabb termelőmunka elősegítésében is: az infrastruktúra megfelelő biztosítása, működtetése. A harmadik csoportba pedig a közvetlen tanácsai munka feladatai tartoznak, ezen belül kiemelten a foglalkoztatási problémák megoldása, a tanácsok és intézményeik gazdálkodásának szervezése, a szociális gondoskodás, valamint az oktatás szükséges feltételeinek biztosítása.

A megyei tanács testület elé terjesztett feladatterv részletesen tartalmazza az egyes ágazatok tennivalóit, rögzítve azt is, hogy a megoldási módokat csak helyben, a városokban és községekben lehet és kell kidolgozni.

A vitában felszólaltak: Daróczi Lajos, Csépes Imre, dr. Ács István, Jakab Tamás, Korényi Botondné, Orsós István tanácsstagok, Huddák Győző, a Berettyóújfalui Városi Tanács elnöke. Felszólalt Szabó István, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Termelőségvetkezők Országos Tanácsának elnöke is.

A Központi Bizottság nevében üdvözölte a testületet, majd bevezető szavaival a megyei feladattervet jónak, a fontos feladatokat felvállalónak minősítette. Nyomatékosan felhívta a figyelmet két fontos feladatkörre: az egészségügyre és szociálpolitikára, illetve az oktatásra.

Az ország termelőeszköz- zainek 67 százaléka az ipar-

lános fejlesztésre, mint amelyen a hetvenes években volt, ma nincs sem lehetőség, sem szükség, differenciáltan kell fejleszteni, erre van meg az anyagi erő.

A felszólalások és dr. Szabó Imre összefoglalója után a tanács egyhangúlag jóváhagyta a megyei feladattervet.

Második napirendi pontként a megyei tanács dr. Szolnoki Győző kereskedelmi osztályvezető előterjesztése alapján áttekintette a megye lakosságának érdeklátási és fogyasztói árak védelmi helyzetét. A téma tárgyalásán jelen volt Giltner László, az Országos Kereskedelmi Főfelügyelőség vezetője is. A tanácsstagok közül felszólalt Vojnitsné Nagy Éva és Török Miklós- né.

Dr. Kocsis Miklós, a tanács ügyrendi és jogi, igazgatási bizottságának elnöke tett jelentést arról, hogy a korábban megüresedett megyei tanácsági helyre a Berettyóújfalui Városi Tanács dr. Gyökösné dr. Kin Ágnes delegálta.

Dr. Szabó Imre bejelentette, hogy dr. Juhász Istvánt, a megyei tanács elnökhelyettesét a Hajdúszobáti Lenin Termelőségvetkezők — a nyugdíjba vonult Mocsári Sándor utódjaként — elnökévé választotta, s ezért dr. Juhász István felmentését kérte tanácsai funkciója alól. A felmentést a testület megadta, ez egyben a végrehajtó bizottsági tagság megszűnését is jelenti. Dr. Juhász István azonban a megyei tanács tagja, a mezőgazdasági bizottság elnöke marad. A felmentett elnökhelyettes köszönetet mondott a testületnek a tíz évét át élvezett bizalomért. Funkciója egyelőre betöltetlen marad, a kérdésre a jövő évben a közigazgatás várható korszerűsítésének ismeretében térnek vissza.

A megyei tanács ülése Kardos Zoltánnak a Hosszú- pályai közbiztonságára vonatkozó interpellációja után dr. Szabó Imre zárszavával ért véget.

Az ülés elnöksége: a szónoki emelvényen Mihail Gorbacsov, beszédének megkezdése előtt. (Telefotó: TASZSZ — MTI — KS)

Október és az átalakítás: a forradalom folytatódik

Mihail Gorbacsov beszéde

Kedves elvtársak!
Tisztelettel külföldi vendégeink!

Hét évztized választ el bennünket az 1917-es esztendő októberének feledhetetlen napjaitól, azoktól a legendás napoktól, amelyek a társadalmi haladás új korszakát nyitották meg, az igazi emberi történelem kezdetét jelentették. Október valóban az emberiség létének nagy pillanata, fényes hajnala. Az októberi forradalom a nép forradalma, a nép érdekeit, felszabadulását, fejlődését szolgáló forradalom.

Hét évztized nem nagy idő a civilizáció sok évszázados fejlődéséhez mérten, ám a történelem nem ismert még egy ilyen, monumentális korszakot, amilyent házánk élt át a nagy október győzelménél. Nincs is nagyobb megtiszteltetés, mint követni az úttörőket, minden erőnket, energiánkat, tudásunkat és képességünket a nagy október eszméinek és céljainak diadaláért áldozni!

Az évforduló a büszkeség pillanata a véghez vitt tettek fölött érzett büszkesége. Roppant súlyos megpróbáltatások jutottak nekünk osztályrészül, s mi becsülettel álltuk a sarat, mi több, kiemeltük az országot a zilált-ságból, az elmaradottságból, nagyhatalommá tettük, megváltoztattuk életét, gyökeresen átfüggöttük az emberek szellemi arculatát.

A XX. század legádázabb küzdelmeiben megvédeleztük saját életformánkhöz való jogunkat, megvédtük jövőnket. Teljes joggal lehetünk büszkéek arra is, hogy forradalmunk, munkánk és harcunk változatlanul igen nagy hatást gyakorol a világ fejlődésének minden területére, a politikára és a gazdaságra, a társadalmi szférára és kortársaink tudatára.

Az évforduló az emlékezés pillanata. Az emlékezés

azokra az embermilliókra, akik mind-mind tettek valamit közös szocialista vívmányaiért. Azokra, akik acélt öntöttek, gabonát vetettek, gyermekeket tanítottak, előrevittek a tudományt és a technikát, feljuttatták a művészet csúcsaira. A szomorú emlékezése azokra, akik a házát védelmezve harcban estek el, életük árán lehetőséget adtak a társadalomnak a haladásra. Az emlékezés az átélte dolgokra, a megtett útra, mert ezekből született jelenünk.

Az évforduló az elmélkedés pillanata. Az elmélkedés arról, mennyire bonyolult és nehéz a világunk, mennyire nem egyértelműen alakultak olykor dolgaink, alakult sorsunk. Volt benne minden: volt hősiesség és tragikum, voltak fényes győzelmek és keserves kudarcok.

A nép szemszögéből nézve elmélkedünk a megfeszített

alkotómunka hetven évéről, a népből, mely kész mozgósítani minden erőforrásait az élet forradalmi átalakítása érdekében.

Az évforduló egyben pillantás a jövőbe is. Vívmányaink nagyszerűek, nyomtalanok és jelentősek. Ezek képezik újabb eredményeinknek, a társadalom továbbfejlesztésének szilárd alapját. Eppen a szocializmus fejlesztésében, a leninizmus és a nagy október eszméinek gyakorlatának továbbvitelében látjuk mai teendőink és törekvéseink lényegét, elsősorban a feladatunkat és erkölcsi kötelességünket. Ez teszi parancsolóan szükségessé a nagy október történelmi jelentőségének, valamint mindannyian komoly és alapos elemzését, amit a nagy október óta eltelt hét évztizedben végeztünk.

nevelése első tapasztalatát, amely a kettős hatalom bonyolult viszonyai között keletkezett. Február a maga nemében egyedülálló abból a szempontból is, hogy lehetővé vált a hatalom békés átkerülése a dolgozók kezébe, mely lehetőség sajnos a történelmi körülmények miatt nem vált valórrá.

Február fontos történelmi szakasz volt az októberhez vezető úton.

A februári forradalomban részt vevő osztályerők bonyolult szövetségében és szembenállásában Lenin zseniálisan látta meg a szocialista forradalom győzelmének lehetőségét. Az áprilisi tézisek e történelmi körülmények között a tudományos előrelátást testesítették meg és a forradalmi cselekvési program mintáját jelentették. Lenin nemcsak a polgári demokratikus forradalom szocialista forradalomba történő átváltásának logikájára mutatott rá, hanem ennek a folyamatnak a formájára is — a szovjeteken és az azok bolsevizálásán keresztül vezető útra. Ennek az útnak a lényege az volt, hogy segíteni kell a tömegeknek saját harcuk értelmének felismerésében, és a forradalom saját érdekében történő tudatos véghezvitelében. A februári októberig tartó időszakban gyors társadalmi változások mentek végbe, a tömegek politikailag éretté váltak, konszolidálódtak a forradalom erői és élcsapatuk, a lenini párt.

Abban az időszakban — februártól októberig — rendkívüli erővel mutatkozott meg Leninnek és társainak politikai művészete, amely tanulságos példája a forradalmi gondolkodás és cselekvés élő dialektikájának. A párt vezetése megmutatta, hogy képes a kollektív alkotó útkeresésre, szakítani tud azokkal a sztereotípiákkal, jelmondatokkal, amelyek még tegnap, egy más helyzetben kifogástalannak, az egyedül lehetségesnek tűntek. Elmondhatjuk, hogy a lenini gondolatmenet, a bolsevikok egész tevékenysége — amit a munkaformák és módszerek gyors váltása, rugalmasság és rendkívüli taktikai döntések, politikai bátorság jellemez — a nagy október példája a dogmáktól mentes, valóban dialektikus, új gondolkodásmódnak. Az igazi marxisták—leninisták így és csakis így gondolkodnak és cselekszenek, különösen a fordulópontot jelentő, kritikus időkben, amikor a forradalom és a béke, a szocializmus és a haladás sorsa dől el.

Térjünk vissza 1917 áprilisához: a szocialista forradalomba történő átmenet lenini programja sokaknak, köztük barátoknak és ellenfeleknek is utópiának, majdhogynem a korlátlanul szárnyaló képzetek születtek.

Az élet azonban megmutatta, hogy csak ez a program válhatott és vált is a forradalom továbbvitelének politikai alapjává, lényegében a társadalom megmenetelésének, a nemzeti katasztrófa elkerülésének alapjává. Emlékezzünk 1917 júliusának napjaira. Mekkora fájdalommal kellett a pártnak lemondania a minden hatalmat a szovjeteknek jelszaváról. Más azonban nem lehetett tenni, mert a szovjetek egy időre az eszerek, a meneszevkek és más, az ellenforradalommal erőitlen csoportok kezébe kerültek. Milyen érzékenyen tartotta kezét Lenin a forradalom pulzusán, milyen zseniálisan határozta meg a szovjetek újabb újjászülését kezdését. A szovjetek a harc folyamataiban valóban népi jellegű öltöttek, s ez lehetővé tette, hogy a győzelmes fegyveres felkelés szervei, majd a munkás-paraszt hatalom politikai formájává váljanak.

Mindezek nem csupán a nagy forradalom történetének lapjai. Állandóan emlékeztetnek bennünket, a magunk előttünk álló feladatokra, hogy a kommunizmus megvalósításáért kell lenniük bátor döntéseknek, a jelenért és a jövőért viselt teljes felelősség vállalására.

Az októberi forradalom emberek millióinak hatalmas áttörése volt, amely ötvözte a munkásosztály alapvető érdekeit, a parasztság évszázados vágyait, a katonák és matrózok békeohaját, a soknemzetiségű Oroszország népeinek lebirhatatlan vonzalmát a szabadság és a világosság iránt. A bolsevik pártja képes volt arra, hogy megtalálja a legfontosabbat a különböző érdekek bonyolult összefonódásában, egyesíteni tudta a különféle irányzatokat és törekvéseket, és ezeket a forradalom fő kérdéseinek — a hatalom kérdésének — megoldása felé irányította. A proletárdiktatúra állama már az első — a földről és a békéről szóló — dekrétumaiban tetteket adott választ a kor követelményeire, nemcsak a munkásosztály alapvető érdekeit adott hangot, hanem a nép abszolút többségének törekvéseit is kifejezte.

Ma fel kell idéznünk az októberi napok meg egy nagyon fontos, elvi jelentőségű tanulságát. Napjainkban különösen aktuális a lenini válasz arra a kérdésre, amelyet az élet, a forradalmi valóság vet fel, nevezetesen arra, hogy milyen viszonyban áll egymással a szocializmus vezető út elméleti „modellje” és a szocialista építés tényleges gyakorlata.

A marxizmus—leninizmus mint alkotó tanítás nem kész receptek és doktrinális előírások gyűjteménye. A marxista—leninista tanítástól idegen a szüklátókörü dogmatizmus. Ez a tanítás szoros összekapcsolja az újító elméleti gondolatokat a gyakorlattal, a forradalmi harc menetével. Ennek tanulságos példája a nagy október.

Mint ismeretes, még a korabeli munkásmozgalom jelentős személyiségei közül is sokan elzárkóztak attól, hogy törvényszerű jelenség lássanak az októberi szocialista forradalomban: szocializmus az nem „a szabályok szertartás” zajlott le, nem állt összhangban a kialakult elméleti nézetekkel. Az oroszországi kapitalizmus — vélekedtek — 1917 októberére nem teremtette meg a szocializmus minden szükséges anyagi és kulturális feltételét. Úgy gondolom, tanulságos és hasznos felidézni, hogyan válaszolt Lenin forradalmunk e bírálóinak. „A szocializmus megteremtéséhez — mondják önk — civilizáltságra van szükség. Nagyon helyes. De miért nem teremtették meg mi idehaza előbb a civilizáltságnak olyan előfeltételeit, mint a földesurak kiűzése, az oroszországi tőkés kiűzése, azután kezdve meg a haladást a szocializmus felé?”

Azok, akik dogmatikusan, mereven értelmezik a marxizmust, nem értették meg a tanítás lényegét — forradalmi dialektikáját. Pedig éppen ez jellemzi Lenin egész október utáni tevékenységét.

Eppen ez tette lehetővé, hogy a lehetséges és a lehetetlen határán állva politikai és erkölcsi hőtételt vált ki a breszti béke, amely megövtá több ezer ember életét, magát a szocialista hazát.

Vegyünk egy másik példát. Lenin ugyanúgy, mint Marx és Engels, meg volt győződve arról, hogy a forradalom fegyveres védelmét a népi milícia látja majd el. A konkrét körülmények azonban más megoldást követeltek. A népre kényszerített polgárháború, a külső intervenció új megközelítést tett szükségessé. Lenin rendelkezéseire létrehozták a munkás-paraszt Vörös Hadsereget. Ez új típusú hadsereg volt, amely mulhatatlan diadalmat szerzett a polgárháborúban és a külföldi intervenció visszaverése során.

Keserves megpróbáltatásokat hoztak ezek az évek a fiatal szovjet hatalomnak. A maga kérelhetetlen egyszerűségében és ridegységében merült fel a szocializmus létének vagy nemlétének kérdése. A párt egyesítette és mozgósította a népet a szocialista hazáért, az októberi vívmányok védelmére. Az éhes, rongyos ruhás, mezítláb vöröskatonák szétverték a jól képzett, jól felszerelt ellenforradalmi hadsereget, amelyet bőségesen elláttak mindennel Nyugat és Kelet imperialistái.

A polgárháború tüze elborította az egész országot, eljutott minden családhoz, felforgatta a megszokott életmódot, az emberek lelkiállását és sorsát. Ebben az élet-halálharcban győzött a nép akarata, milliók törekvése az új élet felé. Az ország mindent megtett, hogy segítsen a fiatal hadseregnek, a Lenin által meghirdetett jelszó jegyében élt és tevékenykedett: „Mindent a győzelemért!”

Mindörökké megőrizzük a legendás hősök — a bátor tengerészek és lovas katonák, a fiatal Vörös Hadsereg harcosai, parancsnokai és a vörös partizánok — hősteteinek emlékét. Ők védtek meg a forradalmat, örök dicsőség nekik!

Mély forradalmi dialektika érvényesült az új gazdasági politikáról hozott döntésben is, amely lényegesen kiszélesítette a szocializmussal, annak felépítése útjával kapcsolatos elképzelések horizontját.

Vagy vegyünk egy másik kérdést. Lenin, mint ismeretes, bírálta a „szovjetkezeti szocializmus” korlátozott jellegét.

Az októberi forradalom, a hatalom megszerzése után kialakult konkrét körülmények között azonban új módon vizsgálta a kérdést. „A szovjetkezetekről” című cikkében kifejtette nézetét a szocializmusról, mint a „civilizált szovjetkezetek” társadalmáról.

Ebben állt az ereje és bátorsága a marxista dialektikának, amely kifejezte a forradalmi tanítás lényegét, és ezt alkalmazta oly ragyogóan Lenin. Úgy gondolta, hogy az új társadalom építése során „nem egyszer kell meg javítgatnunk, alakítgatnunk, újakezdenünk”.

Valóban sokszor kellett javítgatnunk és alakítgatnunk a megkezdett művet, hosszadalmas és szívszűrt kellett vívnunk, fordulatokban gazdag, forradalmi jellegű történelmi folyamatokat éltünk át. Ez ezek nagymértékben megváltoztatták előrehaladásunk körülményeit, feltételeit. Miniket magunkat is megváltoztattak — megedzettek, tapasztalatokkal, tudással gazdagítottak, növelték bizonyosságunkat a forradalom sikerét illetően.

Ha világtörténelmi léptékekkel mérjük az általunk megtett utat, újra és újra meggyőződhetünk arról, hogy rövid idő alatt elértük azt, amihez másoknak évszázadokra volt szükségük.

A szocialista forradalom egy olyan országban ment végbe, amely a kapitalizmus fejlődésének közepes szintjén állt, ipara nagymértékben koncentráldott, lakossága túlnyomó részét a parasztság alkotta, s mélyen gyökereztek a feudalizmus, sőt a még korábbi társadalmi formációk maradványai. Oroszország hatalmas tudományos és kulturális vívmányokat adott a világnak, de lakosságának háromnegyede irástudatlan volt. Az országot a végtelenségig felújírt imperialista háború és kollektív diktatúra juttatta a hozzá nem értő vezetés.

Az új élet építéséhez nem

(Folytatás a 3. oldalon)

I. Október útja: az úttörők útja

Elvtársak!
Úttörőként hatalmas és bonyolult utat tettünk meg. Nem foglalható bele egy rövid elemzésbe. Nem foglalható bele a régi világ anyagi és erkölcsi örökségének, az első világháborúnak, a polgárháborúnak, az intervenciók a súlyos volta. Nem foglalható bele egy rövid elemzésbe az átalakulások újszerűsége, a hozzájuk fűződő remények sokasága, az új, a szokatlan tényréseinek olykor lélegzétvételyi szünetet sem hagyó üteme és mértéke. Nem foglalható bele a szubjektív tényezők sem, melyek különleges szerepet játszottak a forradalmi viharok időszakában. Nem férnek egy rövid elemzésbe a maximalizmussal átitott forradalmi idők, a jövőről alkotott, olykor leegyszerűsített, sarkított elképzelések. És nem fér bele az új életért küzdők tiszta és szenvedélyes törekvése arra, hogy mindent a lehető leggyorsabban, legjobban, legigazságosabban oldjanak meg.

Megtett utunk — annak hősi és drámai mivolta — magától értetődően gondolatokat ébreszt kortársainkban. Történelmünk csak egy van, s ez a történelem megváltoztathatatlan. Bármilyen érzelmeket váltson is ki, ez a történelem a miénk és kedves nekünk. Ma visszatekintünk azokra az októberi napokra, amelyek megrengették a világot, szilárd lelki támaszt, megszívlelendő tanulságokat keresünk és találunk is bennük. Mindig újra meg újra meggyőződünk a nagy október által választott szocialista út helyességéről.

Az emberiség történelmi fejlődésének objektív logikája vezetett ehhez a mérföldköhöz. Az októberi forradalom — a civilizáció fejlődése útjainak minden elmentmondásossága és változatosága ellenére is — törvényszerű következménye volt egy sok évszázados harc eszméi és gyakorlata fejlődésének, amely harcot a dolgozók a szabadságért és a békéért, a társadalmi igazságosságért, a nemzeti, szellemi és osztálykizsákmányolás ellen vívtak.

Az 1917-es év megmutatta, hogy korunk fő társadalmi alternatívája — választás a szocializmus és a kapitalizmus között. Megmutatta, hogy a XX. században nem lehet előrelépni másként, csakis a magasabb rendű társadalmi formáció, a szocializmus útján. Ez az alapvető lenini tétel ma sem kevésbé időszerű, mint akkoriban, keletkezésekor volt. Ez a dinamikus társadalmi fejlődés törvényszerűsége.

Az oroszországi forradalom — a múlt nagy humanistáitól kezdve egészen a XIX. és XX. századi proletár forradalmárokig — felszabadító törekvéseinek csúcspontja, álmainak megvalósulása volt.

1917 magába szívtá a nép önálló fejlődésért és függetlenségért vívott harcának, a történelmünkre jellemző haladó nemzeti mozgalmaknak, az antifeudális paraszti felkeléseknek és háborúknak az energiáját. Testet öltött benne a XVIII. századi felvilágosítók, a dekabrista mozgalom hőseinek és vértanúinak, a forradalmi demokrácia lánglelkű vezérek szellemi utkeresése, kultúránk nagy személyiségeinek erkölcsi aszketizmusa.

Országunk sorsa szempontjából döntő jelentőségű volt az az idő, amikor a XX. század hajnalán Vlagyimir Iljics Lenin magával ragadta elvarázsoltnak egységbe forrott csoportját az új típusú oroszországi proletárúttán létrehozásának útján. Ez a hatalmas lenini párt indította rohamra a népet, annak legjobban, legbecsületesebb erőt a régi világ ellen.

Október sikerének alapjait az 1905—1907-es első oroszországi forradalom rakta le. Ekkor született január 9. keserű tanulságai, a decemberi mozkvái barikádok elkeseredett hősiessége, a szabadságért vívott küzdelem sokezer ismert és névtelen harcosának hőstetei, de innen eredeztethetők az első munkás-tanácsok, a szovjet hatalom mintaadó szervei is.

A nagy október győzelmén az 1917-es februári forradalom vívmányaihoz is táplálkozik: ez volt az imperializmus korának első győzelmes népi forradalma. A februári győzelem után a forradalom hihetetlen gyorsasággal indult fejlődésnek. A forradalom főszereplői a katonaruhát öltött munkások és parasztok voltak. 1917 tavasza megmutatta az össznépi mozgalom hatalmas erejét. Egyidejűleg megmutatkoztak a mozgalom korlátai is, a forradalmi tudat e szakaszban tapasztalható ellentmondásossága, a történelmi tehetetlenségi erő, amelynek következtében a színről távozó kizsákmányoló osztályok egy ideig kihatás nélkül a nép győzelmének gyümölcseit.

A februári forradalom adta október kezébe a fő fegyvert: a hatalomnak az újjászülött szovjetek képeben történő megszerzését. Február jelentette az igazi demokráciát, a tömegek gyakorlati politikai

(Folytatás a 3. oldalon)

volt minta, az óldások fáradhsására volt szülmünisták pártj. lágos volt a cölom, és a szocializmus hatalomra került az úttörők útján.

A tömegek tevékenységének kint a sokféle zódott Oroszorsnyolult anyaglyosodtak a jövőcialista rendemá, a társadalmi korábbi formái. A népmáival, a tulajmasításának útáltaival, a szocialista megszerzés elvtársi fejeletésével, az emtársadalombanlyével és szereplatos, kezdetbenméleti elképzelésmegfogalmazástlis, élő tartalomeg.

Október legfő az új élet megvan. Ez nem tőlen napig sem, zvetvényi időarra használtuképsünk, hogy szocialista jövőutakat.

A húszas éveidült fel leginkaközdeményezés. Ezek az évek újító szellemmelosztály és a dolgozók közötti szocialista formák mális formái kú dolgozó ember sdekeinek m szolgáló mechanításának valódlaboratóriumává.

A párt a fogyasztás megshadikommunista ról — amelyek és a pusztulás rá — áttért a társadalmi befolyás galmassabb, megalapozott, eszközeire. Az politika intézkedializmus anyag a megteremtésük.

Mostanában rabban folyom utolsó munkáiho daságpolitika lehez, igyekszünk ezekből a tapasztalásból a társadalmi szükségünk szentesen hiba lősejletet tenni mai tettenk közö egészen más fejlődés útjára állunk.

Országunkban nem létezik az a parasztság, amely megteremtés rozta a húszas ésságpolitikájának sebb célját.

A NEP-nek az távlatibb célja társadalmat kell Ahogy Lenin írta: „Ezt mondd az élet. Ezt mond a forradalom objektív menete”.

A NEP alkotó járól szöve, úgy egyszerű említésünk a terménylatának politikai tani gazdaságát természetesen nesztetben beszozári formái vonzalyeknek a munkparasztok összefolett biztosítaniú azok, a terményjében, rejő amelyek módot a felszabadítására, kezdeményezőkézésára, a szociali elvének („minden munkája szerint”) sőt korlátozó b akadályok leküzdésére.

A Lenin vezette kezdett szocialista elvileg új dolgot. A világtörténelem ször kerültek kidő alkalmazására a terdás módszerei. A valódi felfedez

Ünnepi ülés a Kremlben a 70. évforduló alkalmából

(Folytatás a 2. oldalról)

volt mint, az alkotó megoldások fázisátlan keresésére volt szükség. A kommunista pártja számára világos volt a cél: a forradalom, és a szocializmus útja, a szovjethatalom. Lenin éppen erre az útra vezette a pártot.

A tömegek élő, alkotó tevékenységének eredményeként a sokféle képpen rétegződött Oroszország igen bonyolult anyagából kikristályosodtak a jövőbeli szocialista rend elvei és normái, a társadalom szervezőinek korábban nem ismert formái. A néphatalom formáival, a tulajdon társadalmisításának útjaival és korlátaival, a szocialista termelés megszervezésével, az új, elvtársi fegyelmű megteremtésével, az embernek az új társadalomban elfoglalt helyével és szerepével kapcsolatos, kezdetben tisztán elméleti elképzelések pontos megfogalmazást kaptak, reális, élő tartalommal teltek meg.

Október legfőbb értelme az új élet megteremtésében van. Ez nem tört meg egyetlen napig sem. Még a lélegzétvételnyi időszakokat is arra használtuk fel, hogy építsünk, hogy keressük a szocialista jövőhöz vezető utakat.

A húszas évek elején lendült fel leginkább a népi kezdeményezés és alkotás. Ezek az évek a szocialista újító szellemnek, a munkásosztály és a dolgozó parasztság közötti szövetség optimális formái kutatásának, a dolgozó ember sokoldalú érdekeinek megvalósítását szolgáló mechanizmus kialakításának valódi forradalmi laboratóriumává váltak.

A párt a termelés és a fogyasztás megszervezésének hadikomunista módszereiről — amelyek a háború és a pusztulás kényszerített rá — áttért a társadalmi valóság befolyásolásának rugalmasabb, gazdaságilag megalapozott, „szabályos” eszközeire. Az új gazdaságpolitika intézkedései a szocializmus anyagi alapjainak a megteremtésére irányultak.

Mostanában mind gyakrabban fordulunk Iljics utolsó munkáihoz, az új gazdaságpolitika lenini eszméihez, igyekszünk átvenni ezekből a tapasztalatokból mindazt az értéket, amire ma szükségünk van. Természetesen hiba lenne egyenlőségjelet tenni a NEP és mai tetteink közé, hiszen ma egészen más fejlődési fokon állunk.

Oroszországunkban ma már nem lehet az az egyéni parasztság, amellyel a szovjet megteremtése meghatározta a húszas évek gazdaságpolitikájának leglényegesebb céljait.

A NEP-nek azonban ennél tágabb célja is volt. Új társadalmat kellett építeni. Ahogy Lenin írta: „Ne közvetlenül a lelkesedésre építsünk, hanem a nagy forradalom szülte lelkesedés segítségével a személyes érdekekre, a személyes érdekeltségére, az önálló elszámolásra”. Ezt mondta nekünk az élet. Ezt mondta nekünk a forradalom fejlődésének objektív menete.

A NEP alkotó potenciáljáról szólva, úgy vélem, még egyszer említést kell tennünk a terményadó gondolatának politikai és módszertani gazdaságáról. Minket természetesen nem a természetben beszolgáltatás akkori formái vonzanak, amelyeknek a munkások és a parasztság összefogását kellett biztosítani, hanem azok, a terményadó eszméjében rejlő lehetőségek, amelyek módot adtak a tömegek alkotó energiájának felszabadítására, az emberi kezdeményezőkészség fókuszálására, a szocializmus alapelveinek („mindenki képességei szerint, mindenkinek munkája szerint”) működését korlátozó bürokratikus akadályok leküzdésére.

A Lenin vezetésével megkezdett szocialista építés sok, elvileg új dolgot hozott. A világtörténelemben először kerültek kidolgozásra és alkalmazásra a tervgazdálkodás módszerei. A Goelro-terv — valódi felfedezés volt, kü-

lön lépcsőfokot jelentett a világ gazdasági elméletének és gyakorlatának fejlődésében. Nem egyszerűen hatalmas villamosítási terv volt, hanem — Lenin elképzelése szerint — a földművelés, az ipar és a közlekedés „harmonikus egyesítése”, mai kifejezéssel élve az ország területi elosztásának és fejlesztésének komplex programja. Lenin a Goelro-tervet második pártprogramnak nevezte, „az egész népgazdaság újjáteremtése és a modern technika színvonalára való emelése munkatervének”.

Új kultúra született, amely felhasználta a múlt tapasztalatait is, s azoknak a tehetségeket, kiemelkedő egyéniségeket a sokoldalú gazdagságát, bátorságát, ereditésüket is, akiket a forradalom felrögzített és a nép szolgálatára ösztönzött. A soknemzetiségű szovjet állam kialakulásának kezdeti, lenini szakasza felülmúlhatatlan jelentőséggel bír számunkra — nemcsak eredményeit, hanem tapasztalatait, módszertanát tekintve is.

Arról az időről elmélkedve, amikor „a NEP Orosz-

A történelem szigorú ultimátumot adott az új társadalmi rendnek: társadalmi, gazdasági és műszaki alapjait a legrövidebb idő alatt megteremtve vagy fennmaradva megadja az emberiségnek a társadalom igazságos megszervezésének első tapasztalatait, vagy elpusztul és a következő századok emlékeztetőben a legjobb esetben is csak mint bősies, de sikertelen társadalmi kísérlet marad meg. Életbevágóan fontos, a szó szoros értelmében sorsdöntővé vált a szocialista átalakítás ütemének meggyorsítása.

A Lenin halála utáni időszak — a húszas és harmincas évek — különös helyet foglal el a szovjet állam történetében. Mintegy másfél évtized alatt gyökéres társadalmi változások mentek végbe. Ezekben az években annyi minden történt — a szocialista építőmunka optimális módjainak felkutatása és az új társadalom alapjainak megteremtése területén elért valódi eredmények szempontjából egyaránt.

must, mint új társadalmi rendet, mint a kapitalizmus reális alternatíváját. Végül, különösen nagy szükségünk van ennek az időszaknak és történelmünk más korszakainak igazságú értékelésére most, amikor kibontakozt az átalakítás. Nem politikai leszámolás, hanem van rá szükségünk, nem azért, hogy lélekben megtörjünk bárkit is, hanem azért, hogy tiszteljük a múlt hőstetteit előtt, s tanuljunk a hibákból és tévedésekből.

Tehát a Lenin halála utáni húsz-harmincas évekről. Annak ellenére, hogy a pártnak, a társadalomnak rendelkezésre állt a szocializmus felépítésének lenini koncepciója, rendelkezésre álltak Vlagyimir Iljicsnek az októberi forradalom utáni időszakban született munkái, az útkeresés nehéz volt, éles eszmei harcban, politikai viták közepette folyt. E viták középpontjában a társadalom fejlődésének alapvető kérdései álltak, s elsősorban az, hogy lehetséges-e a szocializmus felépítése országunkban.

sok végrehajtása egy olyan országban, amelyen Oroszország volt akkor, már önmagában is igen nehéz feladatot jelentett. Az ország történelmi előrelépés szakaszában volt, rohamossá vált fejlődése, gyorsan és mélyrehatóan átalakult a társadalmi élet minden területe.

Az eszmei harc, amely tukrózte az osztályok, társadalmi csoportok és rétegek érdekeinek teljes skáláját, a kor követelményeit és feladatait, a történelmi hagyományokat és a megoldatlan feladatok nyomását, az elcsúszó kapitalista környezetből fakadó viszonyokat — ez az eszmei harc elválaszthatatlanul összefonódott a gazdaságban, a politikában, az emberek életének minden szférájában végbemenő eseményekkel és folyamatokkal.

Egyszóval kiigazodni, megtalálni az egyetlen igaz irányt ebben az egyáltalán nem könnyű és viharos helyzetben mértéktelelenül nehéz volt. Az eszmei harcot még bonyolultabbá tette a pártvezetésben megnyilvánuló személyi vetélkedés. A régi nézeteltérések, amelyek

A trockizmus olyan politikai áramlat, amelynek ideológusai — balos álforradalmi frázisokkal takarózva — valóban kapitalizmus álláspontjára helyezkedtek. Lényegében minden vonalon támadást indítottak a leninizmus ellen. A szocializmus ügye, a forradalom sorsa vált kérdésessé.

E körülmények között a trockizmusnak az egész nép színe előtti trónfosztása, szocialistaellenes lényegének feltárása. A helyzetet bonyolította, hogy a trockisták a G. J. Zinovjev és L. B. Kamenejev vezette „új ellenzékkel” egy blokkban tevékenykedtek. Az ellenzék vezérei, megértve azt, hogy ki sebbé kerültek, a párt sorainak bomlasztása érdekében újból és újból vitákat kényszerítettek a pártba. De végül is a párt a KB irányvonala mellett, az ellenzékkel szemben foglalt állást. Az ellenzékét eszmeileg és szervezetenként szétzúzták.

Igy a párt J. V. Sztálin irányította vezető magja az eszmei harcban megvédte a leninizmust, kialakította a szocialista építés kezdeti szakaszának stratégiáját és taktikáját, megnyerte a párttagok, a dolgozók többségének támogatását politikai irányvonala felé. A trockizmus eszmei szétzúzásában fontos szerepet játszottak Ny. I. Buharin, F. E. Dzerzsinszkij, Sz. M. Kirov, G. K. Ordzsonikidze, J. E. Rudzutak és mások.

A húszas évek legvégén éles harc bontakozott ki arról a kérdéssel is, hogy a parasztságot miként vezessék a szocializmus útjára. Ebben a harcban kitűnt, hogy a politikai bizottság tagjainak többsége és Buharin csoportja a szocialista társadalom új fejlődési szakaszában különbözőképpen viszonyul a NEP elveinek alkalmazásához.

Az akkori idők konkrét belső és nemzetközi körülményei létfontosságú feladattá tették a szocialista építés ütemének jelentős felgyorsítását. Buharin és követői számításaikban, elméleti tétteleikben gyakorlatilag alábecsülték az időtényező szerepét a szocialista építésben, a harmincas években. Állásfoglalásaikra rányomta bélyegét a dogmatikus gondolkodás, a konkrét helyzet nem dialektikus értékelése. Mind Buharin, mind követői hamarosan beismerték hibáikat.

Ezzel kapcsolatban helyénvaló emlékeztetni arra a jellemzésre, amelyet Lenin adott Buharinról: „Buharin nemcsak a párt legértékesebb és legnagyobb teoretikusa, hanem joggal tarthatjuk az egész párt kedvencének is, de elméleti nézetei nagyon is kétségesen sorolhatók a teljes marxista nézetek közé, mert van benne valami szocializmus (sohasem tanulta és, azt hiszem, sohasem értette egészen a dialektikát)”.

Az élet ismét alátámasztotta a lenini igazságot. Ily módon az akkori idők politikai vitái túlrögzíték a párt fejlődésében végbemenő bonyolult folyamatot, amelyet a szocialista építés legfontosabb problémáival kapcsolatos éles harc jellemzett. Ebben a harcban, amelyet végig kellett küzdeni, alakult ki az iparosítás és a kollektivizálás koncepciója.

A pártnak és központi bizottságának vezetésével az országban rövid idő alatt gyakorlatilag újonnan született a nehézipar, ezen belül a gépipar, a honvédelmi ipar, az akkor korszerűnek számító vegyipar, végrehajtották a Goelro-tervet. Ezeknek az eredményeknek dicsőséges jelképevé vált Magnyitogorszk, a Kuznyecmedence, a Dnyeprogesz, az Uralmas, a hibini kombinát, a moszkvai és gorkiji autógyár, a repülőgépgyártó üzemek, a sztálingrádi, cseljabinszki és harkovi traktorgyár, a Rosztzselmas, a Komszomolszk-na-Amure, a Turkszib, a ferganai nagycsatorna és az első ötéves tervek több más nagyszabású építkezése. Ebben az időben tudományos kutatóintézetek tucajai jöttek létre,

(Folytatás a 4. oldalon)

A Kreml kongresszusi palotájának ülésterme. (Telefotó: TASZSZ — MTI — KS)

szágából szocialista Oroszország lesz”. Lenin nem tűzhatta es nem is tűzte azt a feladatot maga elé, hogy minden apró részletet átlátva megrajolja a jövőbeli társadalom képét. A társadalmi berendezkedés alapvetően új szintjére emelkedő ország képeinek a gépipar megteremtéséből, a széles körű szövetkeztetésből, a dolgozóknak az államirányításba való általános bevonásából, az államapparátusnak az „inkább kevesebbet, de jobban” elve alapján történő megszervezéséből, az egész nép kulturális fejlődéséből, a szabad nemzetek szövetségének „hazugságtól és rabságtól” mentes erősítéséből kellett kialakulnia.

Lenin utolsó, intellektuális és érzelmi szempontból halatlanul gazdag munkáiban kirajzolódott a szocializmus építésével kapcsolatos nézetrendszer és maga a hazai szocialista építés koncepciója. Ez pártunk hatalmas elméleti kincsestára. Vlagyimir Iljics Lenin korai halála hatalmas megrázkódtatást, mély bánatot, pótolhatatlan veszteséget jelentett az egész párt és a szovjet nép számára. Ezt mindenki átérzte.

Hatalmas történelmi jelentőségű feladatokat kellett megoldani. A párt vezetésének Lenin nélkül, tanításaira és hagyatékára támaszkodva kellett megtalálnia az optimális megoldásokat, amelyek révén megszilárdulhattak a forradalom vívmányai és az ország eljuthatott a szocializmushoz a szovjet Oroszország akkori, konkrét viszonyai között.

Ezeket az éveket az emberi képességek határát súroló kemény munka, éles és sokoldalú harc jellemzi. Iparosítás, kollektivizálás, kulturális forradalom, a többnemzetiségű állam megszilárdítása, a Szovjetunió nemzetközi helyzetének megerősítése, a gazdaság és az egész társadalmi élet irányításának új formái — ezek mind erre az időszakra estek, s mindez messzemenő következményekkel járt.

Hosszú évtizedek óta újra és újra visszatérünk ezekhez az időkhez. Ez természetes, hiszen akkor alakult ki, épült a világ első szocialista társadalmi. Ez történelmi méretű és jelentőségű vívmány volt. Az apák, nagyapák tettei iránti csodálat, valós eredményeink nagyraértékelése örökké élni fog, úgy mint maguk a hőstettek és eredmények. És ha ma olykor kritikusan szemléljük történelmünket, azt csak azért tesszük, hogy jobban, teljesebben tudjuk elképzelni a jövőbe vezető utat.

A múltat történelmi felelősségtudattal és a történelmi igazság alapján kell megítélni. Ez először is azért szükséges, mert azoknak az éveknak óriási jelentőségük van államunk sorsa, a szocializmus sorsa szempontjából.

Másodszor azért van rá szükség, mert ezek az évek hosszú idő óta viták középpontjában állnak nemcsak országunkban, de külföldön is, ahol az igazság keresése közben gyakran kísérletet tesznek arra, hogy lejárássák a szocializ-

Az elméleti gondolkodás és a gyakorlati cselekvés arra próbált választ adni, hogy milyen irányokban és milyen formában kell végrehajtani a társadalmi-gazdasági átalakítást, hogyan lehet biztosítani ennek szocialista jellegét azon konkrét történelmi körülmények között, amelyekben a Szovjetunió létezett. Előterbe került a legnagyobb felelősségeterítő követelő gyakorlati építőmunka. Élesen vetődött fel az ország iparosításának, a gazdaság rekonstrukciójának kérdése; ezek nélkül elképzelhetetlen lett volna a szocialista építés, a védelmi képesség megerősítése. Ez Lenin közvetlen útmutatásaiból és elméleti hagyatékából következett. Ugyancsak Lenin útmutatásaival összhangban jelentkezett a falu szocialista átalakításának kérdése.

A legnyilvánosabb, sorsfontosságú dolgokról, problémákról és feladatokról volt tehát szó. Jóllehet a párt — ismétlem — rendelkezett az ezekre a kérdésekre vonatkozó lenini útmutatással, a kérdések körül éles viták alakultak ki. Azt hiszem, érdemes szólni arról, hogy a forradalom előtt és után, a szocialista építés első éveiben a párt vezetői közül tövölről sem mindenki osztotta a legfontosabb kérdésekről alkotott lenini nézeteket. Azonkívül a lenini ajánlások nem tudták felölteni az új társadalom felépítésének minden konkrét kérdését.

Annak az időszaknak az eszmei vitáit elemezve figyelembe kell venni, hogy az óriási forradalmi átalakítá-

már Lenin életében megvoltak, megmutatkoztak az új helyzetben is, ráadásul nagyon éles formában. E vesztély lehetőségére, mint ismeretes, figyelmeztetett Lenin. Levél a kongresszushoz című munkájában hangsúlyozta, hogy „ez nem csekélység, vagy ha igen, olyan csekélység, amely döntő jelentőségűvé válhat”. Nagyrészt így is történt.

A kispolgári szemlélet hatalmába kerített néhány tekintélyes vezetőt, akik frakciós tevékenységbe kezdtek. Ez megrázta a párt szervezeteit, elvonta őket a tényleges feladatoktól, zavarta munkájukat. Ezek a személyek még akkor is bomlasztó tevékenységet fejtettek ki, amikor a párt túlnyomó többsége előtt már világos volt, hogy nézeteik ellentétesek a lenini eszmékkel és tervekkel, javaslatokkal és letéríthetik az országot a helyesen megválasztott útról.

Vonatkozik mindez elsősorban L. D. Trockijra, aki Lenin halála után mértéktelemben ambícióval tört a párton belüli vezető szerepre, teljes mértékben igazolva ezzel Leninnek azt az értékelését, hogy önhitt, eszmeileg ingatható, ravaszkodó politikus. Trockij és a trockisták tagadták annak lehetőségét, hogy a szocializmus felépítését a forradalom exportjára helyezték a hangsúlyt, belpolitikájukban pedig a parasztságot, „szorító prér” meghűzését, a falu város általi kiszámányolását, a társadalmi katonai-adminisztratív eszközökkel történő irányítását hirdették.

Ünnepi ülés a Kremlben a 70. évforduló alkalmából

Ünnep

(Folytatás a 3. oldalról)

kialakult a felsőfokú oktatási intézmények szerteágazó hálózata.

A párt — nem számítva külföldi pénzforgásokra, nem várva a könnyűipar fejlődéséből származó hosszú évek alatt megszülető felhalmozásra — az iparosítás korábban járhatatlan útját, a nehézipar azonnali fellendítését javasolta. Az akkori körülmények között ez volt az ország és a népszámra hihetetlenül nehéz út. Újító lépés volt ez, amelynek során a tömegek forradalmi lendületét a gazdasági növekedés tényezőjeként vették figyelembe. A gyors iparosítás az országot minőségileg magasabb szintre emelte. A harmincas évek végére a Szovjetunió az ipari termelés tekintetében Európában az első helyre, a világban pedig a második helyre küzdött fel magát, igazi ipari nagyhatalommá vált. Ez világtörténelmi jelentőségű hőstett volt, a felzárkózás munkája, a bolsevikok pártjának hőstette.

Ha józanul tekintünk a történelmére, figyelembe vesszük a külső és a belső realitásokat, lehetetlen nem feltenni a kérdést: lehetett volna-e az akkori körülmények között más utat választani, mint amit a párt indítványozott? Ha a történelmi, az élet igazsága találatlan akarunk maradni, a válasz csak egy lehet: nem, más utat választani nem lehetett.

Azok között a körülmények között, amikor érzelmi, agresszív veszélye, a pártban megszilárdult az a meggyőződés, hogy a párttól és a paraszti faektől a fejlett ipar vezető utat nem végigjárni kell, hanem történelmileg rövid idő alatt átjutni. Fejlett ipar nélkül elkerülhetetlen lett volna az egész forradalmi ügy halála.

A párt által előterjesztett a tömegek által megértett és elfogadott tervek, az októberi forradalmi szellemet megtestesítő jelszavak és elképzelések életképesességét tanúsította az egész világot lenyűgöző lelkesedés, amely a szovjet emberek milliói kapcsolódtak be a szovjet ipar építésébe. Azok között a nehéz körülmények között, amikor hiányoztak a gépek, és rendkívül volt a nélkülözés, az emberek csodát műveltek. Az elkészítették őket, hogy egy rendkívüli történelmi tett részesei. Nem lévén elég műveltek, osztály-érzékükkel értették meg, milyen hatalmas, soha nem látott ügy részeseivé váltak.

A mi és az utánunk jövő kötelessége, hogy emlékezzünk nagyapáink és apáink eme hőstetteire. Mindenkiné tudnia kell, hogy munkájuk és önzetlen odaadása nem volt hiábavaló. Megbirkóztak mindazzal, ami osztályrészükkül jutott, és hatalmas mértékben hozzájárultak októberi vívmányainak megszilárdításához, annak az erőknek a megalapozásához, amely lehetővé tette hazánk megóvását a halálos veszedelemről, a szocializmus megvédését a jövő, vagyis a mi számunkra, elvtársak. Dicsőség és örök emlékezet nekik!

A szobán forgó korszak azonban veszteségekkel is járt. Ezek bizonyos összefüggásban voltak magukkal és sikerekkel is, amelyekről beszéltem. Akkoriban a kemény központosítás egyetemes hatékonyságát hirdették, azt, hogy az utasításos módszerek a legrövidebb és legjobb utat jelentik a különféle feladatok teljesítéséhez. Ez mutatkozott meg az emberekhez és életkörülményeikhez való viszonyban is.

Kialakult az ország párt-és államirányításának adminisztratív-parancsnoki rendszere, megerősödött a bürokrácia, amelynek veszélye annak idején Lenin figyelmeztetett. Megkezdődött az ennek megfelelő irányítási struktúra és szervezési módszerek kialakulása is.

Az iparban az akkori méreteket mellet, amikor látszólag megvolt az ipari felépít-

mény minden alapvető részében, ezek a módszerek, ez az irányítási rendszer tulajdonképpen meghozták eredményüket.

Ugyanakkor a központosítás és parancsnoklás ugyanilyen szigorú rendszere megengedhetetlen volt a faluátalakításával kapcsolatos feladatokat megoldásában. Nyíltan meg kell mondani: az új szakaszban nem tanúsították kellő, valóban lenini figyelmet a dolgozó parasztság érdekei iránt. És a legfőbb: nem értékelték kellőképpen azt a tényt, hogy a parasztság, mint osztály, alapvetően megváltozott a forradalom utáni években. Az alapvető figurává a középparaszt vált. Ez a dolgozó paraszt — aki földet kapott a forradalomtól, és egy teljes évtizeden át arról győződött meg, hogy a szovjethatalom az ő hatalma is — megerősödött, mint gazda. Újfajta alapon húzó és megbízható szövetségessé vált a munkásosztálynak, a gyakorlatban győzött meg arról, hogy élete egyre jobbra fordul.

Ha jobban figyelembe vettük volna az objektív gazdasági törvényeket és nagyobb figyelmet szenteltünk volna azoknak a társadalmi folyamatoknak, amelyek a falu végbementek; ha a dolgozó parasztság — amelynek többsége részt vett a forradalomban és megvédte azt a fehérgárdistáktól és az intervencióktól — nagy tömegével való viszony politikailag helyes lett volna; ha következetesen folytatnánk volna a középparaszttal való szövetség politikáját a kulákkal szemben, akkor nem fordulhattak volna elő azok a túlkapások, amelyek a kollektivizálás során megtörténtek.

Ma világos: a nagy ügyben, amely a lakosság többségének sorsát érintette, elterték a lenini politikától a parasztság viszonylatában. E fontos és nagyon bonyolult társadalmi folyamat irányítása, amelyben nagyon sok függött a helyi körülményektől, túlnyomórészt adminisztratív módszerekkel valósult meg. Kialakult az a meggyőződés, hogy minden problémát egy csapásra, rövid úton megoldhatunk. Egész megyék és térségek kezdtek el versengeni abban, hogy ki valósítja meg gyorsabban a teljes kollektivizálást. Felülről önkényes százalékos szabályokat adtak meg. A kollektivizálás elveinek durva megsértése általános jellegű volt.

Túlkapások történtek a kulákság elleni harcban is. A kulákság elleni harc önmagában véve helyes irányvonalat gyakorolt olyan széleskörű értelműen, hogy az kiterjedt a középparaszttal jelentős rétegére is. Ez történelmi valóság.

Ha azonban, elvtársak, egészében értékeljük a kollektivizálás jelentőségét a szocializmus falusi pozíciójának megerősítésében, akkor végső soron elvi jelentőségű fordulat volt. A kollektivizálás az ország lakossága döntő többségének egész életformáját gyökeresen, szocialista alapokon változtatta meg. Megteremtette a bázist a mezőgazdasági szektor korszerűsítéséhez, lehetővé tette a kulturált gazdasági fejlődésre történő áttérést, a munka termelékenységének nagyarányú növelését, és felzárkózott a szocialista építési más szférái számára szükséges munkáskezelést. Mindennek történelmi kihatásai voltak.

Azoknak az éveknél a megértéséhez azt is figyelembe kell venni, hogy az iparosítás során kialakult és a kollektivizálás idején új lendületet kapott adminisztratív-parancsnoklás rendszer kihatással volt az ország egész társadalmi-politikai életére. A gazdaságban megerősödött és a felépítőmunkára kiterjedve korlátozta a szocializmus demokratikus erejének kibontakozását, visszafogta a szocialista demokrácia fejlődését.

Az elmondottak azonban nem tárták fel annak az időszaknak a teljes bonyolultságát.

Mi történt itt? Gyakorla-

tilag a párt számára legnehezebb ideológiai-politikai megpróbáltatások szakaszában mögöttünk. Az emberek milliói lelkesedéssel kapcsolódtak be a szocialista átalakítás végrehajtásába. Megmutatták az első sikereket. S ugyanakkor azokat a módszereket, amelyeket a kizsákmányoló osztályok el-elenséges magatartásával szembeni harc időszaka diktált, gépiesen átvitték a békés szocialista építőmunka időszakába, amikor alapvetően megváltozott a feltételek. Az országban kialakult a türelmetlenség, az ellenségesség, a gyanakvó légkör. A továbbiakban az ilyen politikai gyakorlat kiszélesedett, s ezt az osztályharcnak a szocialista építési folyamatában végbemenő kihívás hibás elméletével igazolták.

Mindez káros hatást gyakorolt az ország társadalmi-politikai fejlődésére, és súlyos következményekkel járt. Teljesen nyilvánvalóan éppen az, hogy nem volt meg a szovjet társadalomban a demokratizálás kellő szintje, lehetővé tette a személyi kultusz is, a törvényesség megsértését is, a harmincas évek önkényét és megtorló rendszerabályait is. Nyíltan ki-ki mondott: tényleges bűnök a hatalommal való visszaélés talaján. Tömeges repressziók tettek ki sok ezer párttagot és pártönkivűlt. Ez, elvtársak, a keserű igazság.

Súlyos károkat szenvedett a szocializmus ügye és a párt tekintélye. S nekünk egyenesen kell arról beszélnünk. Ez feltétlenül szükséges a szocializmus lenini eszményének végleges és visszafordíthatatlan megszilárdításához.

Mostánában sok vita folyik Sztálinnak történelmi munkánk jászott szerepéről. Az ő személyisége nagyon ellentmondásos. A történelmi igazság mellett maradván, vitathatlannak kell tekintennünk Sztálinnak a szocializmusért folytatott harchoz, vívmányainak védelméhez való hozzájárulását ugyanúgy, mint az általa és környezetével által követett durva politikai hibákat és az önkényt, amiért népünk hatalmas árat fizetett, s ami súlyos következményekkel járt társadalmunk életére. Néha azt állítják, Sztálin nem tudott a törvénytelen, az önkényről, az önkényes számolásról. A rendelkezéseinkre álló dokumentumok arról tanúskodnak, hogy nem ez a helyzet. Sztálin és közvetlen környezete a párt és a nép előtt súlyos és megbocsáthatatlan bűnt követett el a tömeges büntető-rendszerbe zárással és törvénytelenességgel. Ez tanulság minden nemzedék számára.

Ideológiai ellenfeleink állítása ellenére, Sztálin személyi kultusza természetesen nem volt elkerülhetetlen dolog. Ez a szocializmus természetétől idegen jelenlét: eltérő jelent annak alapvető elveitől, s ezért semmivel sem lehet igazolni. A párt XX. kongresszusán élesen elítélték mind a stálini kultuszt, mind annak következményeit. Tudjuk már, hogy szándékos hamisítás következménye volt a politikai vád és a megtorló intézkedés egy sor párt-és állami vezető ellen, sok kommunista és pártönkivűlt, gazdasági és katonai káder, tudós és kulturális személyiség ellen.

Sok vádat több — különösen a XX. kongresszus után — érvénytelenítettek. Sok ezer ártatlan embert teljes mértékben rehabilitáltak.

Az igazságosság helyreállításának folyamatát azonban nem vitték végig, s azt a hatvanas évek közepén gyakorlatilag leállították. Most az (1987.) októberi KB-ülés határozataival összhangban újra vissza kell térnünk ehhez a kérdéshez. A KB Politikai Bizottsága létrehozott egy bizottságot az ezekhez a kérdésekhez kapcsolódó új és már ismert tények, dokumentumok mindendolga át vizsgálására. A bizottság munkájának eredményei alapján megfelelő döntések születnek majd.

Mindez kifejezésre jut majd az SZKP válatos tör-

ténete című munkában is, amelynek előkészítésére a KB egy különbizottságot határozott ki. Azt is meg kell tennünk, Annál is inkább, mert még most is találkozunk arra irányuló próbálkozásokkal, hogy igyekezzen elfordulni történelmünk fájó kérdéseitől, megkísérlik elhallgatni azokat, s olyan látszólag próbálnak keltetni, mintha nem történt volna semmi különös. Ezzel mi nem érhetünk egyet. Ez a történelmi igazság semmibe vétele lenne, tiszteltetés azok emlékével szemben, akik ártatlanul a törvénytelenesség és önkény áldozatává estek. Nem tehetjük ezt azért sem, mert az igazságot kereső elemzésnek segítenie kell minket jelenlegi problémáink megoldásában: a demokratizálásban, a törvényességben, a nyíltságban, a bürokratizmus leküzdésében — egy szóval, a peresztrojka legfontosabb problémáival kapcsolatban. Nos, ezért van szükségünk itt is teljes világosságra, pontoságra és következetességre, óriási vívmányaink és múltbeli bajaink becsületes értékelésére.

Azok teljes és helyes politikai megítélése megfelelő erkölcsi irányt mutat a jövőre nézve.

A Lenin utáni időszak, a húszas-harmincas évek általános mérleget megvonva kimondhatjuk: nehéz, bonyolult, ellentmondásokkal teli, de nagy és hősi utat tettünk meg.

Sem a legdurvább hibák, sem a szocializmus elveitől való eltérések nem tudták letériteni népünket, országunkat az 1917-ben választott útra. Hiszen óriási volt október ösztönző ereje, igen erősek voltak a szocializmusnak az eszméi, amelyek meghódították a tömegeket. A nép a nagy ügy részeseinek érezte magát, kezdte élvezni munkájának gyümölcsét, hazafisága új, szocialista tartalmat nyert.

Mindez teljes erővel megnyilvánult a nagy honvédő háború kemény megpróbáltatásai idején, 1941. és 1945. között.

Nyugaton napjainkban élénk viták folynak a háborút megelőző helyzetéről. Az igazságot féligazságokkal keverik, s ezt különösen azok teszik nagy hévvel, akik elégedetlenek a II. világháború kimenetelével — politikai, területi és társadalmi következményeivel — akik azon törik a fejüket, miként lehetne kiigazítani azokat. Ezért is érdekelték abban, hogy a történelmi igazságot a fejtejtéjére állítsák, hogy megfordítsák az ok-okozati viszonyt, hogy meghamisítsák az események időbeli sorrendjét. Ebben a vonatkozásban nem riadnak vissza semmilyen hazugságtól, csak hogy a Szovjetunió tegegyék felelőssé a II. világháborúért, úgy, mintha az ahhoz vezető utat a Ribbentrop-Molotov megnemtámadási paktum nyitotta volna meg. Erdemes kissé részletesebben szólnunk a kérdésről.

Valójában a második világháború közel sem 1939. szeptember 1-jén vált tragikus valósággá. Eszakkalélt Kína japán meghódítása (a „mandzsúriai incidens” az 1931-32-es években), az olasz támadás Etiópia (1935) és Albánia (1939 tavaszán) ellen, a köztársasági Spanyolország elleni német-olasz intervenció (1936-1939), a japán fegyveres betörések Kína északi, majd közepes részére (1937 nyarán) — ezek azok az események, amelyek fellobbantották a második világháború tüzeit.

Az más kérdés, hogy akkor Nyugaton úgy tekinthetünk, mintha ez őket nem érintené, vagy nem érintené olyan mértékben, hogy az agresszió áldozatainak védelmére kelljen kelniük. A szocializmus iránti gyűlölet, a régi sérelmek, az osztályonként akadályozták, hogy józanul felmérjék a valószínűségeket. Sőt, már több, állhatatosan ajánlgatták a fasizmusnak a rohamos tag szerepét az antikommunista keresztshadjáratban. Etiópia és Kína után Ausztriát

és Csehszlovákiát áldozták fel a „megbékítés” oltárán, kard lebegett Lengyelországnál, a Balti-tenger és a Dunamedence államai fölött, nyíltan hirdették, hogy Ukrajnát a Harmadik Birodalom búzaföldjévé és jóság-udvarává változtatják. Végül sorban az agresszió fő áramlatait a Szovjetunió ellen irányították, s miután jóval a háború előtt már elhatározták, hogy országukat felosztják, így nem neheztelték el, milyen korlátozott volt választási lehetőségünk.

Azt mondják, nem volt a legjobb az a döntés, hogy a Szovjetunió megnemtámadási szerződést kötött Németországgal. Ha nem a szigorú realitásból, hanem az akkori idők összefüggéseiből kiragadtak, spekulatív jellegű absztrakciókból indulunk ki, elképzelhető, hogy így van. Az akkori helyzetben a kérdés körülbelül úgy jelentkezett, mint a breszti béke idején. Független legyen vagy sem az ország, létezzék-e vagy sem szocializmus a földön.

A Szovjetunió sokat tett, hogy kollektív biztonsági rendszert hozzon létre és megakadályozza a világméretű szálkát. De a szovjet javaslatok nem találtak visszhangra a nyugati politikuskorban és cselszövőknél, akik hűdéggel arra játszottak, hogy a szocializmus minél ravaszabban berángassák a háborúba, nyíltan ütköztessek a fasizmus felé.

Szocialista születesünk miatt amúgy is kiátkozottan, az imperializmus semmiféleképpen sem fogadta el, hogy igazunk lehet. Mint már mondtam, a nyugati uralkodó körök, bűneik elplelezésére törekedve, arról próbálták meggyőzni az embereket, hogy Lengyelországnál megállásra és egyben a második világháború megkezdésére az 1939. augusztus 23-án megkötött szovjet-német megnemtámadási szerződés adott jelet.

Mintha nem is létezett volna a Hitlerrel kötött müncheni egyezmény, amelyet Anglia és Franciaország 1938-ban írt alá az Egyesült Államok aktív közreműködésével, nem létezett volna az ausztriai Anschluss, a spanyol köztársaság eltérpása, Csehszlovákia és Klaipėda náci megszállása 1939 tavaszán nem létezett volna London és Párizs 1938-ban Németországgal megkötött megnemtámadási egyezménye. Egyébként hasonló egyezményt írt alá a háború előtti Lengyelország is. Mint látják, mindez nagyon is belefért az imperialista politika szerkezetébe, helyénvalónak tartották és tartják ma is.

Dokumentumok bizonyítják, hogy a Lengyelországgal szembe fordított megnemtámadási akció (nem később, mint szeptember 1.) már 1939. április 3-án kitűzték, vagyis jóval a szovjet-német megállapodás előtt. Londonban, Párizsban, Washingtonban a legapróbb részletekig ismerték a lengyel hadjárat előkészületeinek legbensőbb titkait. Ugyanúgy tudták azt is, hogy az egyetlen akadály, amely képes lett volna megállítani a hitleristákat, az az 1939 augusztusának nem később megkötendő angol-francia-szovjet katonai szövetség lett volna.

Ismerete ezeket a terveket országunk vezetése is, és ezért győzködte Angliát és Franciaországot a közös intézkedések szükségességéről. Az agresszió megállítására érdekében együttműködésbe szólított fel az akkori lengyel kormányt is.

De a nyugati hatalmak mást fontolgattak: a szövetség ígéréttel lépve akarták csalni a Szovjetuniót, hogy így meghívítsák a nekünk felajánlott megnemtámadási szerződés megkötését, és megfosszanak bennünket a szövetség előnyeiből, példájuk magával ragadta a többieket is. A hátszékben utolsóként fejezték be a munkát a gépekkel, a földekben, a gazda-

ború veszélye előtt állt: nyugaton Németországgal, keleten Japánnal, amely véres konfliktust robbantott ki Hainin-Gol folyónál.

De eletről és halálról volt szó. Mi elutasítottuk a mítoszokat és a reális utat választottuk. Új fejezet nyílt — a legsúlyosabb és legösszetettebb — a legújabb kori történelemben. Ebben az időszakban azonban sikerült későbbre halasztanunk az összeütközést az ellenséggel, amely saját magának és ellenfelének csak egy lehetőséget hagyott: győzni vagy megsemmisülni.

A ránk erőszakolt agresszió a szocialista építési életképességének, a soknemzetiségű szovjet állam szilárdságának, a szovjet emberek hazafias szellemének különösen vizsgálja volt. Tűzzel és karddal álltunk ki ezt a vizsgát is, elvtársak!

Kiálltunk azért, mert népünk számára ez a háború a nagy honvédő háború volt, hisz egy olyan ellenséggel, mint a német fasizmus, folytatott harcban az élet és halál kérdéséről volt szó, arról, hogy szabadok leszünk, vagy leigáznak bennünket.

Kiálltunk azért, mert a háború az egész népi háborúvá vált. A szülőföld védelmére felkelt mindenki: öreg és fiatal, férfi és nő, a nagy ország minden nemzete és nemzetisége. Első harccát vívta az a nemzedék, amely október szüliette volt, és a szocialista építés alatt nevelkedett. Soha nem látott kitartás és hősiesség a csatatereteken, a partizánok és ellenállók bátor harca a frontvonalakon túl, szinte éjjel-nappali, lankadatlan munka a hátszékben — ezt jelentette számunkra a háború.

A szovjet emberek hazájukat, a szocialista rendszert, október ügyét és emémit védelmezve harcoltak és dolgoztak.

A szovjet nép akkor se rettent meg, amikor súlyos csapás érte közös otthonunkat, nem görnyedt meg az első kudarcok és vereségek, a sok millió halál, a kínok és gyötrelmek súlya alatt. A háború első napjától kezdve szilárdan hitt az eljövendő győzelemben. Katonaköpenyben és munkásruhában megtett mindent, ami emberi erőből telik — sőt annál is többet —, hogy közelebb hozza a győzelem várta napját. Amikor a háború 1918-ik napján ránk köszönt a győzelem, az egész megmentett világ megkönnyebbülten sóhajtott fel, megadva a győzelmest, hős, dolgozó szovjet népek és dicső hadseregének — mely sok ezer kilométert tett meg a hadak útján, s minden egyes kilométeren sok-sok életert, vért, áldozatot, verejték hullatott — az öt megillető tiszteletet.

A nagy honvédő háborúban a maga teljességében mutatkozott meg a nép sorraiból jött, kiemelkedő hadvezérek tehetsége — G. K. Zsukové, K. K. Rokossovskijé, A. M. Vasziljevskijé, I. Sz. Konyevé, a többi dicső marsallé, tábornoké és tiszté —, mindazoké, akik frontok, hadseregek, hadtestek, hadosztályok, ezredek, századok, szakaszok parancsnokai voltak.

A győzelem kivívásában megvolt a maga szerepe annak a hatalmas politikai akaratnak, céltudatosságának, állhatatosságának, fegyelmezésének és szervezőképességének, amelyet J. V. Sztálin tanúsított a háború éveiben. A háború fő terhet azonban az egyszerű szovjet katonák — a nép gyermeke, a bator, hazáját szerető harcos — viselték. Melyeségs tisztelet neki és örök dicsőség!

A nagy honvédő háború sok millió veteránja áll ma is csatasorban, vesz részt harcokban a forradalmi átalakítás, a társadalmi megújulás munkájában. Fogadjuk ezért fiúi hálaunkat!

Minden hadi- és munkási-ker lelke lenni pártunk volt. A kommunisták elsőként indultak rohamra az arcvonal lövészárkaiból, példájuk magával ragadta a többieket is. A hátszékben utolsóként fejezték be a munkát a gépekkel, a földekben, a gazda-

(Folytatás a 4. oldalról)

ságokban. A szovjet minden korábbi ben érezhették, (SZK(b)P az 6. p. a kommunista mutatókat meg, a nép élcsapatának kor, amikor a tombol, amikor a lál a tét.

Határozottan a nagy honvédő háború történetének dicsőbb, leghősiből, legkommunistáiból, merészességével odaadásával és sával írt fejezetét megmutatta, hogy a párt, a szovjet nép, a szovjet ország, a világ egy bonthatná egység!

A szocializmus, hogy talpon tudott és győzni tudott, és politikai erősödére került, mint a német fasizmus, folytatólag az élet és halál kérdéséről volt szó, arról, hogy szabadok leszünk, vagy leigáznak bennünket.

Kiálltunk azért, mert a háború az egész népi háborúvá vált. A szülőföld védelmére felkelt mindenki: öreg és fiatal, férfi és nő, a nagy ország minden nemzete és nemzetisége. Első harccát vívta az a nemzedék, amely október szüliette volt, és a szocialista építés alatt nevelkedett. Soha nem látott kitartás és hősiesség a csatatereteken, a partizánok és ellenállók bátor harca a frontvonalakon túl, szinte éjjel-nappali, lankadatlan munka a hátszékben — ezt jelentette számunkra a háború.

A szovjet emberek hazájukat, a szocialista rendszert, október ügyét és emémit védelmezve harcoltak és dolgoztak.

A szovjet nép akkor se rettent meg, amikor súlyos csapás érte közös otthonunkat, nem görnyedt meg az első kudarcok és vereségek, a sok millió halál, a kínok és gyötrelmek súlya alatt. A háború első napjától kezdve szilárdan hitt az eljövendő győzelemben. Katonaköpenyben és munkásruhában megtett mindent, ami emberi erőből telik — sőt annál is többet —, hogy közelebb hozza a győzelem várta napját. Amikor a háború 1918-ik napján ránk köszönt a győzelem, az egész megmentett világ megkönnyebbülten sóhajtott fel, megadva a győzelmest, hős, dolgozó szovjet népek és dicső hadseregének — mely sok ezer kilométert tett meg a hadak útján, s minden egyes kilométeren sok-sok életert, vért, áldozatot, verejték hullatott — az öt megillető tiszteletet.

A nagy honvédő háborúban a maga teljességében mutatkozott meg a nép sorraiból jött, kiemelkedő hadvezérek tehetsége — G. K. Zsukové, K. K. Rokossovskijé, A. M. Vasziljevskijé, I. Sz. Konyevé, a többi dicső marsallé, tábornoké és tiszté —, mindazoké, akik frontok, hadseregek, hadtestek, hadosztályok, ezredek, századok, szakaszok parancsnokai voltak.

A győzelem kivívásában megvolt a maga szerepe annak a hatalmas politikai akaratnak, céltudatosságának, állhatatosságának, fegyelmezésének és szervezőképességének, amelyet J. V. Sztálin tanúsított a háború éveiben. A háború fő terhet azonban az egyszerű szovjet katonák — a nép gyermeke, a bator, hazáját szerető harcos — viselték. Melyeségs tisztelet neki és örök dicsőség!

A nagy honvédő háború sok millió veteránja áll ma is csatasorban, vesz részt harcokban a forradalmi átalakítás, a társadalmi megújulás munkájában. Fogadjuk ezért fiúi hálaunkat!

Minden hadi- és munkási-ker lelke lenni pártunk volt. A kommunisták elsőként indultak rohamra az arcvonal lövészárkaiból, példájuk magával ragadta a többieket is. A hátszékben utolsóként fejezték be a munkát a gépekkel, a földekben, a gazda-

(Folytatás a 5. oldalon)

(Folytatás az 5. oldalról)

tára. Jelentősen növekszik a kollektívákban az érdekelttség a munka pénzügyi-gazdasági eredményei iránt, megkezdtek ténylegesen összevetni a ráfordításokat az eredményekkel. Kezdenek nagyban és kicsiben egyaránt takarékoskodni, s rájönnek a problémák leghatékonyabb megoldására. Most újra szilárdan ki kell mondanunk: a párt nem enged semmilyen eltérést a gazdasági reform elfogadott elveitől. Minden elhatározott átalakítást meg kell valósítani, s azok teljes mértékben meg is valósulnak majd.

Egészében véve a gazdasági reform és az átalakítás kifejezetten az embert állítja előtérbe. A társadalmi igazságosság megköveteli, hogy jobban odafigyeljünk az egyéni képességek megnyilvánulásaira, erkölcsileg és anyagiilag elismerjük azokat, akik jobban és többet dolgoznak, akik példát mutatnak.

Az igazi tehetségek, a kiváló egyéniségek felmerhetetlen társadalmi értéket jelentenek, gondot kell fordítani rájuk, s minden szükséges feltételt meg kell teremteni alkotó munkájukhoz, életükhez.

Azt akarjuk, hogy mindenütt tiszteljék az egyéni méltóságát, tudását, munkáját és képességeit, hogy a becsület, dolgozó, alkotó ember biztos lehessen abban: munkáját megfelelő módon értékelik, mindig megbizonyíthatja igazát és támogatást kap. A dologtalan harácsolókat, a bürokratákat és talpnyalókat pedig leplezzük és rendreutasítjuk. A kedvező változásokat, amelyek itt, nálunk történnek — márpedig ezeket a tömegtájékoztatási eszközök széleskörűen megvilágítják — a dolgozók melegen támogatják.

Napjainkban különösen türelmetlen a lelkiismeretlenség. A korszerű tudással és technikával felvértezett ember egyre többet termel, munkája pedig egyre szorosabban függ össze a társadalmi termelés ezernyi más résztvevőjének tevékenységétől. Ilyen körülmények között a hanyagság, akár egy munkásé, mérnöké vagy tudósé, rendkívül komoly következményekkel járhat, mérhetetlen veszteségeket okozhat a társadalomnak.

Külön ki szeretném emelni a szellemi munka jelentőségét, a tudomány, a technika és a társadalom kölcsönhatását, valamint a tudomány humanitárius, erkölcsi-etikai irányultságának, és a tudományos-műszaki haladásnak az összefüggését.

Sikraszállunk azért, hogy a tudomány és technika minden eredménye az ember szolgálatába álljon, ne vezessen a természeti környezet károsodásához. Levonjuk a szigorú tanulságot az olyan tragikus esetből, mint amilyen a csernobili tragédia volt. Amellett vagyunk, hogy megszűnjön a tudomány katonai célokra történő felhasználása. Növelni kell a társadalmi felelősséget és a szakmai hozzáértést, az alkotó odaadást — ez ma a mérnökök és tudósok, az orvosok és tanárok, az irodalom és művészet művelőinek kötelessége.

Helyreállítva jogaiban a dolgozók anyagi érdekelttségét, erősítve ennek kollektív formáit, nem engedhetjük meg a szociális-kulturális, erkölcsi-leléktani ösztönzés lebecsülését. Ezek különösen fontosak a közösségi kapcsolatok, az elvtársiaság, a szocialista életforma normális fejlesztése, saját szovjet értékeinknek az emberek tudatában és magatartásában való megerősítése szempontjából.

Elvtársak! Jogosan mondhatjuk, hogy megoldottuk a nemzetiségi kérdést. A forradalom megteremtette a nemzeteknek nemcsak a jogi, hanem a szociális, gazdasági egyenjogúságát is, rendkívül sokat téve az összes köztársaság és térség, az összes nép gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődésének egy szintre hozásában. Október egyik legna-

gyobb vívmánya a szovjet népek barátsága. Ez önmagában is a világtörténelem sajátos jelensége. Számunkra a szovjet állam szilárdaságának és nagyságának egyik pillére.

Ma a lenini nemzeti politika kiemelkedő eredményeit méltatva országunk népei mély tisztelettel és elismeréssel adoznak a nagy orosz népek önzetlen és valódi internacionalizmusáért, felbecsülhetetlen hozzájárulásáért a szocialista, szövetes, szabad és egyenjogú köztársaságok megteremtéséért, fejlesztéséért és megszilárdításáért, az ország összes népének gazdasági, társadalmi és kulturális haladásához való hozzájárulásáért.

Övni fogjuk, elvtársak, nagy, közös vívmányunkat — a Szovjetunió népeinek barátságát. Ezért soha nem fogunk megfélemlíteni arról, hogy soknemzetiségű államunk élünk, ahol bármilyen társadalmi, gazdasági, kulturális, jogi döntés közvetlenül és közvetve mindig érinti a nemzeti kérdést is.

Lenini módon fogunk cselekedni: a lehető legnagyobb mértékben fejlesztjük minden szovjet népcsoportját.

A nemzeti viszonyok országunkban életünk meghatározó részét képezik. Rendkívül figyelmesnek és körültekintőnek kell lennünk mindenben, ami nemzeti érdeket vagy az emberek nemzeti érzéseit érinti, biztosítani kell minden nemzeti és népcsoport dolgozóinak aktív részvételét soknemzetiségű társadalmunk sokrétű feladatainak megvalósításában. Feltett szándékunk, hogy még mélyebben elemezzük és megvitassuk ezeket a kérdéseket a közeljövőben annak figyelembevételével, mit hoz az átépítés, demokratizálás, a fejlődés új szakasza országunk életében.

A Szovjetunió népeinek barátsága és együttműködése szent ügy számunkra. Így volt, és így is lesz. Ez megfelel a leninizmus szellemének, a nagy október hagyományainak, a hazánkat lakó népek és nemzetek alapvető érdekeinek.

Elvtársak! A szovjet társadalom minőségileg új helyzetbe történő átépítését, a jövő irányába történő átöröklését csak széles, a szocializmus szellemi szféráját — a tudományt és oktatást, az irodalmat és a művészetet, a szovjet nép társadalmi és erkölcsi értékeinek összességét — bekapcsolva lehet megvalósítani.

A szellemi kultúra nemcsak a társadalom díszítő-eleme, hanem életének biztosítója, a társadalom intellektuális és kulturális potenciálja. Ez mintegy ötvöző anyaga a társadalom szilárdaságának, a dinamizmus fokozója.

Még magasabbra kell emelnünk a szocialista kultúra tekintélyét. A tudósok és feltalálók, az írók és újságírók, a festők, színészek, tanárok, a kultúra és az oktatás minden területének dolgozója az átalakítás harcára kell hogy legyen. A párt számít értelmiségünk aktív állampolgári és társadalmi magatartására.

A szovjet nép művelt nemzetté vált, amiről a múlt nagy felvilágosítói csak álmodoztak. Az önművelés azonban itt is megengedhetetlen. Eredményeink nem takarhatják el azokat a nagy és felelős feladatokat, amelyeket ma meg kell oldanunk.

Ezek azok a stratégiai feladataink, amelyeket a szocialista társadalom életének sokoldalú, forradalmi átalakítása folyamán meg kell oldanunk.

Az SZKP KB 1985. áprilisi ülése óta két és fél év telt el. Mit tettünk azóta? Hol tartunk most? Úgy vélem, a mai ünnepi ülésen ezek a kérdések helyénvalóak és elkerülhetetlenek.

Az SZKP KB nemrégiben lezajlott ülése arra az általános következtetésre jutott, hogy döntő pillanatot élünk át. Az átalakítással kapcsolatos munkák első szakaszában befejeződött. Országunk helyzetének és fejlődési perspektíváinak mélyreható elemzése alapján kidolgoztuk az átalakítás koncepcióját. Az országban új politikai, erkölcsi-pszichológiai légkör alakult ki. A pártnak sikerült fokoznia az emberekben a társadalom ügyei iránti érdeklődést, az aktivitást, sikerült emelni az igényességet, a kritika és az onkritika, a nyíltság színvonalát, megteremteni a reális gondolkodásbeli és hangulati változásokhoz szükséges feltételeket.

A szovjet emberek többségének álláspontját a jelenlegi szakaszban első sorban az átalakítás támogatása határozza meg — az az igény, hogy az átalakítás megindíthatatlanul haladjon előre. A munkások, parasztok, értelmiségiek megértik, hogy javítani kell a fegyelmet, a hatékonyságot, a munka minőségét. A gyárakban és az építkezéseken, a kolhozokban és a szovhozokban, a tudományos kutató szervezetekben kitartóan keresik a bérézés megszerzésének új formáit. Az emberek most igényesebbek válnak saját magukkal, vezetőikkel, a szakemberekkel szemben egyaránt, határozottan fellépnek a hanyagsággal, a felelőtlenéssel szemben. Nagyra értékeljük és a párt irányvonala kétségbevonhatatlanul hathatós támogatásának tekintjük a dolgozókat ez az állampolgári magatartás.

Joggal mondhatjuk, hogy gyakorlati téren, mindenekelőtt a társadalmi-gazdasági szférában is bekövetkeztek bizonyos kedvező változások. Fokozódott a termelésnövekedés üteme. Minőségi változások indultak meg a gazdasági életben, jelentős tudományos-műszaki programok vannak megvalósulóban, modernizáljuk gépgyártásunkat. Biztosabban fejlődik mezőgazdaságunk is, különösen az állattenyésztés.

Elvtársak, önk mindannyian tudják, milyen kedvezőtlen volt az ideai időjárás országunk leg több körzetében. De azért mégis több, mint 210 millió tonna gabonát sikerült learatnunk. Ezt az eredményt, hogy népünk hatalmas erőfeszítéseket tett, és hogy pártunk arra buzdította: dolgozzon új módon!

A gazdasági életben megindult javulás lehetővé tette, hogy a szociális szférában is jelentős intézkedéseket kezdjünk. Eszrevehetően fokozódott a lakásépítés, bővült a szolgáltatási szféra. Növekednek a dolgozók jövedelmei. A pedagógusok és az orvosok fizetése emelkedett. Nagy jelentőségű programokat valósítunk meg az oktatás és a lakosság egészségügyi ellátása terén.

És mégis, ez csak a kezdet. Most azt mondhatjuk, hogy az átalakítás új szakaszába lép, amikor egész politikánk, minden döntésünk konkrétumokban ölt testet. Ez hatalmas erőfeszítéseket követel egész népünkől — a munkássztyálistól, a parasztságtól, az értelmiségtől, minden szakembertől. Most már maga az élet fogja ellenőrizni eszméinket, terveinket, magatartásunkat és munkamódszereinket.

Ma mindenütt érződik az élet feszültségének fokozódása. De ez az alkotás, a tevékeny munka, a politikai és szellemi tevékenység feszültsége. Ez, elvtársak, előremutató, mozgósítóerejű feszültség!

Szeretném aláhúzni, hogy ebből a szempontból a legbonyolultabbnak, legdön-

többnek és bizonyos értelemben legkritikusabbnak az előttünk álló két vagy három év ígérkezik. Mindenekelőtt azért, mert nagy léptékű feladatokat kell egyidejűleg megoldani a gazdaságban, szociális téren, az állami és társadalmi irányítás átalakításában, az ideológiában és a kultúrában is.

A gazdaságban mélyreható szerkezeti változtatásokat szükséges végrehajtani, átöröstyést kell elérni a tudományos-műszaki haladás meggyorsításában, alapvetően át kell alakítani a gazdasági mechanizmust, és ily módon döntő lépést kell tenni abban az irányban, hogy a népgazdaságot az informatizálás vágányára állítsuk.

Az előttünk lévő időszak bonyolultsága abból is fakad, hogy a változtatások értelmét fogják egyre nagyobb tömegek, szociális csoportok és lakossági rétegek, valamennyi káder érdekeit. Meggyőződésünk: az ország helyzetét a jövőben is az jellemzi, hogy a dolgozók széleskörűen támogatják az átalakítást, mélyen megértik a változtatások szükségességét, s az átalakítás, ennek az útnak a nehézségei ellenére energikusan folytatódik.

De helytelen lenne, ha nem látnánk, hogy bizonyos mértékben erősödött a konzervatív erők ellenállása azok az erők, amelyek az átalakításban önös érdekeik, céljaik veszélyeztetését látják. És ez nemcsak az irányítás egyes láncszemeinél jelentkezik, hanem a dolgozó kollektívákban is. Aligha lehet kétséges, hogy a konzervatív erők igyekeznek majd kihasználni minden nehézséget az átalakítás lejtársására, a dolgozók elégedetlenségének kiváltására. Egyesek már most is inkább a kudarcot drukolnak, ahelyett, hogy teljes erejükkel harcolnának a hiányosságok ellen, és keressék az új megoldásokat.

Eközben természetesen senki sem mondja azt, hogy ő az átalakítás ellen van. Ellenkezőleg, úgy tesz, mintha harcolna az átalakítás nehézségei ellen, mintha védelmezné azokat az eszmei alapokat, amelyeket állítólag megingathat a tömegek növekvő aktivitása.

De meddig riogathatnak még bennünket, elvtársak, a különféle nehézségekkel.

Eközben természetesen senki sem mondja azt, hogy ő az átalakítás ellen van. Ellenkezőleg, úgy tesz, mintha harcolna az átalakítás nehézségei ellen, mintha védelmezné azokat az eszmei alapokat, amelyeket állítólag megingathat a tömegek növekvő aktivitása.

De meddig riogathatnak még bennünket, elvtársak, a különféle nehézségekkel.

Nehézségek természetesen bárhol keletkezhetnek, különösen akkor, ha valami újról van szó. Az egy helyben topogás, a tespedés és a közöny azonban jóval veszélyesebb és többet árt, mint azok a nehézségek, amelyek a társadalmi élet új formáinak létrehozási folyamatában egy időre felmerülnek.

Meg kell tanulnunk felismerni, leleplezni és semlegesíteni az átalakítás ellenfeleinek manővereit — azokat, akik hátráltatják az ügyet, nehézségeket támasztanak, kárörvendve szemlélnek a hibákat, a sikertelenséget, akik vissza akarnak taszítani minket a múltba. Ugyanakkor nem engedhetünk a túlbuzgók és a türelmetlen nyomásnak sem, azoknak, akik nem akarják figyelembe venni az átalakítás objektív logikáját, akik elégedetlenkednek az átalakítások lassúságát tartott ütemével, azaz, hogy — szerintük — nem születnek meg elég gyorsan a várt eredmények. Tisztán kell látni — nem lehet átugrani a fokozatokat, nem lehet mindent egy csapásra elérni.

Az átalakítás a forradalom ügyét viszi tovább. Ma különösen fontos, hogy minél tökéletesebben bánjunk a forradalmi szívósság fegyverével. E szívósság nem abban áll, hogy egy helyben ülünk vagy sodródunk az árral. A forradalmi szívósság — a helyzet reális értékelése, szembenzés a nehézségekkel, a józan mérlegelő képesség megőrzése, legyen szó akár sikerekről, akár kudarcokról, a a képesség, hogy lendületesen és céltudatosan munkálkodjunk minden nap minden órájában, s hogy mindenkor és mindig megtaláljuk és megvalósítsuk az élet által diktált optimális megoldásokat.

Ezért magabiztos, kitartó, céltudatos munkát kell végezni annak megvalósításáért, amit elköltünk, a kijelölt célok és feladatok valóra váltásáért. Fel kell tárnunk és elemezni kell az ellentmondásokat, meg kell érteni jellegüket, s ennek alapján ki kell építeni a politikai, gazdasági, szociális, szervezeti és ideológiai intézkedések rendszerét. Így, ilyennek kell lennie hozzáállásunknak, és nem másilyennek!

Elvtársak! Az átalakítás sikere mindenekelőtt a párt, az egyes kommunis-

ták energiájától, céltudatosától, példamutatásának erejétől függ.

A társadalmi-gazdasági átalakítások e történelmi feladatok e pillanatban a kommunista párt bátran és határozottan vezette a társadalom megújításáért folyó harcot, vállaira vette a munka legnehezebb terheit. Meggyőződéssel jelenthetjük ki, hogy október nagy ügye, a forradalmi átalakítás ügye erős kezekben van. A kommunisták a párt és a kor iránt érzett nagy felelősséggel teljesítik kötelességüket.

A pártvezeték, a párt-szervek és káderek tevékenységének gyökeres megújítása napjaink legfőbb feladata. Áttörést kell elérni minden egyes párt-szervezet tevékenységében, serkenteni kell a pártbizottságok, a kommunisták munkáját. Ott, ahol ez már sikerült, ahol a pártvezeték, a kommunisták felkészültek a tömeges kezdeményezőkészséget és öntudatosságát, bátran elindultak a demokratizálás és a nyíltság, a gazdasági önelmszámolás és a kollektív vállalkozás útján, szabad teret engedtek a munkaszervezés és -össztörzés új formáinak, az emberek szükségletei kielégítésének — az ügy előbbre ment, méghozzá határozottan.

Azt is látjuk, hogy több városban, kerületben és járásban, sőt egyes köztársaságokban még nem bontakozott ki igazán az átalakítás. Ez a politikai és szervezeti lazaság következménye, annak megnyilvánulása, hogy a pártbizottságokból és vezetőikből hiányzik a kezdeményező-készség. Ezt szintén látunk kell, ez szintén valóságunk része.

A pártalapszervezetek megkülönböztetett felelősséget viselnek a dolgok jobbra fordításáért. Lényegében náluk fut össze az átalakítás minden szála. Eppen a pártalapszervezetek kezdeményezőitől függ elsősorban az átalakulás menete, az hogy sikerül-e mozgósítani és lecsésíteni az embereket, sikerül-e valóban megjavítani a munkát. Egyszóval, elvtársak, a párt-szervezetek életének gyökeres aktivizálása nélkül nem tudjuk megvalósítani az átalakítást. Ezért több vállalkozászelemre, nagyobb demokratizmusra, nagyobb szervezetszűre és fegyelmre van szükség. Így tudjuk a maga teljességében kibontakoztatni az átalakítást, újabb ösztönzést adni a fejlődő szocializmusnak.

nálkozó lehetőségeket. Azt a hatalmas erkölcsi tekintélyt, amellyel a Szovjetunió a háborúból kikerült, nem tudtuk kihasználni arra, hogy megszilárdítsuk a békeszerződést, demokratikus erőket, hogy megállítsuk a „hidegháború” szervezőit. Nem volt mindig megfelelő válaszunk az imperializmus provokatív cselekedeteire.

Igen, volt, amit jobban lehetett volna csinálni, cselekedhetünk volna hatékonyabban. Mindazonáltal ebben az ünnepi pillanatban kijelenthetjük: külpolitikánk elvi vonala változatlanul tartotta azt a fő irányt, amelyet Lenin dolgozott ki és fektetett le, azaz külpolitikánk a szocializmus természetének, a békére való elvi irányultságának megfelelő volt.

Döntő mértékben éppen ennek köszönhetően sikerült megakadályozni a nukleáris háború kitörését, azt, hogy az imperializmus megnyerje a „hidegháborút”. Szövetségeseinkkel együtt sikerült vereséget mérnünk a „szocializmus visszazoritása” néven ismertté vált imperialista stratégiára. Az imperializmus kénytelen volt visszahátrálni a béke, az államok kölcsönösen előnyös együttműködése és a népek barátságának lenini irányvonalának.

Külpolitikai munkánk a későbbiekben természetesen nem csupán sikerekből és eredményekből állt. Voltak tévedések is. A második világháború előtt és után is nem mindig és nem mindenben tudtuk kihasználni a ki-

(Folytatás a 7. oldalról)

ban azon a szinten alakult, remélem a mi feltevéseket az a társadalom hazájára. A békes és a társadalmi megújításért folyó harcot, vállaira vette a munka legnehezebb terheit. Meggyőződéssel jelenthetjük ki, hogy október nagy ügye, a forradalmi átalakítás ügye erős kezekben van. A kommunisták a párt és a kor iránt érzett nagy felelősséggel teljesítik kötelességüket.

A pártvezeték, a párt-szervek és káderek tevékenységének gyökeres megújítása napjaink legfőbb feladata. Áttörést kell elérni minden egyes párt-szervezet tevékenységében, serkenteni kell a pártbizottságok, a kommunisták munkáját. Ott, ahol ez már sikerült, ahol a pártvezeték, a kommunisták felkészültek a tömeges kezdeményezőkészséget és öntudatosságát, bátran elindultak a demokratizálás és a nyíltság, a gazdasági önelmszámolás és a kollektív vállalkozás útján, szabad teret engedtek a munkaszervezés és -össztörzés új formáinak, az emberek szükségletei kielégítésének — az ügy előbbre ment, méghozzá határozottan.

Azt is látjuk, hogy több városban, kerületben és járásban, sőt egyes köztársaságokban még nem bontakozott ki igazán az átalakítás. Ez a politikai és szervezeti lazaság következménye, annak megnyilvánulása, hogy a pártbizottságokból és vezetőikből hiányzik a kezdeményező-készség. Ezt szintén látunk kell, ez szintén valóságunk része.

A pártalapszervezetek megkülönböztetett felelősséget viselnek a dolgok jobbra fordításáért. Lényegében náluk fut össze az átalakítás minden szála. Eppen a pártalapszervezetek kezdeményezőitől függ elsősorban az átalakulás menete, az hogy sikerül-e mozgósítani és lecsésíteni az embereket, sikerül-e valóban megjavítani a munkát. Egyszóval, elvtársak, a párt-szervezetek életének gyökeres aktivizálása nélkül nem tudjuk megvalósítani az átalakítást. Ezért több vállalkozászelemre, nagyobb demokratizmusra, nagyobb szervezetszűre és fegyelmre van szükség. Így tudjuk a maga teljességében kibontakoztatni az átalakítást, újabb ösztönzést adni a fejlődő szocializmusnak.

nálkozó lehetőségeket. Azt a hatalmas erkölcsi tekintélyt, amellyel a Szovjetunió a háborúból kikerült, nem tudtuk kihasználni arra, hogy megszilárdítsuk a békeszerződést, demokratikus erőket, hogy megállítsuk a „hidegháború” szervezőit. Nem volt mindig megfelelő válaszunk az imperializmus provokatív cselekedeteire.

Igen, volt, amit jobban lehetett volna csinálni, cselekedhetünk volna hatékonyabban. Mindazonáltal ebben az ünnepi pillanatban kijelenthetjük: külpolitikánk elvi vonala változatlanul tartotta azt a fő irányt, amelyet Lenin dolgozott ki és fektetett le, azaz külpolitikánk a szocializmus természetének, a békére való elvi irányultságának megfelelő volt.

Döntő mértékben éppen ennek köszönhetően sikerült megakadályozni a nukleáris háború kitörését, azt, hogy az imperializmus megnyerje a „hidegháborút”. Szövetségeseinkkel együtt sikerült vereséget mérnünk a „szocializmus visszazoritása” néven ismertté vált imperialista stratégiára. Az imperializmus kénytelen volt visszahátrálni a béke, az államok kölcsönösen előnyös együttműködése és a népek barátságának lenini irányvonalának.

Külpolitikai munkánk a későbbiekben természetesen nem csupán sikerekből és eredményekből állt. Voltak tévedések is. A második világháború előtt és után is nem mindig és nem mindenben tudtuk kihasználni a ki-

ban azon a szinten alakult, remélem a mi feltevéseket az a társadalom hazájára. A békes és a társadalmi megújításért folyó harcot, vállaira vette a munka legnehezebb terheit. Meggyőződéssel jelenthetjük ki, hogy október nagy ügye, a forradalmi átalakítás ügye erős kezekben van. A kommunisták a párt és a kor iránt érzett nagy felelősséggel teljesítik kötelességüket.

Ünnepi ülés a Kremlben a 70. évforduló alkalmából

(Folytatás a 6. oldalról)

ban azon a szükségszerűségen alapul, hogy megteremtsek a minimális külső feltételeket az új társadalom építéséhez a szocialista forradalom hazájában.

A békés egymás mellett élés mint a győztes proletariátus osztálypolitikájának folytatása, a későbbiekben — s különösképpen az atomkorszakban — az egész emberiség túlélésének feltételévé vált.

Mérföldkövet jelentett a lenini gondolat fejlesztésében — ebben az irányban is — az SZKP Központi Bizottsága 1985 áprilisában tartott ülése. Az új külpolitikai koncepció részletesen kidolgozva a XXVII. kongresszuson született meg, ismeretes a következő elképzelés: a mai világ, mely ellentmondásai, s a világot alkotó államok közötti gyökeres eltérések ellenére a kölcsönös összefüggés és kölcsönös függés világa, meghatározott egységet képező világ.

Ennek oka a világgazdasági kapcsolatok nemzetközivé válása, a tudományos-műszaki forradalom átfogó jellege, a tájékoztatási és híradási eszközök alapvetően új szerepe, a Föld erőforrásainak helyzete, a közös ökológiai veszély, a fejlődő világ valamennyiünket érintő, kiálló szociális problémái. A legfontosabb ok mégis az, hogy az emberi faj túlélése kérdése vált, hiszen az atomfegyver megjelenése és bevetésének fenyegető veszélye az emberi faj létét tette kétségessé.

Igy a társadalmi fejlődés érdekeinek elsőbbségéről szóló lenini elmelet új értelműt és jelentést kapott.

Az áprilisi ülés után megkezdődött világosan mindenkinek tudomására hoztuk, hogy miként képzeljük el az előrehaladást a szilárd és biztonságos béke irányában. Szándékainkat, akaratunkat rögzítik a párt legfelsőbb fórumán, a XXVII. kongresszuson elfogadott határozatok az új szerkesztésű pártprogram, a nukleáris leszerelésnek az 1986. január 15-i nyilatkozatban ismertetett programja, az újdelhi nyilatkozat, egyéb dokumentumok és a Szovjetunió vezetőinek hivatalos fejszólásai.

A szocialista közösség országaival együtt számos nagy fontosságú kezdeményezést tettünk az Egyesült Nemzetek Szervezetében, így előterjesztettük a nemzetközi béke és biztonság átfogó rendszerének megteremtéséről szóló tervezetet. A Varsói Szerződés tagállamai azzal a felhívással fordultak a NATO-hoz, minden európai országhoz, hogy csökkentse az ésszerű elégségs szintre a fegyveres erőket és a fegyverzetet.

Javasolták: a két szövetség katonai doktrínáit vessék össze azzal a céllal, hogy kizárólag védelmi jellegű legyenek őket. A Varsói Szerződés tagországai konkrét tervet dolgoztak ki a vegyifegyverek betiltására és megsemmisítésére és aktívan törekednek ennek megvalósítására. Kezdeményezték a fegyverzetcsökkentés hatékony ellenőrzési módszereinek megteremtését, beleértve a helyszínen történő felügyeletet is.

Határozottan felléptünk az ENSZ tekintélyének erősítéséért, a nemzetközi közösség által reá és szervezeteire ruházott jogok teljes értékű és valódi felhasználásáért. Minden tőlünk telhető megteszünk annak érdekében, hogy az ENSZ — ez az egyetlen gépezet — teljes hatáskörrel megvitathassa és biztosíthassa minden állam érdekei egysúlyának megteremtését, hatékonyan betölthesse béketeremtő szerepét.

A legfontosabb az, hogy a békeir vonatkozó elveink és szilárd álláspontunk tükröződik a gyakorlatban, minden nemzetközi téren végzett tevékenységünkben, külpolitikai és diplomáciai munkánk jellegében. Ezt a munkát a nyílt és becsületességű párbeszédre való törekvés jellemzi, amely figyelembe veszi a másik fél aggodalmait, a tudományos világ eredményeit, anélkül,

hogy valakit megkísérelne legyőzni vagy becsapni. Alig több mint két év elteltével tehát meggyőződéssel mondjuk: az új politikai gondolkodásmód nem csupán ki nyilatkoztatás és felhívás, hanem a cselekvés, s ha úgy tetszik, az élet filozófiája. Ez a filozófia a világ objektív folyamataival együtt fejlődik tovább. S már a hatása is érezhető.

A nemzetközi fejlődésben kezdődött új szakasz e napon említésre méltó és a történelem számára fennmaradó eseményei közé tartozik az 1986 októberében Reykjavíkban megtartott találkozó. A találkozó gyakorlati energiával ruházta fel az új gondolkodást, lehetővé tette számára, hogy a legkülönbözőbb társadalmi és politikai körökben megérősödjön, a nemzetközi politikai érintkezéseket pedig eredményesebbé tette.

Az új gondolkodásmód általános emberi tényezőivel, az értelemre irányultságával és nyitottságával utat tört magának a nemzetközi életben, szétzúzta a szovjetellenesség, s a kezdeményezéseinkkel és tevékenységünkkel szembeni gyanakvás sztereotípiáit.

Magától értetődő, hogy azokhoz a feladatokhoz mérten, amelyeket az emberiségnek saját túlélése érdekében kell megoldania, eddig még nagyon keveset tettünk. De az alapokat leraktuk és a változások első jelei már láthatóak. Ennek egyik meggyőző tanúbizonysága az Amerikai Egyesült Államokkal létrejött megállapodás arról, hogy a közeljövőben szerződést írunk alá a közepes hatótávolságú és a hadműveleti-harcászati rakéták ügyében.

E szerződés megkötése önmagában véve is nagy jelentőségű: első ízben kerül sor a nukleáris fegyverek egész osztályának felszámolására, megtörténik az első valódi lépés a nukleáris fegyvertárak megsemmisítése felé, s a gyakorlatban bizonyosodik be, hogy bárki megkérőzése nélkül előbbre lehet lépni ebben az irányban.

Ez kétségtelenül fontos sikere az új gondolkodásmódnak. Annak a törekvésünknek az eredménye, hogy az egyenlő biztonságot elveit szem előtt tartva kölcsönösen elfogadható megoldásokat keressünk fel.

E szerződés megkötéséről azonban lényegében már Reykjavíkban, az elnökkel megtartott második találkozáson létrejött a megállapodás.

A Szovjetunió és az Egyesült Államok legmagasabb rangú képviselőinek harmadik és negyedik találkozájától egy ilyen felelősségteljes időszakban a világ többet vár, mint annak formális megerősítését, amiről már egy évvel korábban megállapodtak. A párbeszéd folytatásánál is többet vár a világ a találkozóktól. Sürget az idő, és az a növekvő veszély is, amely a fegyverzetek ellenőrizhetlenné válhatóságát tükrözi.

Ezért fogunk e találkozókon elsősorban törekedni arra, hogy számottevően előreléjünk és konkrét eredményeket érjünk el a nukleáris veszély kiküszöbölésének kulcsfontosságú kérdésében — a hadászati támadóeszközök korlátozásának és az úrfegyverkezés megakadályozásának kérdésében.

Nos, mire alapozzuk bizakodásunkat, azt a hitünket, hogy valóban lehetséges az átfogó biztonsági rendszer megteremtése? Érdemes egy kissé elidőzni ennél a kérdésnél.

Megemlíkezzük forradalmunk 70. évfordulójáról, s figyelembe véve, hogy e forradalom nem győzött volna elméleti előkészítés nélkül, most, egy új világtörténelmi fordulóponthoz eljutottunk, a fordulóponthoz új elméletileg ismét kidolgozzuk a tartós béke megteremtésének távlatait. Az új gondolkodásmód segítségével lényegében megindokoltuk az átfogó nemzetközi biztonsági rendszer megteremtésének szükségességét és lehetőségét, a leszerelés feltételei között,

Szocialista országok párt- és állami vezetői az ünnepi ülés elnökségében. A képen az első sorban Kádár János, a második sorban; Németh Károly. (Telefotó: TASZSZ — MTI — KS)

Most be kell bizonyítanunk annak szükségességét és lehetőségét, hogy tovább haladhatunk e cél felé és el is juthatunk oda. Fel kell tárnunk azon erők kölcsönhatásait, amelyek törvényszerűségeit, melyek erők harcában, az elrendeltetéseket közepette, az érdekek köztesekor kiszámíthatatlan eredményeket hozhatnak. Ebben a vonatkozásban — ismét csak a lenini tanításból kiindulva, annak módszertanát felhasználva — súlyos kérdéseket kell felvetnünk.

Az első ilyen kérdés az imperializmus természetére vonatkozik. Mint ismeretes, ebben rejlik a fő háborús veszély.

Egy társadalmi rendszer természete a külső tényezők hatására természetesen nem változhat meg. De lehetséges a világ fejlődésének jelenlegi szakaszában, a világ szerves egységének és kölcsönös függőségének új szintjén olyan hatás, amely természetének legveszélyesebb megjelenési formáit megkíséreltelné tenni? Más szóval, lehet-e számitani arra, hogy annak az egységes világnak a törvényszerűségei, amelyben az általános emberi értékek a legfontosabbak, korlátozni tudják a kapitalista rendszer egocentrikus, szűk ösztályérdekeken alapuló törvényszerűségeinek romboló hatását?

Második kérdés. Ez kapcsolódik az előzőhöz: képes-e a kapitalizmus megszabandulni a militarizmustól, vagyis képes-e nélküle a gazdasági működésre és fejlődésre? S nem utópikus-e a nyugati országokhoz intézett felhívásunk, hogy készítsük el és vessük össze a gazdaság rekonverziójára, vagyis békés termelésre való áttállítására vonatkozó programjainkat?

Harmadik kérdés: létezik-e a kapitalista rendszer újgyarmatosítás nélkül, amely jelenlegi életképességének egyik forrása?

Más szóval, működőképes-e ez a rendszer a „harmadik világgal” folytatott, beláthatatlan következményekkel terhes, egyenlőtlen csere nélkül?

És ezek után még egy kérdés. Mennyire reális abban reménykedni, hogy a világot fenyegető katasztrófa veszélyének megértése — e veszély tudata, mint ismeretes, áthatja a nyugati világ vezető elitjének legfelsőbb köréit is — gyakorlati politikává válik? Hiszen bármilyen hatásosak az értelem érvei, bármily fejlett a felelősségérzet és erős az önfenntartás ösztöne, vannak dolgok, amelyeket semmiképp sem lehet alábecsülni, amelyeket gazdasági, következőképpen osztályérdekek határoznak meg!

Arról van szó, hogy képes-e alkalmazkodni a kapitalizmus az atom- és fegyvermentes világ körülményeihez, egy új és igazságos gazdasági világhoz, a két világhrendszer szemléli értékeinek becületes összevetéséhez? Ezek távolról sem hiábavaló kérdések. A rájuk adott válaszok függ, hogyan alakulnak majd az elkövetkező évtizedek történelmi eseményei.

Elég feltenni e kérdéseket csupán némelyikét, hogy

lássuk a feladat teljes komolyságát. A válaszokat az élet adja meg. A nukleáris fegyverektől mentes, biztonságos világ programjának helyessége nem csupán megkérdőjelezhetetlen tudományos megalapozottságán lesz lemérhető. Helyességét a legkülönbözőbb, új erők hatása alatt alakuló eseményeknek kell igazolniuk.

A próba már folyik. Ebben is hűek vagyunk a lenini hagyományokhoz, a leninizmus legbensőbb lényegéhez — nevezetesen az elmélet és a gyakorlat szerves egységéhez, ahhoz a megközelítéshez, amely az elméletet a gyakorlat eszközeinek, s a gyakorlatot az elmélet helyessége ellenőrző mechanizmusának tekintjük. Így cselekszünk, amikor az új gondolkodásmódot átültetjük a külpolitikai tevékenységbe, amikor helyesbítjük, pontosítjuk, s a gyakorlati politikákban szerzett tapasztalatokkal gazdagítjuk ezt a gondolkodásmódot.

Mire számíthatunk tehát, tudva, hogy a biztonságos világot a kapitalista országokkal együtt kell megteremtünk?

A II. világháború óta eltelt időszak a világgazdasági és a világpolitikai meghatározó ellentmondások mélyreható módosulásáról tanúskodik. A gazdaságnak és a politikának azokra a változásaira gondolok, amelyek korábban elkerülhetetlenül háborúhoz, sőt a kapitalista államok közötti világháborúhoz vezettek volna.

Ma a helyzet teljesen más. Nemcsak a második világháború tanulságai, hanem a világháborúval szembe fordított szocializmussal szembe meggyengülése felelme is meggyengedhetlenné tette a kapitalizmus számára, hogy belső ellentéteit a végsőkig fokozza. Az ellentétek technológiai versengéssé alakultak és az újgyarmatosítás révén „oldódtak fel”. A világ egyfajta új, „békés felosztása” ment végbe a „töke” alapján — azon mintá szerint, amelyet Lenin mutatott ki. Vagyis, aki az adott pillanatban erősebb, gazdagabb, annak jut a nagyobb konc. Egy sor országban a gazdasági feszültségeket — a „szovjet fenyegetés”re” hivatkozva — úgy „csillapították”, hogy a pénzszökőket átirányították a hadipari komplexumba. Az ellentétek rendezését, az érdekek kiegyensúlyozását segítették a kapitalista gazdaság alapjaiban lezajlott technológiai és szervezési átalakulások is.

De nemcsak erről van szó. Ha a múltban lehetséges volt a szocialista és kapitalista államok versetelése a fasiszta veszélyével szemben, akkor vajon nem lehet-e ebből bizonyos tanulságokat levonni a jelen számára, amikor az egész világ a nukleáris katasztrófa fenyegetésével, az atomenergetika biztonságának szükségességével és ökológiai veszélyekkel találja szembe magát?

Mindezek teljesen valós, vesztéres dolgok, amelyeket nem elég csak felismerni, hanem gyakorlati intézkedéseket is követelniük. Továbbá: Képes-e a kapita-

lista gazdaság militarizálódás nélkül fejlődni? E kérdés kapcsán eszébe jut az embernek a japán, a nyugatnémet és az olasz „gazdasági csoda”. Igaz, amikor a „csoda” véget ért, ezek az országok ismét a militarizmushoz fordultak. Tisztázni kell azonban, hogy ez a fordulat mennyiben eredi a modern monopóliók alapvető működési törvényeiből, és milyen szerepet játszottak benne a járulékos körülmények: az Egyesült Államok hadipari komplexumának „fertőző példája”, a „hidegháborús” helyzet, presztízsmegfontolások, a saját katonai erővel való rendelkezés igénye (hogy a konkurensokkal számukra érthető nyelven lehesse beszélni), valamint az az óhaj, hogy a „harmadik világra” való gazdasági behatolást erőpolitikával támasszák alá. Bárhogyan történt is, sok országban sor került a modern kapitalista gazdaság minimális katonai költségvetések mellett megalapuló gyors fejlődésére. Ez történelmi tanulság marad.

A kérdést természetesen más szempöngből, akár az ellenkező oldalról is megközelíthetjük. Az Egyesült Államok gazdasága a háború óta folyamatosan a militarizmusra orientálódott és támaszkodott. Kezdetben ez látszólag ösztönözte, de később a források ilyen, a társadalom szempontjából terméketlen, szükségtelen posztakció csillagászati átlamadóssághoz és más rendelkezésekhez vezetett. Kiderült, hogy a túlzott militarizálás végső soron az ország helyzetének romlásához vezet, és megrázza más országok gazdaságát is. A New York-i tőzsdén és a világot más tőzsdéin nemrég ki tört, majdnem hatvan éve példátlan pánik — súlyos kórtörténet, komoly figyelmeztetés.

A harmadik momentum — a fejlődő országokkal fenn tartott egyenlőtlen, kizsákmányoló viszony. A „második” (mesterséges) természet létrehozásában elért fantasztikus újdonságok ellenére a fejlett kapitalizmus nem volt képes és ma sem képes megenni a fejlődő országok tartalékai nélkül. Ez — objektív valóság.

A történelmileg kialakult nemzetközi gazdasági kapcsolatok felszámolására tett kísérletek veszélyesek, és nem biztosítanak kiutat a gondokból. Zsákutcába vezet az idegen erőforrások újgyarmatosító módszerekkel történő felhasználása, a multinacionális vállalatok önkényuralma, az eladósodás, a milliárdos, nyilvánvalóan kifizethetetlen tartozások is. Mindez súlyos problémákat szül a kapitalista országokon belül is. Igen sokféle spekuláció létezik: lényegük viszont ugyanaz — a harmadik világ országait tennék egyfajta bűnbakká a nehézségeikért, többek között a vezető nyugati országokban végbemenő életszínvonalcsökkenésért is.

Néha kísérletek történnek a nemzeti egység sovíniszta alapon történő megteremtésére; arra, hogy megpróbálják a munkásságot partnerként bevonni más országok kizsákmányolásába; elérni, hogy a munkások megbékél-

jenek az új „kapitalista modernizáció” politikájával. Az ilyen, s az ehhez hasonló kísérletek nem szüntetik meg magát az alapproblémát, csak néha ideiglenesen tompítják az élet. Az egyenlőtlen csere továbbra is megmarad és végső soron robbanásához vezet. E lehetőséggel, úgy tünik, ma már kezdenek számot vetni egyes nyugati vezetők. A kiutat viszont egyelőre csak a tüneti kezelésben keresik.

Napjaink nemzetközi gazdasági kapcsolatainak újszerűségét, a végbemenő politikai folyamatok lényegét meg nem mérők fel teljes egészében. De ebben az irányban kell haladnunk, mivel a végbemenő folyamatok objektív törvényszerűségeként jelentkeznek. Két út lehetséges: csak a csőd, vagy az új gazdasági világhoz kialakítására irányuló közös törekvés, amelynek során egyformán figyelembe kell venni minden egyes fél érdekeit. Az ilyen világhoz kialakításához vezető út úgy tünik a „leszerelés” koncepció megvalósítása révén rajzolódó ki.

Ily módon a harmadik kérdésre adandó válasz keresése közben azt látjuk: a helyzet nem tünik megoldhatatlannak. Az ellentétek ebben a szférában módosulhatnak. Ennek érdekében viszont tisztában kell lenni a realitásokkal és az új gondolkodásmód szellemében kell cselekedni. Ez megkönnyíti a biztonságosabb világ megteremtését felé vezető utat. Egyszóval ezen a téren is történelmi választás előtt álunk, amelyet az egységes világ, és egymással összefüggő törvényszerűségei diktálnak.

Van még egy döntő fontosságú körülmény. A mai világ szerves összetevője a szocializmus, amelynek története 70 éve kezdődött, s amely világháborúvalva meghatározta a XX. század arculatát. A szocializmus napjainkban fejlődésnek új szakaszába lép, újfent bizonyítva a benne rejlő lehetőségeket.

Könnyű belátni, hogy a békés egymás mellett élésnek milyen hatalmas tartalékai rejlenek csupán a Szovjetunióban folyó átalakításban. Lehetővé tette a legfontosabb gazdasági mutatók terén a világszínvonal elérését, az átalakítás képessé teszi a világ e hatalmas és gazdag országát arra, hogy korábban nem tapasztalt módon kapcsolódjék be az erőforrások és a munka nemzetközi megosztásába. Az ország hatalmas tudományos-technikai és termelési potenciálja a világgazdasági kapcsolatok eddigieknél lényegesen jelentősebb részévé válik. Mindez alapvető módon bővíti és megerősíti a béke és a nemzetközi biztonság átfogó rendszerének anyagi hátterét. Ez a másik nagyon fontos vonása az átalakításnak, ez határozza meg a helyét a modern civilizáció életében.

A béke javát szolgáló objektív folyamatok befolyásolni fogja az osztályharc és a társadalmi ellentétek más megnyilvánulásait.

A munkásszolgálat élenjáró erői keresik az utat az osztályharc magasabb politikai

(Folytatás a 8. oldalon)

Ünnepi ülés a Kremlben a 70. évforduló alkalmából

(Folytatás a 7. oldalról)

kal szintre emeléséhez. A munkásmozgalomnak nagyon bonyolult új és változó körülmények között kell tevékenykednie. Újszerűen vetődnek fel nemcsak a tömeg gazdasági érdekeinek és jogainak védelmével kapcsolatos kérdések, hanem a demokráciáért, többek között a termelésben megnyilvánuló demokráciáért vívott harcok a kérdései is. A munkásoknak gyakran partneri viszonyt ajánlanak, de olyat, amely nem teszi lehetővé számukra, hogy beleszóljanak a legfontosabb üzleti kérdésekbe és szabadon válasszák meg a vállalatok irányítóit.

A nyugati világban egy sor elmélet létezik arról, hogy a munkásmozgalom eltűnőben van, már teljesen felszűnt a közép-keletre, társadalmilag teljesen átalakult stb. A munkásmozgalom belül valóban nagy és jelentős változások mentek végbe. Az osztályellenesség azonban hiába próbálja nyugtatgatni magát, hiába próbálja meg dezorientálni és félrevezetni a munkásmozgalmat. A munkásmozgalom, amely új körülményi közepette is számbeli főnyben levő erő, képes döntő szerepet játszani, különösen a történelmi sorsfordulókban.

Ennek indítékai különbözőek lehetnek. Az egyik lehetséges ok a gazdaság féltelen militarizálása. A technológiai forradalom új szakaszra való katonai alapon történő áttérése erős katalizátorként szolgál, annál is inkább, mivel ez a háborúhoz vezetett, és érinthet a lakosság minden rétegét, s olyan tömeges tiltakozást vált ki, amely túlnyomórészt gazdasági követeléseken. Ily módon az uralkodó osztály, a monopóliók képviselői választás elé kerülnek. Meggyőződésünk — és ezt megerősíti a tudomány is — hogy a termelés jelenlegi technológiai és szervezeti szintjén igenis lehetséges a gazdaság demilitarizálása. Ez a megoldás egyúttal a békét is szolgálja.

Ugyanez a helyzet a fejlődő és a fejlődő országok közötti kapcsolatokban megkezdett válság következményeivel. Ha a helyzet a robbanás küszöbére jut és lehetetlenné válik a harmadik világ további kizsákmányolása, akkor nagyon éles politikai kérdések vetődnek fel annak a rendszernek az elfogadhatatlansága és túrhatalmossága, amely nem képes e kizsákmányolás nélkül élni. A kapitalizmus ebből a szempontból is választás előtt áll: vagy a robbanásig eléri a helyzetet, vagy figyelmű veszi a kölcsönös függőségben élő, egységes, az érdekei egységeit megkövetelő világ lényegéből következő törvényszerűségeket. Véleményünk szerint a kialakult helyzet alapján a törvényszerűségek figyelembevételével nemcsak lehetséges, de lehetséges is.

Annál is inkább, mivel ebbe az irányba hatnak a „harmadik világban” működő erők is.

Divattá vált a nemzeti-felszabadítási mozgalom hanyatlásáról beszélni. Am szellemi látásmód itt is a fogalmak szándékos összevarrásáról, a helyzet új vonásainak figyelmen kívül hagyásáról van szó. Ha arra a lendületre gondolunk, amely a politikai függetlenségért folytatott harc szakaszában volt tapasztalható, nos az valóban gyengült. Am ez természetes is. Az új, a „harmadik világ” jelenlegi fejlődéséhez szükséges lendület még csak most formálódik. Ezt pontosan látni kell, és nem szabad peszsimizmusba esni.

Azok a tényezők, amelyekből ez a lendület kialakul, különbözőek. Közéjük tartozik az az erőteljes gazdasági folyamat, amely időnként paradox formákat ölt. Például néhány ország a gyengén fejlettségi vonásait megőrizve a nagyhatalmak szintjére kerül a világgaz-

daságban és a világpolitikában.

E tényezők közé tartozik a nemzetek kialakulása és a valóban nemzeti államok megszületése során születő politikai energia. A megszülető nemzeti államok sorában jelentős helyet foglalnak el a forradalmi rendszerű országok. E tényezők közé tartozik a szegénység és a gazdaság kiáltó ellentéte, a lehetőségek és a valós helyzet eltérése miatti növekvő harag.

A fejlődő országok államközi kapcsolatainak konszolidálódását tükröző szervezetekben egyre kifejezettebben és aktívabban érződik a sajtószűrés és az önállóság ereje. Többé-kevésbé ez minden ilyen szervezetre jellemző, s ezek száma nem keveső: az Afrikai Egységsszervezet, az Arab Liga, az ASEAN, az Amerikai Államok Szervezete, a Latin-amerikai Gazdasági Szervezet, a Dél-csendes-óceáni Fórum, a Dél-ázsiai Regionális Együttműködési Szövetsége, az Izlám Konferencia Szervezete és különösképpen az el nem kötelezettek mozgalma.

Ezek a szervezetek az adott szakasz ellentmondó érdekeinek, szükségleteinek, követeléseinek, ideológiáinak, törekvéseinek és előirányozásainak sokszínűségét tükrözik. E szervezetek, jóllehet, máris a világpolitika jelentős tényezői, még nem tárták fel lehetőségeiket. De hatalmas potenciálról van szó, és még az elkövetkező fél évszázadra is nehéz megjósolni, hogy milyen eredményeket érnek el.

Egy azonban világos — ez egy egész világ, amely kerüli az egész emberiséget érintő kérdések megoldásában való tényleges és egyenlő részvételének szervezeti formáit. Ez a világ két és fél milliárd embert számlál. Megjósolható, hogy nem csak a világpolitikára gyakorolt hatása fog rohamosan növekedni, hanem ugyanilyen mértékben növekszik a jövő világgazdaságának kialakításában játszott szerepe is.

Bármily hatalmas is az ereje, nem a transznacionális töké fogja meghatározni a „harmadik világ” mozgásirányát. Sokkal inkább ő lesz kénytelen alkalmazkodni a népek már megtörtént, vagy most történő független választásához. S ezek a népek, és az őket képviselő szervezetek életbevágóan érdekelt az új gazdasági világrendben.

Es még egy fontos mozzanat. A kapitalista világon belül az elmúlt évtizedek fejlődése szintén új társadalmi ellentmondásokat és mozgásokat hívott életre. Ilyenek a nukleáris fenyegetés elleni, a környezetvédelemben indított mozgalmak, a faj megkülönböztetés elleni küzdelem, az olyan politika elleni harc, amely sikeresekre és kizsákmányoltakra osztja a társadalmat, fellépés az új kapitalista modernizáció következtében egész ipari övezeteket sújtó bajok ellen. Ezekben a mozgalmakban milliók vesznek részt, ösztönzőik és vezetői a kultúra és a tudomány nagy hazái és nemzetközi tekintélyt élvező kiemelkedő személyiségek.

Továbbra is igen fontos szerepet játszanak több ország politikai folyamatában — s van, ahol befolyásukat növelik is — a szociáldemokraták, szocialisták és munkáspártok, valamint a hozzájuk hasonló vagy kapcsolódó tömegszervezetek.

Tehát minden mutató — a gazdasági, politikai, társadalmi mutatók — tekintetében azt látjuk, hogy a mai világban mindenütt igazolódik az a megállapítás, amelyet Lenin az egyik legalapvetőbbnek tartott a marxizmusban, azaz: a történelmi cselekvés megalapozottságával együtt növekedni fog azoknak az embereknek a tömege, akiknek ez a cselekvést véghez kell vinniük. Ez pedig a társadalmi haladás, s egyben a béke legmegbízhatóbb jele és legerősebb tényezője.

Valóban, napjaink nagy sága és újdonsága abban

mutatkozik meg, hogy a népek mind nyilvánvalóbban és mind nyíltabban a történelem előterébe lépnek. Olyan helyzetbe kerültek már, hogy kikényszeríthetik, hogy ne csak végső soron, hanem közvetlenül számoljanak velük. Ezzel együtt egy új igazság is kiválódik: a történelem mozgására a XX. és a XXI. század mezsgyéjén mind jellemzőbbé válik az állandó választás. A választás helyessége pedig attól függ, hogy miként és mennyire veszik figyelembe a milliók, százmilliók érdekeit és szándékait.

Ebből fakad a politikások felelőssége is. A politika ugyanis csak akkor lehet reális, ha figyelembe veszi az idők ezen új vonását: ma az emberi tényező nem az embertömegek életének és tevékenységének, valamint szándékainak közvetett és többé-kevésbé esetleges eredményeként kerül a politika szintjére. Az emberi tényező közvetlenül betér a világ dolgai közé. Ennek megértése nélkül, másként fogalmazva, az olyan új gondolkodásmód nélkül, amely a ma realitásain és a népek akaratán nyugszik, a politika beláthatatlan, a saját ország és más országok számára is kockázatos rögtönzéssé válik. Ilyen politikának nincs tartós alapja.

Ezek alapozzák meg derülátásunkat az átfogó nemzetközi biztonsági rendszer megteremtésének távlatait illetően. Teljesen logikusan kapcsolódik ehhez a védelem kérdésében elfoglalt álláspontunk. Amíg fennáll a háború veszélye, amíg a társadalmi revans a Nyugat stratégiájának és katonai programjainak talpköve, továbbra is minden szükségeset megteszünk azért, hogy a védelmi képességet olyan szinten tartsuk, ami kizárja, hogy az imperializmus katonai főnybe kerüljön a szocializmussal szemben.

Eltársak! Ezekben az ünnepi napokban méltóképpen emlékezünk meg a nemzetközi kommunista mozgalom eredményeiről. A nemzetközi ösztönzőerejét most is őrző októberi forradalom a forrása e mozgalom életérének. A nemzetközi kommunista mozgalom az egyes országok talaján fejlődött, de a kommunizmusnak bármely nemzethez tartozzanak, és bármely országban dolgoznak is, van egy közös vonásuk. Ez pedig a jobb, a kommunista társadalom eszméi iránti odaadás, hűség a dolgozókhöz, s elsősorban a munkásmozgáshoz, az ő alapvető érdekeiért, a békéért és a demokráciáért vívott harc.

Gondolom, hogy évfordulóinkon méltó módon kell megemlékezünk a harmadik, a Kommunista Internacionáléről is. Még hátravan a róla szóló teljes igazság helyreállítása, hiteles és teljes történetének megírása. Mozgalmunk nagy múltjának része a Komintern, bármilyen fogyatékoságok és tévedések is voltak tevékenységében, bármilyen keserű az emlékezés történelmének bizonyos szakaszaira.

Az október által életre hívott Komintern nemcsak az internacionálizmus és a forradalmi testvériség iskolája volt. Az internacionálizmust a dolgozók érdekeiért, a népek és a nemzetiségű társadalmi haladásáért vívott küzdelem gyakorlati fegyverévé tette. Sorából a XX. század igazi lovagjainak csapata került ki, a kötelesség és a becsület, a nagy távlatok, a tántoríthatatlan bátorság embereinek csapata, olyanoké, akiknek fáj a világ Fizikámanlyott millióinak sorsa, akik meghallották e milliók hívó szavát és akik harcba szólították őket.

A kommunizmus elsőként fújtak riadót a fasizmus veszélye láttán, elsőként vették fel ellene a harcot és elsőként voltak az elsők, akik a világ különböző sarkaiból érkezve, Spanyolországban fegyverrel szálltak szembe a fasizmussal. Elsőként emelték fel az ellenállítás zászlaját népi szabadsága és nemzeti méltósága nevében. És éppen a kommunizmaké, min-

denekelett a szovjet kommunizmaké volt a döntő hozzájárulás a II. világháborúban a fasizmus megsemmisítéséhez.

A kommunizmaké most is ugyanolyan határozottsággal és bátorsággal állnak a reakció és a népbűtítés ellen folyó harc első soraiban. A legendás hősiesség és az odaadás emberei ők. Nemcsak egyesek, hanem száz- ezrek vannak, akiket egy akarat, vasfegyelm és kérelhetetlen elvhűség szervez és tömörít egységbe.

A Komintern, a Tájékoztató Iroda, sőt a kötelező döntéseket hozó nemzetközi tanácskozások időszeke elmúlt. De a nemzetközi kommunista mozgalom él.

A pártok teljesen és visszavonhatatlanul önállóvá váltak. Mi már a XX. kongresszuson szólunk erről. Igaz, hogy nem rögtön szabadultunk meg a régi beidegződésektől. Mára azonban ez már megváltozatatlan realitássá vált. Ebben az értelemben az SZKP XXVII. kongresszusa véglegesen megfordíthatatlanul szintén mérföldkövé vált. Úgy vélem, hogy az átalakított során a testvérpártokhoz fűződő kapcsolatainkban ezt a gyakorlatban bizonyítottuk be.

A nemzetközi kommunista mozgalom fordulópont előtt áll, ugyanúgy, mint a világ fejlődése és az őt mozgó erők. A kommunista pártok a századfordulón mélyreható változások közepette keresik új helyüket. Internacionálistá mozgalom megújul, és a bizalom, az egyenjogúság és az ösztöne szolidaritás ugyancsak megújuló normái iránti tisztelet forrasztja egybe. Ez a mozgalom nyitott a párbeszéd, az együttműködés, a közös tevékenység, a többi forradalmi, demokratikus és haladó erővel való szövetség előtt.

Az SZKP-nak nincsenek kétségei a kommunista mozgalom jövőjéről: a mozgalom a kapitalizmus alternatívájának hordozója, a békéért, a függetlenségért és országok haladásáért, a Föld valamennyi népének barátságáért legbátrabban és legkövetkezetesebben harcoló serege.

Eltársak! A világtörténelemnek a nagy október utáni legfontosabb mérföldköve — a szocialista világrendszere megjelenése. Mármost négy évtizede, hogy a szocializmus számos nép közös sorsává, korunk civilizációjának meghatározó tényezőjévé vált.

Pártunk, a szovjet nép nagyra értékeli a barátaival való együttes cselekvés lehetőségét, akik — csakúgy, mint mi — már több évtizede viselik az állami felelősséget a szocializmusért, a szocializmus előrehaladásáért. Minden egyes szocialista ország sok érdekeset és hasznosat hozott fel a szocialis, gazdasági és ideológiai feladatok megoldásában, az új élet építésében.

A szocialista rendszer, a gyakorlat által ellenőrzött útterese, összegyűjtött tapasztalatai az emberiség egészé számára jelentőségek.

A szocialista rendszer felkínálta a világnak válaszait az emberi lét alapvető kérdéseire, bizonyította a humanista és közösségi értékeit, középpontban a dolgozó emberrel. A szocialista rendszer a méltóságnak az ország gazdájának érzetét oltja a dolgozó emberbe, szocialis biztonságot és a jövőbe vetett hitet ad neki. Teret nyit a tudás megszerzésére és a kultúra előtt, megteremt a feltételeket az egyéni képességek és adottságok kibontakoztatásához.

A szocialista országok népei által elért vívmányok közös büszkeségünk tárgya. Annál is inkább, mert sokféle gyümölcsöző együttműködés eredményei ezek, párt- és társadalmi szervezetek, termelő kollektívák, alkotó szövetségek és kulturális intézmények érintkezéseinek, család- és személyes kapcsolatoknak, sok ezer ember együttes munkájának és tanulásának, söha korábban nem látott szélességű nyitltság, valóban testvéri együttműködésének gyümölcssei.

A megtett út végéről sok minden jobban látszik. Maga az élet helyesbítette a szocializmusra való áttérés törvényszerűségeiről és üteméről, a világszocializmus szerepéről kialakított elképzeléseinket.

Távolról sem gondoljuk, hogy valamennyi, a világban végbemenő progresszív változás feltételül csak a szocializmushoz kötődik. De az, ahogyan az egész emberiség számára legfontosabb kérdések felvetődnek, s ahogyan a megoldási módokat felkutatása folyik — megerősíti a világban végbemenő haladás és a szocializmus mint világméretű erő közötti elválaszthatatlan kapcsolatot. Ez a kapcsolat különösen jól látható az atomkatasztrófa megakadályozásáért folytatott harcban, és a nemzetközi erőviszonyokban, amelyek lehetővé teszik a különböző népeknek, hogy nagy sikerrel védjék meg az általuk választott társadalmi-politikai utat.

A felhalmozott tapasztalat révén jobban építhetők a szocialista országok közötti kölcsönös kapcsolatok az általánosan ismert elvek alapján. Ezek a feltétlen és teljes egyenlőség, a kormányon lévő párt felelőssége a dolgok alakulását saját államában, s népek hazafiasságát, gondoskodását a szocializmus közös ügyéről.

Ilyen elv — egymás tisztelete, a komoly hozzáállás a barátok által elért vívmányokhoz és kipróbált tapasztalatokhoz, az önkéntes, sokrétű együttműködés. Ilyen elv — a békés egymás mellett élés elveinek szigorú tiszteletben tartása. Ezen alapul a szocialista internacionálisizmus gyakorlata is.

A szocializmus világa napjainkban a maga teljes nemzeti és szocialis sokféleségében áll előttünk. És ez jó és hasznos is. Meggyőződésünk arról, hogy az egység korántsem jelent azonosságot, egyetűtűséget. Meggyőződésünk arról is, hogy a szocializmusnak nincs és nem is lehet semmiféle olyan „modellje”, amelyhez mindenkinél fel kellene zárkózni.

A szocializmus fejlődésének kritériuma a különböző szakaszokban és országokban — a tényleges sikerek összessége és minősége társadalomnak a dolgozók érdekeinek megfelelő átalakításában.

Tudjuk, hogy milyen károkat okozhat, ha meggyőződésünk az internacionálistá alapok a szocialista országok kölcsönös viszonyában, ha a nemzetközi tevékenységben eltérnek a kölcsönös előnyök és a kölcsönös segítségnyújtás elvétől, és figyelmen kívül hagyják a szocializmus általános érdekeit.

Megelégedéssel állapítjuk meg, hogy az utóbbi időben a dinamizmus teret nyert és javultak az összes szocialista országokhoz fűződő kapcsolataink. S természetesen még gyümölcsözőbbé, még gyakorlatiasabbá vált az együttműködés a Varsói Szerződés és a KGST keretein belül, ami egyébként semmiképpen sem jelenti résztvevőik elvi elkülönülését a többi szocialista orszagtól.

A XXVII. kongresszus pontosan meghatározta az SZKP álláspontját: a politikában és az egyes szocialista országokkal való együttműködés összes többi szférájában az a meghatározó, ami biztosítja a kölcsönös érdekek összeegyeztetését a szocializmusnak, mint egésznek az érdekeivel. A szocialista országokhoz fűződő barátság erősítése és a sokoldalú együttműködés fejlesztése — ez a Szovjetunió nemzetközi politikájának legfőbb prioritása.

Kedves elvtársak! Tisztelet külföldi vendégek! Ereményeinket s elveinket a kommunista eszmék életteljes ösztönözése és ösztönzi. Ezeket az eszméket írta a forradalom zászlajára, ezek vezették harcra és termelési sikerekre az emberek millióit, akik szentül hitték bennük, s életük

céljának és értelmének tekintették őket.

A nép munkája és harca, a szabadon választott cél elérése iránti határozatlan elköteleződés, öröme és szenvedése — mindez testet öltött napjaink szocializmusában, amely a forradalmi átalakítás útján halad. S ebben van októberi ereje, a forradalom ereje, amely tovább folytatódik.

A hetven esztendő óta mindvégig a szovjet nép élen állott kipurált élcsparta — a lenini párt. A párt és a forradalom, a párt és októberi elválaszthatatlanság!

A marxista-leninista elmélettel felvértezett párt nélkül nem győzött volna a szocialista forradalom. A párt nélkül, amely megtanulta az új társadalom építését, nem lett volna szocializmus, nem létezne a mi nagyszerű államunk. Nem létezne az az alap sem, amelyen most van folyamatban a társadalmi élet minden szférájának megújítása, az ország társadalmi-gazdasági fejlődésének felgyorsítása. Az idő azt követeli, hogy a párt az új körülmények között is a forradalmi megújulás élen haladjon, kitartóan és következetesen növelje politikájának hatékonyságát, fejlessze a demokratizálást a társadalmi élet minden vonatkozásában és minden szintjén.

A párt szerepének növelése — törvényszerű folyamat. Ezt a szerepet azonban a legkevésbé sem a szavak és formális beidegződések határozzák meg. E szerep az elemzések és értékelések mélységében, a politika átgondoltságában, a cselekvések határozottságában, valamint a rész és az egész, a személyes és a társadalmi, a pillanatnyi és a hosszú távú dolgok összekapcsolásának képességében relik.

Ez a párt minden szervezete és minden egyes kommunista számára fokozottabb felelősséget jelent a társadalom ügyeinek alakulása iránt.

Pártunk közel húszmillió kommuniztát — országunk felnőtt lakosságának egytizedét — tömöríti. Hatalmas erő ez. A párt hatóereje, az átalakításra gyakorolt befolyása azonban még nincs teljes mértékben kihasználva. A XIX. országos pártkonferencia előkészületei és lebonyolítása komoly ösztönözést kell hogy adjon e bonyolult és fáradságos munka javításához.

A mi kezünkben van a nagy forradalom ügye, a lenini ügy sorsa. Ismét járunk új utakon haladunk; ez különleges felelősséget ró a pártra, s mindannyiraunkra. Lenin szavaival élve: „...a forradalom ideje a cselekvés, a felülről és alulról való cselekvés ideje.” Ez az új típusú párt hagyományos jellemzője, legelső lépéseitől kezdve. S ez követelmény a szovjet társadalmi élcspatával szemben a szocializmus fejlődésének jelenlegi bonyolult, de sajtós, újszerűségében is lelekesítő szakaszában.

Eltársak! Az emberiség igazi történelmének küszöbét lépte át 1917-ben. Ugyanakkor az elmúlt hetven év, a gazdasági megforradulás és társadalmi katalizmus, amelyek a fasizmushoz, a második világháborúhoz, a „hidegháborúhoz”, a fegyverkezési hajszához, a termonukleáris katasztrófa fenyegetéséhez és a globális válságokhoz vezettek, azt bizonyították, hogy az előtörténet még mindig szívósan fogva tartja az emberiség jelentős részét. S mégis, azt az időszakat, amelyben élünk, a XXI. század küszöbét, bátran nevezhetjük különlegesenek mind a Földünk lakói előtt álló társadalmi változások, mind pedig a feladatok átfogó volta tekintetében.

Ma látjuk, az emberiség nincs arra ítéltetve, hogy örökké úgy éljen, ahogy 1917 októberéig élt. A szocializmus hatalmas, növekvő, fejlődő valóssággá vált. Éppen október, éppen a szocializmus mutatja az em-

(Folytatás a 9. oldalon)

(Folytatás)

beriség sz... vezető ut... emberi ka... tékeit. On... kollektív... nyolás és... — szabad... A kiseb... lyett — v... lom. A... ösztönös... ka helyett... a human... szerepe. A... szély és... az ember... béke.

A jelen... — s nem... gunkban... vilázció... gáért az... Végül is... beriség... évezrede... nemének... gusává va... je kezdeté... A XXI... mindössze... 13 év van... az egész... 2017-ben... századik... nepli.

Fels

Mihail... den követ... sven első... Szinozers... teránja, a... romának... küldöttek... Vlegymir... grádi brig... KB tagja... Legfelsób... dötö mélt... nőségi mé... kesítő táv... Ezután... mány het... kintete ma... Gurij Ma... Tudomány... nöke.

Ezt köv... Wojciech... Honecker... Mauno K... A nagy... szakot ny... fejlődésé... volt a né... nista és... ra, a vil... fejlődésé... lalásit Wo... lengyel k... Rámatoron... getlen Ler... állításához... tett valós... resztrojká... irányvona... vége leni... ve Jaruze... kétoldalú... Szovjetun... országban... reformok... keresés ro... nőséigileg...

Erich E... hangoztat... nisták, T... Ulbricht... gyunk an... bernek a... amelynek... békére ve... nemlem é... paraszt a... társadalm... emberrel... meghirdet... sereg, a... lició és... lenálás h... tát valós... NDK nép... hogy a sz... tak el ne... hitleri f... hangszúv...

Gustáv... vák küld... hail Go... utalva ha... szovjet... elemzést... és nehéz... teli meg... amellelt... meg a le... nyek, vív... ják ki a... kudarcok... cséri, ho... mi felelő... dötö le... a kudarc... ki a cseh... A szon... üdvözlét... köztársas... Elismerés

A népgazdaság igénye: A tudomány segítse a termelést

A jövő gazdasági fejlődésének egyik záloga a ma tudomány. Napjainkban a kettő egymástól elválaszthatatlanul fejlődik. Tudományos munka már nemcsak az egyetemeken, kutatóintézetekben folyik, hanem a termelőüzemekben is. Megköveteli ezt a termelés minősége, mennyisége. És a tudomány újabb és újabb műszereket, költséges berendezéseket, egyre magasabb szakmai felkészültséget, speciális jártasságot igényel. A tudomány ősi fellegváraiban, az egyetemeken, így Debrecen egyetemén is hatalmas szellemi, technikai kapacitás akkumulálódik. Hogyan tudja ez a gazdaságot segíteni, a gazdaság pedig hogyan él ezzel? Erre a kérdésre kerestünk választ a Kossuth Lajos Tudományegyetemen, a Biológiai Gyógyszergyárban és az MTESSZ-nél.

Magyarországon az Akadémián, az egyetemeken-főiskolákon, valamint a különböző ipari kutatóintézetekben folyik szervezett kutatás — kezdi a beszélgetést dr. Bazsa György egyetemi docens, a természettudományi kar dékánja. — E kutatási hálózat feladatmegosztása értelmében alkalmazott kutatások az ipari kutatóintézetekben folynak. Az MTA és mi alapvető kutatásokat végzünk. Az egyetemeken a kutatás hasznát inkább a kiképzett szakemberek mennyiségében, de főleg minőségében rejlik. A modern szakemberképzés megköveteli, hogy a tudomány minden területén végzünk kísérleteket, ismerjük, ellenőrizzük, megerősítsük a legújabb eredményeket. De a népgazdaság részéről jogosan merül fel az igény, hogy segítsük a termelést, vállalkozunk is feladatokat szívesen, bár lehetőségeink végesek.

Milyen mértékű ez a feladatvállalás?

Dr. Lipták András egyetemi tanár, dékánhelyettes: Evente körülbelül 40–50 szerződéses kutatási és szerződéses munkát végzünk, mintegy 20 millió forint értékben. Vállalatok, fejlesztési intézetek keresik fel egyetemünket nemcsak a város, a régió területéről, hanem az ország minden tájáról, sőt van olyan szakterület, ahol munkánk túlnyúlik az országhatáron. A megbízások nagy többsége a termelést segíti, de sok olyan munkát végzünk, aminek közvetlen, mérhető hasznát nehéz lenne megállapítani, mi „túlzott munkának” nevezzük az ilyen feladatokat, amikor például környezetvédelmi felméréseket, vízisztító berendezések biotechnikai kidolgozását, vagy különböző megelőző vizsgálatokra kérnek fel bennünket.

Felkérlik önöket vagy milyen módon kapcsolódnak be a munkába?

A sokirányú tevékenység mellett minden tanszékünknek megvan a saját speciális erőssége. A ná-

lunk végzett szakembereink da ezt ismeri, ismeri kapacitásunkat, lehetőségeinket. Az ipar és az egyetem szakemberei gyakran találkoznak különböző rendezvényeken, MTESSZ-napokon.

Hogyan tudja a Műszaki és Természettudományos Egyesületek Szövetsége szervezni, összefogni a kutatók és termelők együttműködését? — kérdeztük Orosz József megyei titkárt.

A megyében 28 szakmai egyesületünk működik. Tagjaik egyetemeken, vállalatoknál dolgoznak. Elméleti és gyakorlati szinten mindenütt jelen vagyunk. A megye minden ilyen irányú problémáját ismerjük. Országos jellegű kapcsolatrendszerrel rendelkezünk. Ezeket figyelembe véve a tudományt beépítjük minden cselekvési programunkba. Szakembereinket anyagot készít a megye kibontakozási programjához.

Az egyetem évkönyveit lapozva szembetűnik, hogy a Biológiai Évente mintegy hárommillió forint értékben végeztet különböző kutatási munkákat a Kossuth Lajos Tudományegyetemmel. Miért éri az meg? — kérdeztük dr. Csernus István kutatói, fejlesztési igazgatót.

A gyógyszeripar a legkutatásigényesebb iparágak egyike. A fejlesztés 10–15 százalékát kell erre fordítani, hogy piacépes árut termelhessen. Gyárunknak kezdetben nem volt kutatási apparátusa. Majd az ilyen irányba megindult lassú fejlődés egyre nagyobb súlyt kapott, és napjainkban jelentős kutatóbázissal rendelkezünk. De olyan szerkezetű, sokoldalú problémákat — kémiai, biológiai, biotechnikai, orvosi, állatorvosi — feladatokat kell megoldanunk, hogy ez a kutatói kapacitás sem tudja mindezt vállalni. Ezért keressük máshol lehetőségeket egy-egy részprobléma kidolgozására, és bízunk meg az ország minden területén kutatókkal foglalkozó intézetekkel.

Debrecen nem tudja kielégíteni az igényeket?

Debrecen egyetemváros. Ezt maximális mértékben kihasználjuk, de hatalmas szellemi kapacitása sem tud megoldani minden problémánkat. Bátran mondhatom, hogy termelésünk eléri a nemzetközi színvonalat, és ez megköveteli, hogy az előzetes vizsgálatok éppúgy, mint a verifikációs tesztek, világszinten legyenek megoldva.

Ezért keressük azokat a kutatóintézeteket, ahol az adott kutatást, vizsgálatokat a legmagasabb szinten művelik. Így aztán az elmúlt évben a felsőoktatási intézményekkel kötött szerződések 25 százalékát a Kossuth-egyetemmel, 50 százalékát a DOTE-val kötöttük, és kapott kutatási megbízást a DATE is. A

többi Pécs, Szeged és Budapest egyetemével bonyolítottuk le.

A megbízások szerződéseken túl van-e más jellegű munkakapcsolat az egyetemekkel?

Kooperációs műszerparkot hoztunk létre a KLTE Szervekémia Tanácskével, a DOTE-val, a Tiszavasvári Alkaloidával. Ezt szerződéses keretben működtetjük. Mind a műszerhasználat, mind a végzett kísérletek területén jók a tapasztalataink. Kutatóink szakmai színvonalának emelése érdekében közös téma művelésére kihegyezett osztályt szerveztünk a Kossuth Egyetemen és a DOTE-n is. Az előbbin kémiailag kutatók, az utóbbin klinikai farmakológiai osztályunk működik. Közösben dolgozunk ki új módszereket, készítettük tudományos terveket.

Mennyire jellemző az ilyen jellegű együttműködés?

A kérdésre dr. Bazsa György válaszol:

Ez a kapcsolatunk egyedülálló, pedig nagyon fontos lenne megszokottá válni, mert nincs egészséges szakemberáramlás az egyetem és az ipar között. Ahhoz, hogy elméleti és gyakorlati vonalon is eredményesebben dolgozhassanak a szakemberek, mindkét irányú áramlásra szükség lenne. Egyetemünk rendelkezik néhány olyan berendezéssel, mely egyedülálló a régióban, és melyekre van szabad kapacitásunk.

Technikáról, berendezésekről volt eddig szó, mint a termelés egyik oldaláról. A termelés másik oldala maga az ember. Tudja-e a szociológia, mint a legáltalánosabb társadalomtudomány a termelést segíteni? — tettük fel a kérdést dr. Bérés Csabának, a KLTE Szociológiai Tanács vezetőjének.

Egyetemünkön nem folynak kimondottan csak iparszociológiai kutatások, bár személyi feltételeink adottak. A magyar iparban azonban még nincs meg a feltevérendszer a szociológiai eredményeinek a fogadására. Pedig nagyon fontos lenne, am a jelenlegi helyzetben ez elképzelhetetlen. Mindezek az eredmények csak akkor léphetnek be a termelésbe, ha a technikai felszereltség tovább az ésszerűség határain belül már nem fejleszhető. Amíg a technikai fejlesztésben lehetőségek vannak, addig az emberi tényező háttérben marad.

A technikai fejlesztéshez pedig, főleg népgazdaság jelenlegi helyzetében nagyobb szükség lenne a meglévő adottságok, lehetőségek jobb kihasználására, tervezettebb, szervezettebb együttműködésre.

Szilágyi János

Megkérdeztük a Belkereskedelmi Minisztériumot:

Mi a helyzet az élelmiszerpiacon?

Felvásárlási láz tört Magyarországra. Megrohamozták a tartós fogyasztási cikkek, a ruházati termékeket árusító boltokat. Sohasem tapasztalt magas forgalomról beszélnek a kereskedők. Logikus tehát a kérdés: mi a helyzet az élelmiszerpiacon? Legszenvedélyesebb az újra és újra fellépő margarinhiány. Másszor azt hallani: kevés a főzőolaj.

Hamarosan megkezdődik a disznóvágások szezonja, de a koracsónyi és szilveszteri ünnepek is rohamléptekkel közelednek. Milyen tehát most az országos kép és mire számíthatunk az elkövetkező hónapokban?

Válogatják a burgonyát

Kérdéseinkkel felkerestük a Belkereskedelmi Minisztériumot, hogy „első kézből” kapjunk információkat. Megtűntek: nem tartják ki fogástalannak a kínálatot, de kielégítőnek ítélik. A forgalom a tervezettnél magasabb, megfogalmazásuk szerint: elének ellenére alapvető ellátást igényel. Ebbe a kategóriába sorolják a húst és a hűsítőanyagokat, a sertésszirt, a tejet, a tejtermékeket, a kenyert, a péksüteményeket, a lisztet, a burgonyát, a sőt és a kristálycukrot.

Az áprilisi áremelés visszavetette a fogyasztást húsból és hűsítőanyagokból. Ma a 90 forint alatti összegért megvásárolható cikkeket tekintik hivatalosan olcsó árúknak. Ha ebből a szempontból vizsgáljuk a kínálatot, az a várt alatt maradt. Összességében sertéshúsból lesz elegendő, marhahúsból nem. Baromfiből pillanatnyilag túlkínálat van, hogy apadjanak a készletek, árengedelményt is adnak általában. Elő halból kevesebb jut az asztalra, bár igérik, hamarosan javul az ellátás, mivel az őszi lehalászásból tartalékolnak az ünnepekre. Sajnos fagyasztott, filézett tengeri halat továbbra sem árusítanak az üzletekben. Bőséges választék várható

viszont szocialista halkonzervből. Más konzervekből is lesz elegendő. Igaz, ezeket — akárcsak a gyorsfagyasztott termékeket — ritkán vásárolják a kispénzűek.

A margarinok — Liga, Rama — mostanában rövidebb-hosszabb időre eltűnnek a boltok polcairól. A hiány elensúlyozására némi importmargarinra lehet számítani decemberben.

Időnként felröppen a hírkifogyóban a főzőolaj. Az üzleteket járva viszont úgy tűnik, van belőle bőségesen. Az elmúlt hat esztendőben 40 százalékkal nőtt az étolaj forgalma. Különösen az idei évben, 1987 szeptembe-

lanatnyilag nehéz közelíteni mazsolához is jutni, igéretük szerint novemberben, de még inkább decemberben lesz elegendő — az ország minden részében.

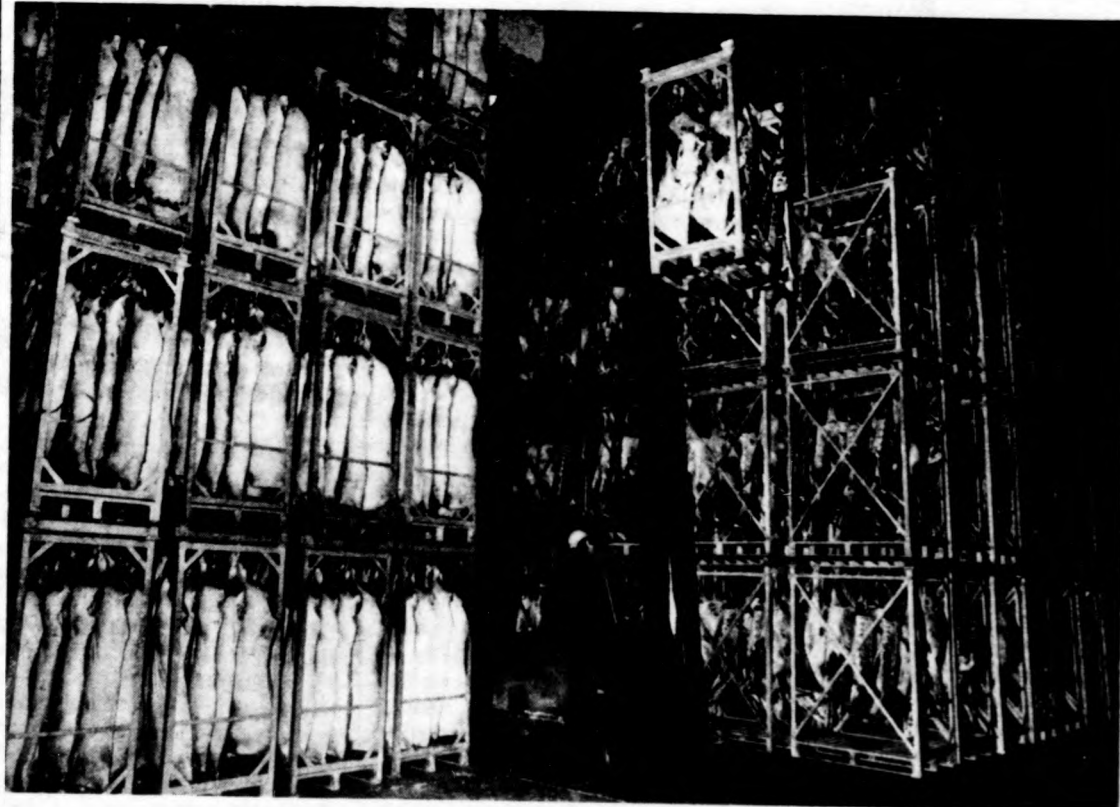
Szőlő nemigen lesz. Az a gazda, aki jól tudja keveske természetét tárolni, várhatóan igen magas árat kér a fűtőkért. Lesz körte és alma. Utóbbinak azonban már most magas az ára. Déligümölcsök közül számíthatunk némi banánra, kevés fügére, elvétve kis mennyiségben talán még ananászra is. Bőséges lesz a kínálat kubai narancsból és grape fruitból. Az úgymond mediterrán narancsal majdnem bizonyosan csak decemberben találkozhatunk. De nem mindenütt. A fővároson kívül elsősorban a megyeszékhelyeken, az ipari centrumokban. Hogy melyik településen milyen délgyümölcsöt árulnak majd — a korlátozott mennyiség miatt — az elosztáson múlik. Bizonyára lesznek olyan falvak, ahová el sem jut a narancs, az ananász, és így tovább.

Frissítőként említjük; frissítőből, szénsavas és szeszes italokból, borból, pezsgőből, sörből, rövid italokból lesz elegendő.

Végére maradt a burgonya és a zöldség. Köztudott, hogy Lengyelországból szereztek be burgonyát a hazai készletek kiegészítésére. Hozzáálltak a központi árolók feltöltéséhez; lesz elegendő fehér- és vörösrépa, vöröshagyma. Várhatóan egyikből sem lesz hiány. Fokhagymából ugyan több termelt az idén, mint egy esztendővel korábban, ám a szükségesen kevesebb. Az árak túlságosan felszöktek, sokkal kevesebb fokhagymát engednek követeltetni, mint a valóságos mennyiség. Árcsökkenésre persze nem számítanak, bár a tavalyi évhez hasonlóan 1987-ben is vásárolt Magyarországi fokhagymát a Szovjetunióból. Mindenesetre a fokhagyma szabadáras termék, „elszaladhatnak” tehát az árak.

A kereskedők élénkítő kereslettel, forgalommal számolnak az elkövetkező hetekben. Valószínűnek látszik, a karácsonyi ünnepek megelőzően a mainál nagyobb rohammal kell majd szembenézniük a bolti dolgozóknak. A Belkereskedelmi Minisztériumban azt mondták: ha ismeretessé válnának a jövő évi élelmiszerárak, nyilván kevesebb tartálékólnának az emberek. Ezek hiányában lehetséges, hogy válogatás nélkül mindenféle élelmiszerből a kellenél többet vásárolnak országszerte.

Horváth Teréz

Lesz elegendő élelmiszer az elkövetkező hetekben (MTI-fotó: Kozma István — KS)

A Magyar Nemzeti Bank tájékoztatója

Hivatalos devizaárfolyamok
Érvényben: 1987. november 3-án

Devizanem	vételi árt. 100 egységre Ft-ban	közép	eladási
Angol font	7 983,53	7 991,52	7 999,51
Ausztrál dollár	3 126,77	3 129,90	3 133,03
Belga frank	128,14	128,27	128,40
Dán korona	694,15	694,84	695,53
Finn marka	1 090,12	1 091,21	1 092,30
Francia frank	790,83	791,62	792,41
Holland forint	2 382,04	2 384,42	2 386,80
Ir font	7 122,21	7 129,34	7 136,47
Japán yen (1000)	334,63	334,96	335,29
Kanadai dollár	3 505,91	3 509,42	3 512,93
Kuvaiti dinár	16 688,90	16 705,61	16 722,32
Norvég korona	710,03	710,74	711,45
NSZK márká	2 681,28	2 683,96	2 686,64
Olasz líra (1000)	36,45	36,49	36,53
Osztrák schilling	380,66	381,04	381,42
Portugál escudo	33,18	33,21	33,24
Spanyol peseta	40,25	40,29	40,33
Svájci frank	3 244,61	3 247,86	3 251,11
Svéd korona	747,59	748,34	749,09
Tr. és cl. rubel	2 697,30	2 700,00	2 702,70
USA dollár	4 614,48	4 619,10	4 623,72
ECU (Közös Piac)	5 538,31	5 539,94	5 541,57

Az államközi megállapodásokon alapuló hivatalos árfolyamok változatlanul az 1987. június 2-i közlésnek megfelelően vannak érvényben.

Valuta- (bankjegy- és csekk-) árfolyamok
Érvényben: 1987. november 3-tól 9-ig

pénznem	vételi árt. 100 egys. Ft-ban	eladási
Angol font	7 751,77	8 231,27
Ausztrál dollár	3 036,00	3 223,80
Belga frank	142,42	132,12
Dán korona	675,99	715,69
Finn marka	1 058,47	1 123,95
Francia frank	767,87	815,37
Görög drachma a)	33,08	35,12
Holland forint	2 312,89	2 455,95
Ir font	6 915,46	7 343,22
Japán yen (1000)	324,91	345,01
Jugoszláv dinár	45,88	46,38
Kanadai dollár	3 404,14	3 614,70
Kuvaiti dinár	16 204,44	17 206,78
Norvég korona	689,42	732,06
NSZK márká	2 603,44	2 764,48
Olasz líra (1000)	35,40	37,58
Osztrák schilling	369,61	392,47
Portugál escudo	32,21	34,21
Spanyol peseta	39,08	41,50
Svájci frank	3 150,42	3 345,30
Svéd korona	725,89	770,79
USA dollár	4 480,53	4 757,67
ECU (Közös Piac)	5 367,82	5 699,86

a) Vásárolható legmagasabb bankjegy-címlet: 500-as

A bruttósítás és a vállalatok

Benne járunk már az év utolsó negyedében s közelnek azok a hetek, amelyeket az év végi versenyt, a hajrá jellemző. Nemcsak a termelésben. Mert év vége táján az irodákban is rendszeres a munkacsúcsok: véglegesíteni kell a következő év tervét, az első negyedévi anyagi-műszaki előkészítést, a számviteli részleteket az évről. A majdani mérleghez szükséges számításokkal, kimutatásokkal bajlódnak. Am mindehhez az idei év végén még egyéb pluszmunkák társulnak.

Azt gondolhatná az ember, hogy az adóreform, a két új adó, az általános forgalmi adó és a személyi jövedelemadó megkonstruálása, bevezetése és 1988 január 1-jétől való alkalmazása kizárólag a pénzügyi és az adóügyi apparátus dolga, munkája. Nos, a koncepciót, a törvényre emelt javaslatokat, a végrehajtási rendelkezést valóban ők dolgozták ki, ám az alkalmazás, az adózás életbeléptetése érdekében igen nagy munkát hártottak a vállalatokra, a munkáltatók szövetkezetekre. Eszedig minden adófajtánál. Ezúttal a szó szerinti értelemben vett tömegeket, a több millió aktív dolgozót érintő, érdeklő bruttósítási tennivalóival foglalkozunk.

Mit jelent a felszorzás?

A személyi jövedelemadó előkészítésének fázisában a kormány és a SZOT megállapodott abban, hogy a dolgozók főmunkahelyi keresetét — nettó keresetét — a személyi jövedelemadó felszorzása nem csökkentheti. Ennek érdekében kell a béreket, kereseteket bruttósítani. (A pénzügyesek „hozták forgalomba” a bruttósítás megjelölést, ami pontatlan és megteveszt. A béreknek és kereseteknek ma is van bruttó összege, ez nincs benne a borítékban, mert levonják belőle a nyugdíjárulékat, s amit kezhez kapunk, az a nettó bér, kereset. „Bruttósítás” címszó alatt az 1987. évi bruttó és nettó bért, kereseteket kell átszámítani az 1988. évi adózási és nyugdíjárulékok-fizetési feltételek figyelembevételével úgy, hogy az adó és a nyugdíjárulékok levonása után a nettó bér, kereset nominálösszege azonos legyen az 1987. évi-vel.)

Aki figyelmesen olvasta a szia-val kapcsolatos híradásokat, felfigyelhetett arra, hogy a Minisztertanács-SZOT-megállapodás szövege az idő múltával „finomodott”. Eszedig olyan irányban, hogy a bruttósítás ne járjon a dolgozók nettó keresetének számottevő csökkenésével. A nettó keresetek változatlansága ugyanis feltételezi a végzett munka

menyiségének változatlanságát. Mégpedig tekintetben egy-egy dolgozó esetében sincs két egyforma év, eltérő a munkanapok, a ledolgozott munkaóra száma, a túlmunka mennyisége, változhat a teljesítményszázalék, a műszakbeosztás stb.

Ez az úgynevezett bruttósítás felülre nézve sima ügynek látszik. Legfeljebb az okozhat problémát, ha a megszűnő vállalati adók nem nyújtanak fedezetet a bruttósításhoz, a bérek, keresetek személyi jövedelemadót és nyugdíjárulékat tartalmazó felemeléséhez. (Ennek veszélye akkor áll fenn, ha az ágazat, vállalat mentesítve volt a megszűnő adók fizetése alól, ám akkor is, ha a közelmúltban drasztikusan csökkentette létszámát s ezt átlagon felüli bérfelesztésre használta fel. Utóbbi esetben a dolgozók magas nettó jövedelme — az adókulcsok progressziója miatt — átlagon felüli bruttósítási fedezetet igényel.)

A portástól az igazgatóig

Vállalati szintre ereszkedve — értve ezalatt a vállalati bér- és munkaügyi, valamint számviteli vezetőkkel, szakemberekkel történő eszmecsere — gyorsan rájöhetünk arra, hogy ez az időszaki teendő — nevezük bruttósításnak, felszorzásnak — mégsem olyan egyszerű, problémamentes, mint amilyennek távolról, a nagy-nagy összefüggések tükrében látszott.

A bruttósítás ugyanis akkor sem kizárólag számtani művelet — erre már vannak képletek, sőt állítólag személyi számítógépekre alkotott szoftverprogramok is —, ha a fedezet egyébként rendelkezésre áll. A személyi jövedelemadó bevezetésével kapcsolatban az a feladat hárul a vállalatokra, hogy kialakítsák az 1988-ban alkalmazandó vállalati bérrendszert, újlag meghatározzák a különböző munkaterületeken, szakmákban, szervezeti egységekben a teljesítménykövetelményeket, a bérek, a bérezés alapjául szolgáló munkafeladatokat. A bruttósítás miatt egyébként a bértarifarendszer bértételeinek alsó-felső határait is fel kell emelni.

A vállalati vezetésnek egyidejűleg érdeke, hogy a kialakítandó bérrendszer alkalmazása ne csökkentse a dolgozók nettó keresetét, de az is, hogy a bérrendszer ösztönző és működőképes legyen. A vállalati érdekegyeztetés keretében kialakítandó új bérrendszert kollektív szerződésben kell rögzíteni.

S ha ez már megtörtént, meg kell állapítani a vállalat minden egyes dolgozójának — a portástól a vezérigazgatóig — új személyi alapbérét. Ez valóban sima

számtani művelet, ha a dolgozó keresete csak alapbérből és általános bérpótlékból tevődik össze. Bonyolultabb a személyre szóló bruttósítás abban az esetben, ha a kereset több elemből — alapbér, prémium, jutalom, pótlék áll. A kezenfekvő megoldás — a felszorzást az alapbérre koncentrálni — bérezési szempontból hátrányos, mert leértékeli a pótlékokat, a több műszak és a túlmunka vállalását.

Gondok és tennivalók

A darabbérek bruttósítása sem egyszerű: bérezési alakövetelmény, hogy az adott munkán azonos legyen a darabbér. A progresszív adózás következtében viszont a nagyobb teljesítményt nyújtó dolgozók bruttó darabbéréből kevesebb marad a nettóban, mint a kisebb teljesítménnyel dolgozóknál. (A teljesítménybéres dolgozók bérbruttósításának problémája arra csábíthatja a vállalatokat, hogy a környezőben kezelhető időbért alkalmazzák.)

A személyi jövedelemadó bevezetéséhez kapcsolódó bruttósítási előreláthatóan kiélezi — a kezdetben valószínűleg belülről, ám a későbbiek során azon túl is — a társadalmi feszültségeket. Az adózás progresszivitása következtében a magasabb nettó kereseteket nagyobb összeggel kell bruttósítani, felemelni az 1987. évi nettó érték fenntartása érdekében. (Pl. az 1987. évi havi 7500 forintot 9,4 százalékkal havi 8205 forintra, az 1987. évi 15 000 forint több mint 30 százalékkal 19 000 forintra, az 1987. évi havi 20 000 forintos nettó kereset pedig 40 százalékkal, 28 000 forintra növeleendő az 1987. évi nettó kereset megőrzése érdekében.) Félő és valószínű, hogy az életszínvonal drasztikus csökkenése közepette a bruttósítás, progresszivitását nem lesz könnyű elfogadtatni.

Ugyanez prognosztizálható a bérfejlesztés mainál sokkal differenciáltabb elosztásra. Már az 1988. évi bérfejlesztésnél nagyobb bruttó kereseti differenciák kell érvényesíteni — és elfogadtatni a vállalati közvéleménnyel — annak érdekében, hogy az adórendszer működése és progresszivitása ne bénítsa meg a bérezés, a bérfejlesztés ösztönző hatását.

A személyi jövedelemadó már törvény. (1987. VI. tv.). A képviselők némi kaskadok után végül is elfogadták. Hátravan még a dolgozók általi elfogadása, tudomásulvétele.

Garamvölgyi István

Kenderexport Romániába

Több évtizedes hagyománya van a Tisza mentén a kendertermesztésnek. Az Egykői Tiszatáj Termelőszövetkezet vetésszerkezetébe is jól beilleszkedik a rotnóvény, amelyet 1980 és 1985 között ugyan ideiglenesen nem termesztettek, ám idén harmadik esztendeje ismét díszlett kender a tsz földjein. A kultúrát 220 hektáron nem nagyon fogadta kegyelbe 1987 időjárása. Az április elejétől augusztus végéig tartó tenyészidőszakban kevés csapadék hullott, s ez hatással volt a termés mennyiségére és minőségére. Az augusztus 18-tól egy hónapig tartó betakarítási szezonban a tervezett 8,5 tonnánál több 9 tonnás hektáronkénti termésátlaggal takarították be a növényt, azonban a termésnek csupán mintegy 85 százaléka lett első osztályú. Ez jobb éveketben a 90 százalékot is meghaladta.

A részben hagyományos technológiával végzett betakarítás után október közepéig befejezték a kézi bedolgozást (a kévké kúpa állítását, majd az úgynevezett batyuzást is. A Kenderfonó- és -szövőipari Vállalat komádi gyáregységének értékesített kórotömeg egy része — csakúgy, mint az egykői tsz-ben ideiglenesen lerakott tiszacsegei és tiszafüredi termelőké — az elmúlt napokban vagonba került. A szövetkezet bérmentésben végzi a kocsik megrakását, amelyeknek tartalmát, amelyeknek tartalmát — eddig 1400 tonna — Romániába exportálják. November közepéig várhatóan további 1100 tonnát indítanak utnak a szomszédos országba. Ennek sikere azonban attól is függ, hogy a MÁV tud-e a külföldi partner is kielégítő műszaki állapotú kocsikat a szövetkezet rendelkezésére bocsátani.

Tiszacsegeről, Tiszafüredről és Egykőről az idén összesen 3500-4000 tonna kender taktak bálákba

Egyeken a növénytermesztésben az egyik legjobban jövedelmező kultúra a kender (Fotó: Kőszeghy György)

A darukezelő

A föld mélyéből a toronyba

— Jászai Bandi? Főnt van a daru! — kiáltja vidáman kérdésünkre egy férfi a Vezér utcái építkezésen.

Jókor érkezünk, éppen vége a munkaidőnek. A toronydaru kezelője szélre állítja a gémet, majd lemaszlik a létrán. Biztosan sokan látták a közelmúltban a Híradó rövidfilmjét az Építőipari Gépesítő Vállalat darukezelői szakmai versenyének döntőjéről. A toronydaruk kategóriájának győztese ő, Jászai András volt.

Néhány perccel később a gépmonstrum acéltalapa támaszkodva beszélgetünk. Először a darusversenyőrül kérdezem.

— Kétévenként rendeznek ilyen vetélkedőt torony- és autódaru-kezelői kategóriában. Az országos döntőben három feladatot oldottunk meg. Az első kettő biztonságtechnikai és műszaki vizsga volt. Utána következett a verseny gyakorlati része: centiméter pontossággal kellett különböző tárgyakat meghatározott helyre lerakni, mindezt időre. Összesen száz pontot lehetett szerezni, én mindet „elhoztam” — mondja büszkén.

— Kik vehettek részt a versenyen?

— A vállalat országszerte rendezett selejtezőket, amelyen az összes olyan darukezelő indulhatott, aki eddig nem okozott balesetet, és nem folyik ellene fegyelmi eljárás sem. A debreceni egységőtől három indultunk, és mindegyikünk nyert valamilyen díjat.

— Mozdonyvezető, pilóta, toronydarus — ezek olyan szakmák, amelyekről mindig gyerekek álmodozik. Hogyan lett ön darukezelő?

— Nem volt éppen egyenes a pályám. Az általános iskola után véjárnak tanultam, és évekig dolgoztam Tatabányán a mélyművelésű bányában. A gépeket a honvédségnél szerettem meg. 1971-ben, amikor leserletem, ide jöttem dolgozni az Építőipari Gépesítő Vállalat debreceni részlegéhez. Elvégeztem a szakmunkásképző tanfolyamot, utána a szakközépiskolát. Dolgoztam is tanultam. Azóta technikus oklevelet is szereztem.

— Ilyen végzettséggel sokan ülnek íróasztal mögé. Ön nem szeretné köpenyre cserélni a munkaruhát?

Csodálkozik a kérdésen: — Én szeretem a gépeket és azért tanultam, hogy jobban megismerjem a működésüket. Miért ülnek be egy irodába?

H. A.

Az ÁPISZ sajtótájékoztatója

Az ÁPISZ vezetői hétfőn sajtótájékoztatót adtak tekintet a vállalat karácsonyi, újévi áruválasztékáról, valamint a jövő évi várható papíráru-kínálatáról. Elmondták, hogy az idén a karácsonyi ajándékozásra alkalmas cikkek közül bőséges a készlet egyszerűbb és igényesebb zsebszámológépekből, fotóalbumokból, bélyegalbumokból, emlékkönyvekből, továbbá dísz csomagolópapírokból, karácsonyi és újévi képes levelezőlapokból.

A tájékoztatót szölk artó is, hogy az utóbbi hónapokban a közületek a szokásosnál lényegesen több papír- és írószert vásároltak. A vállalatok egy része azért vásárol sok papírárut, sokszorosított terméket, másolópapírt, mert ezekre szükség lesz az adóreformmal kapcsolatos belső utasítások, rendeletek kiadásához. A kereskedelmi vállalatok pedig jelentős mennyiségű árazógépet és ehhez szükséges szalagot igényeltek. Az ÁPISZ eddig évente általában 2000 árazógépet adott el, ezúttal a szokásos mennyiség felül a negyedik negyedére újabb kézzel szerelt be, s további importengedélyt kértek árazógépek beszerzéséhez. Papíráruból nincs hiány a vállalat raktáiraiban, a keresletet ki tudják elégíteni.

Hosszú idő óta hiánycikk az egészségügyi papír és a papírsebkeendő. Egészségügyi papírból 25 ezer tonna fogy el évente az országban, viszont a belföldi kapacitás mindösszesen 16 ezer tonna, a többi importból pótolják. Az ÁPISZ vezetőinek véleménye szerint évente sokkal több valutát költ az ország a hiányzó egészségügyi papír importjára, mint amennyibe a hazai kapacitás bővítése kerülne. Papírsebkeendőből jelenleg nincs hiány, s a beszerzési források az idén tovább bővültek lengyel importtal.

(MTI)

Ez a daru csak 22 méter magas (Fotó: Szekeres Tibor)

Magasabb térítési díj a Color Start cserélőknek

A korábbi 2880 forint helyett 3850 forintot térít — a kezelési díj és a kamat megváltásaként — a Videoton Elektronikai Vállalat mindazoknak, akik november 2-át követően cserélik ki korszerűbb típusra Color Star televíziókészüléküket. Az intézkedést azért hozta a vállalat, mert — mint ismeretes — emelkedtek az áruvásárlási hitelek kamatai. Azokat, akik már korábban lebonnyították a cserét, átvették új készüléküket, nem illeti meg a felemelt térítés, hiszen ők még a korábbi kamatfeltételek mellett vették igénybe az áruvásárlási hitelt. Az egyösszegű térítési díjat egyébként a Color Starral azonos

kategóriájú, de annál jóval korszerűbb készülékek árának a figyelembevételével állapította meg a Videoton. A többlétszolgáltatást nyújtó, drágább típusok pluszkamattehát azonban a vállalat nem tudja átvállalni.

November 20-ig meghosszabbította a vállalat a cseréigények bejelentésének határidejét. Azok a Color Star-tulajdonosok tehát, akiknek a készülékét már műszakilag átvizsgálták, addig jelenthetik be, hogy a leadott tévéért cserébe milyen új típusúra tartanak igényt. Annak megvásárlására egyébként változatlanul kaphatnak OTP-hitelt. Nem tudják kielégíteni —

az importból származó alkatrészek beszerzési nehézségei miatt — annak a 4 ezer cseréigénylőnek a kérését, akik 67 centiméteres, nagyképernyős tévére akarják kicserélni Color Starjukat. Számukra más típusokat ajánlanak fel, arról értesítik is őket.

A bejelentett készülékek — 60 ezer Color Star — átvizsgálásával egyébként már végeztek a műszerészek. Az általuk kitöltött kartonokat számítógéppel dolgozzák fel, s továbbították, illetve továbbítják a nagykereskedelmi vállalatoknak. A cseréi időpontjáról és helyéről ők értesítik a készüléktulajdonosokat. (MTI)

Tények és vágyak

FIATALOK A KIBONTAKOZÁSÉRT

Gazdasági-társadalmi kibontakozásunknak a Kommunista Ifjúsági Szövetségre háruló feladatairól írt egyfajta helyzet-elemzést e hasábkon — a KISZ KB leg-utóbbi ülése kapcsán — a Napló október 20-i számában Csoma József, a KISZ Hajdú-Bihar Megyei Bizottságának titkára. Az együttgondolkodás jegyében az általa megfogalmazottakhoz néhány gondolatot szeretnék fűzni, mely főleg a jelenlegi lehetőségek talajáról kiindulva próbálja meg előrevetíteni jövőnk.

A párt és a kormány nem véletlenül hívja elsősk között segítségül kibontakozási és stabilizációs programjának sikeres megvalósításához a fiatalok szervezetét. Hosszú távon a ma ifjúságának létevérdéke leginkább, hogy olyan gazdasági, társadalmi közegben élhessen, melyben képességei és lehetőségei messzemenően összhangban vannak egymással. Az is elvitathatatlan: ez a generáció az, melynek fogékonysága az újra a legtöretlenebb.

De vajon a KISZ mint politikai tömegszervezet elég erős-e ahhoz napjainkban, hogy zászlóvivője lehessen a kibontakozást szolgáló elképzelések maradéktalan megvalósulásának? Az ifjúsági szövetség a legutóbbi kongresszus óta eltelt időszakban számos jelét adta cselekvési készségének. Azonban valljuk meg őszintén: szépszájú sikerei mellett kudarcok is jöcskán érték a szervezetet. Társadalmi folyamataink elmentmondásai nem voltak hatástalanok a fiatalok életére sem. Talán ez is közrejátszott abban, hogy magának a KISZ-nek is késik a gyökeres megújulása, sőt helyenként a talponmaradás nehézségeivel kell megküzdenie. Nemegyszer csupán csak kezdeti eredményekre futotta erejéből, elmaradtak az áttörés és látványos eredmények. A helyesen megfogalmazott célok nem volt igazán tömegbázisa a korosztály körében.

Úgy tűnik, hazánk sajnálatos nehézségei mára kényszerítően hatnak a fiatalok szemléletváltozására is. E nehéz időszakban mintha az eddigiekénél sokkal átgondoltabban és konkrétan fogalmaznának meg elképzeléseiket a KISZ vezető testület. Hogy mindez miben nyilvánul meg? Elsősorban a helyzet minden korábbinál önkritikusabb értékelésében, és szinte szokatlan gyakorlatias cselekedeteiben. Örven-detese lenne, ha a pozitív törekvések hosszabb távon is áthatnának a KISZ munkáját. Mindez nem csupán a ma még meghasonlott fiatalok bizalmát nyerné vissza, hanem egyúttal igazi cselekvési mintaként is szolgálna. Akár az egyik, akár a másik, egyaránt a kibontakozási folyamatnak kedvezne. A most elindult kedvező folyamatok közepette sem szabad elfeledkezni arról, hogy még mindig vannak a KISZ-szervezeteknek olyan „vadhajtásai”, melyek ve-

szélyeztetetik munkája eredményességét, ezzel együtt az ifjúság kompetenciáját az idősebb generációval való együttes cselekvésben. Hogy melyek ezek? Helyenként még mindig fellelhetők a fedezet nélküli megnyilvánulások, egy olyan munkatípus, melynek hátterében gyakorta rosszul értelmezett érdekképviselet húzódik. Be kell látni, hogy a nemzedékek vitáinak és kritikák időszakban nincs helye. Fiataloknak és idősebbeknek együtt kell cselekedni hazánk gazdasági és társadalmi megújulása érdekében.

E folyamatban sokat veszíthet a hiteléből a KISZ, mégpedig egy olyan rosszul értelmezett szerepfelfogás miatt, mely a fiatalok érdekeit főképpen akarja rendelni más korosztályok törekvéseinek. Az ifjúság vezetőinek semmiképpen nem belenyugvó, de az ügy érdekében kompromisszumokra is képes stratégiát kell követniük.

Úgy érzem, a KISZ jószándékú és egészséges törekvéseinek helyenként objektív gátjai vannak. Dicséretes kezdeményezés például — sőt már gyakorlat is — a fiatalok lakáshoz juttatását segítő elképzelések, az oktatásra fordított állami eszközök növeléséért való sikrasszállás, kulturális életünk reformjának sürgetése, hogy csak néhányat ragadjak ki a megoldásra váró feladatokból. Mindez azonban nemcsak a fiatalok problémáját jelenti, így ezek esetenként meghaladják az ifjúsági szervezet erejét. Kétféle ugyanis, hogy akárcsak az említett példákban a KISZ egyedül, a maga eszközeivel bármiféle megoldást elérhetne. Mindezzel nem azt akarom mondani, hogy ilyenekkel ne is foglalkozzon, de reális alapok nélkül ezek megvalósíthatatlansága felesleges csaldást okoz.

Miben jelölhető meg végül is a KISZ feladata a gazdasági-társadalmi kibontakozásban? Mindenekelőtt egy olyan ifjúsági mozgalom kialakításában, melynek tagjai valóban magukénak érzik a szervezetet, és biztos hátteret látnak benne. Ilyen körülmények között vállalják az őszinte, jobbitó szándékú politikálást, a helytállást a munkában és a tanulásban egyaránt. Ha tudják a fiatalok, hogy szövetségük nem csupán egyszerű érdekközösség, hanem cselekvő része a társadalomnak, az nemcsak a KISZ-nek válik hasznára. Meggyőződésem, hogy a fiatalok döntő többsége eddig is becsülettel dolgozott, és ma is azt teszi. Ha környezetükben szintén jó példák sorát látják, a mostaninál többre is képesek, erejüket megsokszorozzák. Értelmes célokra mindig is meg lehetett nyerni a fiatalok nemzedékét. Kell-e a jelenleginél fontosabb cél, mint a stabilizáció és a kibontakozás programját szolgálni? Van tehát miért dolgoznunk. Együtt, egymásért!

Nagy Zoltán

Csukott ablak mellett

Az ifjúságpolitikai klub ez évi programjáról

Október végétől ismét „beindultak” a Kossuth utca 1. szám alatti ifjúságpolitikai klub immár hagyományosnak nevezhető rendezvényei. Mindenekelőtt a nagy népszerűségnek örvendő diák-szerződésnek. Ráadásul a klub egy lakóházban működik, az alkalmankénti koncertek, diszkók óhatatlanul nagy zajjal járnak. Ezt a lakók nemegyszer szóvá tették, tegyük hozzá, teljesen jogosan. Egyet tehetünk: bezárjuk az ablakokat. El lehet képzelni azonban, milyen ott a levegő, ahol több száz fiatal táncol és szellőztet. Az sem megoldás, ha csökkentjük a „hangos” programok számát, hiszen eleve nem rendezünk sokat. Többségben vannak a csendesebb, kiscsoportos foglalkozások, mint a sajtóklub, a szakmunkástanulók klubja, a pop-nyelv klub és így tovább. Persze, nemcsak szó-rakoztatni, segíteni is szeretnénk a középiskolásokat bizonyos szolgáltatásokkal. Ilyen a kamasz-panasz — rengetegen élnek ezzel a néveltséggel biztosító kértoborozhat magának közönséget. Azután természetesen diszkó és úgynevezett kiegészítő programok, például előadóművészek műsora várja a gimnazistákat. De vajon jönnek-e eleget, ismerik-e a klub szolgáltatásait? — kérdezem Gönczi Mária-tól, az IPK vezetőjétől.

— Időnként kicsinek bizonyul a klub. Előfordult már, például az elsősk napján, szeptemberben, hogy több száz gyereket küldtünk ha-

— Nem új, de viszonylag fiatal rendezvény a tini-ran-devú, amelyet hetedikes és nyolcadikos gyerekeknek szervezünk, biztosítva ezzel az utánpótlást.

— Egy héten háromszor osztyályok, KISZ-alapszervezetek bérelhetik ki a termeket és rendezhetnek vendégséget egy másik osztály vagy alapszervezet számára. Ilyenkor ők maguk szervezik a programot.

— Új, rendszeresen jelentkező rendezvénysorozat a Klasszikus zenei esték és az IPK pódiuma. Az utóbbinak a címet is adhatnánk: Zene az irodalomban, irodalom a zenében. Fiatal tehetséges művészek meghívását tervezzük, mint Bródy János, Adamis Anna, Laár András.

...

A pályára készülődés problémái

Milyen eséllyel válnak az egyetemi és főiskolai hallgatók értelmiségivé? A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem szociológiai tanszéke érdekes módon közelítette meg ezt a témát. A pályára készülődés problémáit a hallgatók szemszögéből vizsgálta, véleményük alapján kísérlete meg felvázolni az értelmiségivé válás zavaró és gátló tényezőit.

A felmérés tanulságait dr. Szekeres Melinda adjunktus összegzi.

— Kik vettek részt az adatfelvételben?

— Hat egyetem és főiskola hallgatói Debrecenből, Nyíregyházáról, valamint leendő üzemmérnökök Budapestről, összesen 1062 hallgató.

— Mi volt az előzetes elképzelés?

— A viták és a saját tapasztalataink alapján feltételeztük, hogy az értelmiségivé válást négy területen jelentkező problémák nehezítik: elhibázott pályaválasztás; a felsőfokú oktatás struktúrája, módszerei, a hallgatók felkészültségéből adódó nehézségek, valamint a pályakezdetés várható nehézségei.

— Milyen képet rajzolnak magukról az egyetemisták, főiskolások?

— A válaszokból kitűnik, hogy a hallgatók zöme nem szakmát választott, hanem sokkal inkább a középiskolai tantárgyakban elért sikerei alapján „szemelte ki” az intézményt. Tanult szakmájuk problémáit csak képzésük utolsó évében kénytelenek átgondolni. A megkérdezettek közel harmada a szak megválasztását gondolja elhibázottnak, sokan más szakirányú egyetemet, főiskolát választanának, ha tehetnék. Véleményük szerint az értelmiség pályára készülését döntően az oktatás befolyásolja, a tananyag mennyisége és minősége miatt. A hallgatók mintegy harmada jelezte: kudarciban szerepet játszik, hogy nem tudja, hogyan tanuljon. (Emberi kapcsolataik sem zavartalanok.)

— Hogyan ítélik meg a hallgatók a végzés utáni nehézségeket?

— Ezek közül elsősorban a várhatóan alacsony jövedelem foglalkoztatja a hallgatókat mintegy felét. Számottevő azoknak az aránya, akik tartanak attól, hogy tanulmányaik során nem készül-

nek fel eléggé a kezdő szakemberekre váró feladatokra. A bizonytalan elhelyezkedési lehetőségek inkább a KLTE hallgatóinak körében okoznak problémát. Joggal aggasztja a megkérdezettek közel felét, hogy az elhelyezkedésnél kevés szerepet játszik az elért tanulmányi eredmény.

— A hallgatók a pályára készülődés zavaraiért hajlamosak inkább körülményeket, mint saját teljesítményüket okolni. A mai egyetemisták és főiskolások csak kevéssé érzékelik saját felelősségüket értelmiségivé válásuk folyamatában.

— Milyen modellel rendelkeznek a jelenlegi egyetemi és főiskolai hallgatók?

— A nyomasztó túlterhelés nyilvánvalóvá teszi számukra a szakmai követelmények elsőprő fölényét az értelmiség lét alakításával szemben. Nem jelentéktelen csoportjaik csupán a szakma jobb-rosszabb megtanulását érzik közvetlen feladatuknak. Hozzájárul ehhez a véleményhez, hogy valóban csak a szaktudást kériük tőlük számon. Felismerik az önálló véleményalkotás jelentőségét, de csak mintegy harmaduk tartja lényegesnek említeni az értelmiségi jellemzők között a közélet, a kultúra közvetítői szerepének vállalását, így ezek kizsorszorultak a modellből. Véleményük szerint az egyetemi és főiskolai tanárok is ezt a modellt alakítják ki bennük.

— Ez a felmérés 1984-ben készült. Változtak-e azóta ezek a tendenciák?

— Sajnos, csak rosszabbodtak... Szakmai funkcióit teljesíti a felsőoktatás. Az ezen túlmutató feladatoknak azonban csak nagyobb önállóság birtokában tehetnek eleget. A diákonállóság növelése is elengedhetetlen, ugyanakkor a felsőoktatási intézmények számára is több jog kellene. Gyakran a képtartó intézmény sem láthatja tisztán a jövőjét, lehetőségét, nemhogy a hallgatók, akik mozgósító célok, reális jövőképp hiányában kiszolgáltatottak viszonyaiknak. Amíg az értelmiségivé válás zavaró tényezőit nem tudjuk kiküszöbölni, az oktatók igyekezzenek jobban, hogy ne csak szakmai ismereteket közvetítsenek, s ne tekintősköz pusztán „hallgatóknak” a hallgatót.

Dede Ágnes

Dolgozatírás a III. b-ben

(SZEKERES TIBOR KÉPRIPORTJA)

Mit ér ma az iskolai önállóság?

Megvannak-e a reális feltételei az önállóságnak? Az iskolák jelenlegi bizonytalan és nehéz helyzetét jól jellemezheti az is, ha csupán a gazdálkodás, a fluktuáció és a szakmai önállóság problémakörére utalunk.

GAZDÁLKODÁS. Üres kamráknak bolond a gazdaszövege — tartja a népi bölcsesség, s így vagyunk ezzel az iskolában is. Ha nincs mi, nem lehet gazdálkodni se önállóan, se másként. Márpedig manapság az iskolának nincs mi, gazdálkodnia. Sürgős segítség nélkül nem tudja megállítani az épületek és berendezés-felszerelés állagromlását, hamarosan súlyos üzemzavarokkal kell szembenéznie. Korábban még foganatja volt annak, ha a Kórály valamilyen határozatot hozott. Ma már nincs fedezet a határozatok végrehajtására. Korábban szidtuk a Tanért Vállalatot, hogy sokára, drágán és rossz minőségben szállítja a megrendelt eszközöket. Most a Tanért ajánlhatja raktárkészleten levő, jó minőségű és árleszállított eszközöket, amikre égető szüksége lenne az iskolának, de nincs rá pénz, nem tudja megvásárolni. Egyszóval pénz nélkül nem lehet gazdálkodni, vagyis a jelenlegi helyzetben a gazdálkodási jogkör további decentralizálása illúzió.

Mindaddig, amíg az oktatás nem részesül megfelelő arányban a nemzeti övedelemből, ami a jelenleginek legalább négyszeresét jelentene, addig nem tudja megoldani feszítő gondjait. Addig csak kényszerintézkedéseket tehet a súlyosbodó működési zavarok átmeneti eltakarására. Ráadásul takarékoskodási intézkedéseink rendszerint többletköltséget vonnak maguk után. Jellemző példája ennek 1987-ben a postaköltségek megtakarítására való törekvés. Felügyeleti szerveink szorgalmazására Debrecen városán belül az iskola már nem adja postára a levelet, hanem elviszi az eljárási. Így megtakarítjuk a négyforintos bélyeg árát. Helyette fizetjük az eljárás buszjegyét, ami oda-vissza nyolc forint. Mindez belekerül egy munkabérijába is, amiért bért fizetünk. Tehát megtakarítottunk négy forintot azon az áron, hogy kiadtuk másra ennek a többszörösét. Rá kellene bízni az intézményekre.

hogy mindenkor az adott, konkrét szituációtól függően döntsünk a legtakarékosabb megoldásról.

FLUKTUÁCIÓ. Az oktatási törvény és az annak végrehajtását szolgáló rendeletek minden korábbinál szabadabb mozgást tettek lehetővé a pedagógusok számára. Ez szabadabb választást jelent a pedagógusnak és kedvezőbb lehetőséget az iskolának a személyi feltételek biztosításában. Nagyobb is lett a személyesre. Hasonlóképpen örvendünk, hogy a megnövekedett gyermeklétszámmal és a halmozódó új feladatokkal egy időben nőtt a pedagóguslétszám. Így persze több a fiatal, többen vannak egyes és sorkatonai szolgálaton, tehát nőtt a helyettesítő pedagógusok száma és aránya. A demográfiai hullám az általános iskola alsó tagozatából már a felső tagozatba jutott, emiatt csökkent a tanítók és nőtt a szaktanárok iránti kereslet, így nőtt az iskolán belüli és az iskolák közötti áthelyezések száma. Az is nyilvánvaló, hogy a felső tagozatos megnövekedett szaktanári szükséglet csak átmeneti, tehát egy részüket csak két-három évre alkalmazzák az iskolák. Egyszóval jelentős mértékben megnövekedett a nevelői fluktuáció.

A demográfiai hullámmal egy időben megnövekedett a tanulói fluktuáció az általános iskolákban. Ennek egyik oka a városokba való nagyobb arányú beköltözés. Ezt jelzi, hogy a megnövekedett gyermeklétszám jelentkezőkor a községekben csökkent, a városokban az átlagot meghaladóan növekedett az általános iskolás tanulók száma. A másik ok a városi új lakótelepek, valamint a kertés házakba való tömeges átköltözés. A harmadik ok, hogy a szülői tetszés szerinti iskolát választhat az új oktatási törvény értelmében, így egyre többen keresik a megfelelőbbnek vélt iskolát. Az egyre nagyobb arányú fluktuáció viszont jelentős mértékben akadályozza a nevelési-oktatási eredmények javítását. A stabilizálás érdekében a pedagógusok esetében a nagyobb anyagi megbecsülés és színvonalas iskolavezetés, a tanulók esetében pedig a közzétartások további alapvető lehetne megnyugtató megoldás.

SAKMAI ÖNÁLLÓSÁG. A szakmai önállóság az a

tétel az új oktatási törvényben, aminek leginkább megvannak a feltételei. Itt is szembe kell nézni azonban két alapvető problémával, mégpedig a fogalom-értékelésével és a korábbi utasításos módszer tehetetlenségének erejének hullámverésével.

Nem tisztázott megfelelően a szakmai önállóság fogalma, értelmezési tartománya. A szakmai önállóságot szeretné az iskola a lehető legszélesebben értelmezni és nem a minisztérium értelmezi a legszűkebben. Mindaddig, amíg a kérdést nem tisztázzuk, felesleges konfliktusok sorát kell magára vállalnia az iskolának. Ez pedig nem segíti a szakmai önállóság kialakulását.

A jelenlegi ellentmondásos helyzetben is, mint mindig, az iskola és a pedagógus a könnyebb ellenállás irányában mozdul el. Lerázta magáról az önállóság vállalatát, hogy mára várhatná az a felelősséget. Véleményünk szerint központilag csak és kizárólag a továbbhaladáshoz, illetve a továbbtanuláshoz elengedhetetlenül szükséges minimumkövetelmények felülvizsgálatára és pontosítására van — továbbra is — szükség. Ezen túl — felfelé — minden iskola sajátos lehetőségeinek megfelelően differenciálja önmaga követelményrendszerét. Ervényesíteni szükséges azt, hogy a minimumként meghatározott követelmények fölött mindenkit addig vezessünk el, ameddig motiváció, adottságai és képességei engedik.

A módszerek tekintetében Galilei intelmét kell magunkévá tennünk. Nevezetesen, hogy az embert nem lehet valamire megtanítani, csak hozzásegíteni ahhoz, hogy a tudást maga szerezzze meg.

Tuza Tibor

Verdi: Traviata

Operafelújítás a Csokonai Színházban

Aligha tudnám Verdi 1854-ben, negyvenöt nap alatt megírt operáját jobban jellemezni, mint ahogyan ezt Szabó László teszi a műsorfüzetben: „A Dumas regénye alapján komponált Traviata egyszerűen „szívhez szóló” története, a lelkiállapotok minden mozzanatát tökéletesen kifejező zenéje, a nagy felvonulások, katonákat és hősöket nélkülöző cselekménye, s főként talán éppen emberközelsége miatt vívott ki központi szerepet az operairodalomban.”

Igen, erről van szó. Megcsillan egy fény sugar, egy érzelmi-erkölcsi megtisztulás ígérével, és ezt oltja ki a polgári előítélet, megpecsételve ezzel a hősnő sorsát is. Az ifjabb Dumas színművéből (*A kaméliás hölgy*) készült tevéjáték épp a közelmúltban készítette véleménynyilvánításra kritikusainkat; az érzelmes, giccsbe hajló történetnek a mai néző ízléséhez való alkalmazásáról hangzottak el vélemények, pró és kontra. Azt is többen leírták, hogy ezt a történetet igazában Verdi emelte a nagy műalkotás fokára. Nekem is megerősödött ez a régi érzésem, és pedig nem azért, mert hát szépek a dallamok és akkor nem túl érdekes maga a történet, szentimentális mellékzével. Pontosan azt tartom a mű értékének, hogy a zenei ábrázolással hitelt ad a történetnek; tehát itt nemcsak szépen énekelnek, hanem megkapjuk a változó lelkiállapotok adekvát zenei képét is. Itt van mindjárt a gyűjtő hangulatú pezsgőduett, a Violetta szerelmének elbűvölő, oly mesterien megelevenítő nagyária (ráadásul felvonásvégként!), a „lányának mondja meg” fátyolos finomságú dallamindítása, a hősnőnek az életől búcsúzó a-moll áriája, majd az Alfréddal énekel, kétségbeesetten bizakodó kettős: megannyi lelki szituáció, megannyi zenei intonáció. És akkor még nem szóltam a népszerű „apa-áriról”, az első és harmadik felvonás cselekményét is előrevívó, a könnyedséget a tragikummal egy zenei anyagban megjelenítő báli jeleneteiről. Ugyanakkor, ha vázlatosan is, a kor társadalmának körképét is megkapjuk. Egy jó házasság (alighanem érdeklázás) kedvéért a legösszetettebb érzelmenek is meg kell hátrálnia — végzetes következménnyel.

A debreceni előadás, ahogyan mondani szokás, mindezt hozza: Szabó László karnagy és Kertész Gyula rendező ezúttal is a zenéből indultak ki, ez a megszólaltatás minőségéből és a színpadi történés logikus felépítéséből egyaránt kitetszik. A második szereposztás karmestere, Pazár István lényegében nem változtat a koncepción, néhány rejtett szöveg felszínre hozása, egy-egy merészebb dinamikai hatás jelent némi egyénítést. Kétféle a zenekar, ez már az előjátékban hallatszik. (Érdekes volna egyszer a teljes csendet megvárni a lehe-

letszerű kezdés előtt, ahogyan Pazár ezt megkísérelte.)

A Traviatában egy igazán nagy szerep van a Violettaé. Szilágyi Erzsébet és Pelle Erzsébet keltik életre ezt a rokonszenves, jobb sorsra érdemes alakot. Az alakítás erettségében Pelle művészi érdeme. A tökéletes hang megoldást ebben a drámatól a koloratúrig terjedő szoprán-szerepben tulajdonképpen csak kivételes adottságokkal lehet megtalálni. Pelle Erzsébetnél a drámaiban, a fortéban némileg vibráló hangszínek érvényesülnek jobban. Szép, bensőséges pianói sem tévesztik el hatásukat, a koloratúrák viszont próbára teszik. Szilágyi Erzsébet előnyös hang adottságai közül az erőlködés nélküli magasságok és az abszolút tisztán pergő könnyed koloratúrák érvényesülnek a legjobban. Örök aggályomnak itt is hangot adok: ne énekeltesük agyon, mint ahogyan ez már néhány debreceni énekesnél megtörtént! Szerencsére ennek egyelőre semmi jele sincs.

Germont Alfréd szerepében Sebastian Gonzalezt halljuk — olaszul, de ez nem baj — és változatlanul elsősorban erőteljes, zengő hangjával arat sikert. Hangszíneben a magas magánhangzóknak (különösen az „i”-nek) van egy bizonyos élessége, alacsony intonáció is előfordul. Van szép pianója és telt fortéja, csak az ebbe való átmenet nem törje meg a dallamvit. Mindemellett: csak soha rosszabb tenoristánk ne legyen!

Germont György, az apa, Wagner Lajos alakításában vegyes benyomást kelt. Van kimondottan szépen megformált részek, másutt a levegőveltel rossz helyen szakítja meg a frazist. A premieren elfogódottságra, lámpalázza gyanakodtam, de úgy tűnik, a szerep felfogása „könnyebb”, mint ahogy én elképzelem. Hogy ez a zenei irányítás vagy az énekes elképzelése, nem tudom. Egy biztos: az apa bármilyen bánatos is, a nagy áriát teljes hanggal, azzal az olasz bel cantoval kell énekelni. És Wagnernek ehhez megvan az adottsága!

Kisebbszerepek serege rajzik a három főszerep körül. Érdemes megfigyelni, ahogy Fallos Gyöngyi vagy Kertész Tamás csekély karaktert ad, néhány gesztussal, némajátékkal. Flóra szerepét mind Balatoni Éva, mind Bódi Marianna izléssel, finom eszközökkel formálta meg.

A kort és hangulatot idéző díszletek és jelmezek Langmár András és Greguss Il-dikó jóvoltából a látvány szintjén is szolgálják az illúzióképzést. A színház énekkara és balettkara (koreográfus: Majoros István) teszi teljessé Verdi egyik legszebb operájának élményét.

Straky Tibor

FILMNAPLÓ Érzékeny búcsú a fejedelemtől

Egy érzékeny búcsú gondolatában emiatt a régió megfogalmazódott — de bármennyire is várom a gondolat időszerűségét, csak nem akar rám mondható el rólok. Tisztességesen kielégítik a történelmi filmeknél nélkülözhetetlen illúzióképzést, itt-ott eleget tesznek a hangulatok és fokozásának — de ezek már olyan elemi szintű követelmények, melyeknek csak a hiánya tűnik fel a nézőnek, meglehetősen természetesen módon minden különösebb megjegyzés nélkül átsiklik. A szerény díszletek előterében Vitézy László Erzsébet című filmje is, mely a magyar filmeknél megszokott érdeklenség közepette pedig a moziban, s ez az érdeklenség most még inkább indokolt is nevezhető.

Vitézy filmjének egyik alapvető problémája úgy érzem, már magánál a témaválasztásnál keresendő. Ha napjainkban egy alkotói történelmi téma művészi feldolgozását tűzi célul maga elé, feltételezhetőleg a következő célok közül valamelyike vezérelheti: vagy egy gazdag kiállítás, hatalmas történelmi freskót óhajt készíteni, mellyel elsődlegesen szórakoztatni akar; vagy mélyebben, de alaposabban akarja megvilágítani nemzeti történelmünk egy adott időszakát; vagy párhuzamba óhajtja állítani az ábrázolt történelmi kornak és saját korának problémáit, rámutatva ezáltal az előbbieknél pillanatnyi aktualitására.

Vitézy László filmjét nézve, hamar kitűnik, hogy az elsőnek említett céltűzés egy pillanattal sem lebeghetett a rendező szeme előtt: gazdag kiállításnak ugyanis az *Erz-*

keny búcsú... még a legjobban akarattal mellett sem mondható. A díszletek, a kosztümök kétségtelenül korhűek — de ennél több pozitívum nem mondható el rólok. Tisztességesen kielégítik a történelmi filmeknél nélkülözhetetlen illúzióképzést, itt-ott eleget tesznek a hangulatok és fokozásának — de ezek már olyan elemi szintű követelmények, melyeknek csak a hiánya tűnik fel a nézőnek, meglehetősen természetesen módon minden különösebb megjegyzés nélkül átsiklik. A szerény díszletek előterében Vitézy László Erzsébet című filmje is, mely a magyar filmeknél megszokott érdeklenség közepette pedig a moziban, s ez az érdeklenség most még inkább indokolt is nevezhető.

Vitézy filmjének egyik alapvető problémája úgy érzem, már magánál a témaválasztásnál keresendő. Ha napjainkban egy alkotói történelmi téma művészi feldolgozását tűzi célul maga elé, feltételezhetőleg a következő célok közül valamelyike vezérelheti: vagy egy gazdag kiállítás, hatalmas történelmi freskót óhajt készíteni, mellyel elsődlegesen szórakoztatni akar; vagy mélyebben, de alaposabban akarja megvilágítani nemzeti történelmünk egy adott időszakát; vagy párhuzamba óhajtja állítani az ábrázolt történelmi kornak és saját korának problémáit, rámutatva ezáltal az előbbieknél pillanatnyi aktualitására.

Vitézy László filmjét nézve, hamar kitűnik, hogy az elsőnek említett céltűzés egy pillanattal sem lebeghetett a rendező szeme előtt: gazdag kiállításnak ugyanis az *Erz-*

keny búcsú... még a legjobban akarattal mellett sem mondható. A díszletek, a kosztümök kétségtelenül korhűek — de ennél több pozitívum nem mondható el rólok. Tisztességesen kielégítik a történelmi filmeknél nélkülözhetetlen illúzióképzést, itt-ott eleget tesznek a hangulatok és fokozásának — de ezek már olyan elemi szintű követelmények, melyeknek csak a hiánya tűnik fel a nézőnek, meglehetősen természetesen módon minden különösebb megjegyzés nélkül átsiklik. A szerény díszletek előterében Vitézy László Erzsébet című filmje is, mely a magyar filmeknél megszokott érdeklenség közepette pedig a moziban, s ez az érdeklenség most még inkább indokolt is nevezhető.

Vitézy filmjének egyik alapvető problémája úgy érzem, már magánál a témaválasztásnál keresendő. Ha napjainkban egy alkotói történelmi téma művészi feldolgozását tűzi célul maga elé, feltételezhetőleg a következő célok közül valamelyike vezérelheti: vagy egy gazdag kiállítás, hatalmas történelmi freskót óhajt készíteni, mellyel elsődlegesen szórakoztatni akar; vagy mélyebben, de alaposabban akarja megvilágítani nemzeti történelmünk egy adott időszakát; vagy párhuzamba óhajtja állítani az ábrázolt történelmi kornak és saját korának problémáit, rámutatva ezáltal az előbbieknél pillanatnyi aktualitására.

Vitézy László filmjét nézve, hamar kitűnik, hogy az elsőnek említett céltűzés egy pillanattal sem lebeghetett a rendező szeme előtt: gazdag kiállításnak ugyanis az *Erz-*

keny búcsú... még a legjobban akarattal mellett sem mondható. A díszletek, a kosztümök kétségtelenül korhűek — de ennél több pozitívum nem mondható el rólok. Tisztességesen kielégítik a történelmi filmeknél nélkülözhetetlen illúzióképzést, itt-ott eleget tesznek a hangulatok és fokozásának — de ezek már olyan elemi szintű követelmények, melyeknek csak a hiánya tűnik fel a nézőnek, meglehetősen természetesen módon minden különösebb megjegyzés nélkül átsiklik. A szerény díszletek előterében Vitézy László Erzsébet című filmje is, mely a magyar filmeknél megszokott érdeklenség közepette pedig a moziban, s ez az érdeklenség most még inkább indokolt is nevezhető.

Vitézy filmjének egyik alapvető problémája úgy érzem, már magánál a témaválasztásnál keresendő. Ha napjainkban egy alkotói történelmi téma művészi feldolgozását tűzi célul maga elé, feltételezhetőleg a következő célok közül valamelyike vezérelheti: vagy egy gazdag kiállítás, hatalmas történelmi freskót óhajt készíteni, mellyel elsődlegesen szórakoztatni akar; vagy mélyebben, de alaposabban akarja megvilágítani nemzeti történelmünk egy adott időszakát; vagy párhuzamba óhajtja állítani az ábrázolt történelmi kornak és saját korának problémáit, rámutatva ezáltal az előbbieknél pillanatnyi aktualitására.

Vitézy László filmjét nézve, hamar kitűnik, hogy az elsőnek említett céltűzés egy pillanattal sem lebeghetett a rendező szeme előtt: gazdag kiállításnak ugyanis az *Erz-*

keny búcsú... még a legjobban akarattal mellett sem mondható. A díszletek, a kosztümök kétségtelenül korhűek — de ennél több pozitívum nem mondható el rólok. Tisztességesen kielégítik a történelmi filmeknél nélkülözhetetlen illúzióképzést, itt-ott eleget tesznek a hangulatok és fokozásának — de ezek már olyan elemi szintű követelmények, melyeknek csak a hiánya tűnik fel a nézőnek, meglehetősen természetesen módon minden különösebb megjegyzés nélkül átsiklik. A szerény díszletek előterében Vitézy László Erzsébet című filmje is, mely a magyar filmeknél megszokott érdeklenség közepette pedig a moziban, s ez az érdeklenség most még inkább indokolt is nevezhető.

Vitézy filmjének egyik alapvető problémája úgy érzem, már magánál a témaválasztásnál keresendő. Ha napjainkban egy alkotói történelmi téma művészi feldolgozását tűzi célul maga elé, feltételezhetőleg a következő célok közül valamelyike vezérelheti: vagy egy gazdag kiállítás, hatalmas történelmi freskót óhajt készíteni, mellyel elsődlegesen szórakoztatni akar; vagy mélyebben, de alaposabban akarja megvilágítani nemzeti történelmünk egy adott időszakát; vagy párhuzamba óhajtja állítani az ábrázolt történelmi kornak és saját korának problémáit, rámutatva ezáltal az előbbieknél pillanatnyi aktualitására.

Vitézy László filmjét nézve, hamar kitűnik, hogy az elsőnek említett céltűzés egy pillanattal sem lebeghetett a rendező szeme előtt: gazdag kiállításnak ugyanis az *Erz-*

HAJDÚ-BIHAR MEGYEI ÜZEMI TÁRLATOK, 1987

Szabó László: És alul a kövek

A labdar több meglepetést hozott a D. kerületben is; egy pontot DUSE, utána mezőnyt. B. csapat sem ben.

Törökországi nizzsi 1-0 (0 mklós, 500 Mozgó. D. Tréfa. Mohdor. Darányvics. Héjas Sebök (Juh Barnabás. Kapu sem fés a további egyenlített.

A 73. per szabadrúgás Kinzsi hálólabdát. Ez a rohamos makt volt a az egyenlítő ugyanis Elesekkel megzsi-tamadók sérültek. J. nyi. Molnár I. Porhand Fodor és K.

Dr. Untrovi Olevin Debrecen. lep. 400 né II. D. Univer. Erdei. Zsup. D. Dienes. T. Kiss L. II. Varga zó: Makray közés elejézőnyföldny 13. percben vezést. m négy lépés

A megye nokság Elv dudójában számitott, nyerni tud boszól. a F. percs, s az hogy az é. nás csak a tudta megsegapátiba 12. forduló seny" alakrom helyernál és csup ség dönt.

Eredmény Korössze nánás I-1 szegapát. Nyilas. Kiss - R. Barabás. Berke. Borbai, Róvid Pántya Józ nánás: Dorn I. Boros, I. ket, Pénzes Ramos, Cs zón: Szikszadúnánás ig pat fogott pat a 89. tett. Elő eggyüttés Sárge lap: Horváth I. mok, illet Róvid J. Kiss, illet júsági: Hajdúnánás Hajdúszo dorog 2-0 rog, 300 n bó I. Hajd kái: Bajt Buglyó, K Magyar, J se, Bárány Magyar Gy dorog: Lu Pajkos, B Tóth, Pesel Kelemen, I puk Mihál lyenként k A mérkőzést lét döntött, nak is volt A szobor góját He Kiállítva: lap: Kerek Magyar, H letve Lugo reczeni. — dorog-Haj (0-1). Sár Z. (Hajdú Sárretn

INGATLAN

Hajdúdorog, Boeskaí utca 65 építési telek eladó. Levélcím: Bátorfi Gábor, Fertőd, iskola.

Kertes ház, két szoba, konyha alberlethez sürgősen kiadó. Debrecen, Gyepüsor u. 16. Egész nap.

Debrecen-Aisózácsa, Zsidó u. 62. sz. alatti 430 n-űcs építési telek felkészesz. házsal, építőanyagokkal, áron alul sürgősen eladó. Erdekldni: „Alkalmi vétel” jellegre a kiadóba.

130 n-ű építési telek eladó, kérésre építésre is alkalmas. Erd.: 10-495 telefonon, 8-17 óra között.

Eladó angol típusú ház garázzsal, ez üvi beköltözéssel. „Vezár utcai lakótelep” jellegre a kiadóba.

Nyírmihályidban háromszobás összkomfortos családi ház meléképzetekkel, nyári konyhával, 1200 n-ű kerttel, benne jól termő almással eladó. Vagy debreceni kisbire cseréltem Nyírmihályid, Zrínyi u. 10. Petróháci.

Facon 270 n-ű kerttel (viz, villany, ház van) eladó. Erdekldni: Szilágyi, Garai u. 13. 18 óra után.

Ertesítjük az érdeklődőket, hogy a Vántus K. u. 22. sz. alatti ingatlan árvesztése 1987. november 9-én 10:00 órakor lesz a Megyei Bíróság végrehajló irodájában. Széchenyi u. 9.

Nyilason a 14-es busz végállomása közelében ezer n-ű gyümölcsös eladó. Tökebefektetésnek is kiváló. Erdekldni a 17-048-as telefonon.

Telkijánában a közép központjában 5000 nm területtel üdülőnek is alkalmas, gazdálkodásra is alkalmas, megosztható is — régi családi ház eladó. Irányár: 220 ezer Ft. Erdekldni munkaidőben: Urbán Jánosné, Encs, Földhivatal, Levélcím: Urbán Jánosné, Tornyesnemeti, Árpád fejedelem u. 9.

LAKÁS Tanácsai másfél szobás összkomfortos gázfűtéses magasszintes lakást cseréltek egy szobás összkomfortos tanácsira vagy garzonra, első emeleti. „Nyugdíjas” jellegre a kiadóba.

Újkeri 3 szobás, felújított lakás 16 500 Ft/nm. tehermentesen eladó. „1090 évi kitöltés 195 200” jellegre a Hirdetőbe.

Újkeri 3 szobás társasági lakás tehermentesen, 1 100 000 Ft készpénzzel eladó. Erdekldni: Debrecen, Jerkó u. 6. X. 62. 17-20 óráig.

APRÓHIRDETÉSEK

Értésitem kedves vásárlóim, hogy a Fürst S. u. 67. alatti olcsó árú boltjában import ruhák kiadás áron, nagy választékban kaphatók. Továbbá férfi cipők, méterárú, lányka és fű használt cizmák. Nyitva tartási idő: keddtől péntekig 9-18 óráig, szombaton 9-12 óráig.

Garázsos lakás! Cserélek Domus mellől a Barna utca környékére, esetleg kiadom, illetve bérelnek. 24-182, munkanapokon 8-15 óráig.

Antennaszerviz! Vállalom egyedi, központi antennák szerelését. Védjük is! Garancával! Megyeri Tibor antennaszerviz. Címbejelentés: Kossuth u. 9. Csapó u. 62. Dobánybóit. Telefon 13-492.

Eladó Debrecen, Bőszönyi úton 1 + 2 fél szobás 53 nm-es szövetkezeti lakás (kp. + OTP-árvállalással „840 ezer kp.” jellegre a kiadóba.

Hajdúszoboszlón, fűrdő mellett, második emeleti kétszobás összkomfortos garázsos lakás üdülőnek vagy vendégtartásra, igényesnek eladó. Képvesszőm, zárt udvar. Erdekldni nyelben, József A. u. 12. Molnárkékné.

Első emeleti kétszobás lakás hosszaható időre kiadó. „Lekecs u. 4” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Eladó 1988-as beköltözéssel kétszobás étkezőkonyhás garázzsal, kerttel, 12. Magtérrel 17 óráig. Hét végén egész nap.

Előszobás összkomfortos lakás üdülőnek vagy vendégtartásra, igényesnek eladó. Képvesszőm, zárt udvar. Erdekldni nyelben, József A. u. 12. Molnárkékné.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Eladó 1988-as beköltözéssel kétszobás étkezőkonyhás garázzsal, kerttel, 12. Magtérrel 17 óráig. Hét végén egész nap.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

HALÁLOZÁS

A fájdalomtól porig süjtva tudatjuk, hogy a legdrágább férj, édesapa, nagypapa és rokon, ELEG ANDRAS

cserépkályhászter, 65 éves korában elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1987. november 5-én, csütörtökön 13.30 órakor lesz a Köztemető 1. sz. ravatalozó termébl egyházi szertartás szerint. Lakás: Debrecen, Tengerész u. 24. A gyászoló család.

Fájó szívvel tudatjuk, hogy szeretett férjem, édesapám, nagyapám, TAMAS JANOS

71 éves korában hosszú betegség után elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1987. november 5-én, csütörtökön 12 órakor lesz a Köztemető 2. sz. ravatalozó termébl egyházi szertartás szerint. Lakás: Debrecen, Lázar u. 36. A gyászoló család.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett férjem, édesapám, nagyapám, BUGAN LAJOS

79 éves korában hosszan tartó, súlyos betegség után elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1987. november 5-én, csütörtökön 13.00 órakor lesz a Köztemető 2-es sz. ravatalozó termébl egyházi szertartás szerint. Lakás: Debrecen, Nagybotos u. 6. Előző: Nagyiván. A gyászoló család.

Fájó szívvel tudatjuk, hogy szeretett férjem, édesapám, nagyapám, testvérünk, LÁSZLÓ ISTVAN

65 éves korában váratlanul elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1987. november 5-én, csütörtökön 10.00 órakor lesz a Köztemető 2-es sz. ravatalozó termébl egyházi szertartás szerint. Lakás: Debrecen, Nagycsere 18. A gyászoló család.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy DR. SZABÓ MIKLÓSNE született Uray Magdolna művésztanár, 1987. év október hó 11-én elhunyt. Szeretett halottunk saját akaratá szerinti szék családi körben október hó 22-én eltemették. A gyászoló család.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy édesapám, MOHÁCSI GABOR

73 éves korában október 23-án elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1987. november 4-én 13.30 órakor lesz a Köztemető 1. sz. ravatalozójából a református egyházi szertartás szerint. Lakás: Budapest, Ady u. 2/A. A gyászoló család.

Jó állapotban levő Eladó 2x3 m, jó állapotú középszőnyeg (csaptelep) Horváthok u. 3. VIII. 48. sz. Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk mind azoknak, akik felejtethetlen halottunk.

GAVALLER ISTVANNÉ temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszeges bánatunkban részvétel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind azoknak, akik felejtethetlen halottunk.

BODNAR JANOS temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszeges bánatunkban részvétel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind azoknak, akik felejtethetlen halottunk.

TAR ISTVAN temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszeges bánatunkban részvétel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind azoknak, akik felejtethetlen halottunk.

Balogh Mária temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszeges bánatunkban részvétel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind azoknak, akik felejtethetlen halottunk.

KOVACS IMRENE temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszeges bánatunkban részvétel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind azoknak, akik felejtethetlen halottunk.

JELES SANDORNE temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszeges bánatunkban részvétel osztoztak. A gyászoló család.

Olcsón eladó picit fotel, fürdetőkád, rúcsos kiságy betéttel, játékbababútor, nehéz villanyvasaló, Pedagógiai lexikon, Pallas nagy lexikon néhány kötete. Debután 5 óráig. Gyergyó u. 3. I. 5.

Vennék jó állapotban levő modern, féher, háromegős, fűd-gázos tüzhelyet. Mar- ketányos utca 11. Árpád térnél.

Vennék jó állapotban levő modern, féher, háromegős, fűd-gázos tüzhelyet. Mar- ketányos utca 11. Árpád térnél.

Vennék jó állapotban levő modern, féher, háromegős, fűd-gázos tüzhelyet. Mar- ketányos utca 11. Árpád térnél.

Vennék jó állapotban levő modern, féher, háromegős, fűd-gázos tüzhelyet. Mar- ketányos utca 11. Árpád térnél.

Vennék jó állapotban levő modern, féher, háromegős, fűd-gázos tüzhelyet. Mar- ketányos utca 11. Árpád térnél.

EXPRESSZ

Eladó Debrecen, Bőszönyi úton 1 + 2 fél szobás 53 nm-es szövetkezeti lakás (kp. + OTP-árvállalással „840 ezer kp.” jellegre a kiadóba.

Hajdúszoboszlón, fűrdő mellett, második emeleti kétszobás összkomfortos garázsos lakás üdülőnek vagy vendégtartásra, igényesnek eladó. Képvesszőm, zárt udvar. Erdekldni nyelben, József A. u. 12. Molnárkékné.

Első emeleti kétszobás lakás hosszaható időre kiadó. „Lekecs u. 4” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Eladó 1988-as beköltözéssel kétszobás étkezőkonyhás garázzsal, kerttel, 12. Magtérrel 17 óráig. Hét végén egész nap.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Eladó 1988-as beköltözéssel kétszobás étkezőkonyhás garázzsal, kerttel, 12. Magtérrel 17 óráig. Hét végén egész nap.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Előszobás összkomfortos lakást vendek kp. + magas OTP-vel „130 ezer” jellegre a kiadóba.

Jó állapotban levő Eladó 2x3 m, jó állapotú középszőnyeg (csaptelep) Horváthok u. 3. VIII. 48. sz. Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

Előző: Kérem a becsületes megalálót, a benne levő név kivételével visszekerden a címetre visszajuttatni. Köszönet.

ENGEDMÉNYES AKCIÓ A DEBRECEN ÁRUHÁZBAN! november 2-16! köztölt-dívat osztályunkon — egyes női, férfipulóverek, pólók, 30% cipőosztályunkon — egyes női, férfifélcipők, sportcipők 40% méter-lakástextil osztályunkon — vászonanyagok (mintás, egyszínű) 30% ENGEDMÉNNYEL VÁSÁROLHATÓK! Amíg a készlet tart!

Komplett panon kéményszerkezet Fő jellemzője: egész magasságában hőszigetelt, ami biztosítja a füstgázok tökéletes elvezetését és a tüzhelyek magas fokú kihasználását. Részletes tájékoztatás a Tüzép-telepen! VÁRJUK KEDVES VÁSÁRLÓINKAT!

Felhívás A Debrecen Megyei Városi Tanács V. B. építési és közlekedési osztálya értesíti a lakosságot, hogy a Bathányi utca sőtávutavá alakítása során, a tömb feltárássá váló építési telkek alakultak ki, melyek igénylésére lehetőség van. A nevezett telkeken a következő funkciójú épületek valósíthatók meg: 1 db szépségszalón (férfi-, női fodrászat és kozmetika) 69 nm-en 1 db cukrászda 115 nm-en, 2 db lakóház üzeltheységgel 170-170 nm-en. A felsorolt építési telkekre formanyomtatványon benyújtott igénylőlapokkal lehet jelentkezni 1987. november 6-ig. Az igénylőlapok a vb-hivatal műszaki információs irodájában (Kossuth u. 12-14.) szerzethetők be, míg a lapokat kitöltve, a városi tanács építési és közlekedési osztályára (Sas utcai bejárat) kell benyújtani, ahol további, részletes információt is adunk az építési lehetőségekről. DEBRECEN MEGYEI VÁROSI TANÁCS V. B. ÉPÍTÉSI ÉS KÖZLEKEDÉSI OSZTÁLY.

Dolgozókat alkalmaznak

A Kelet-magyarországi Állami Építőipari Vállalat ács, kőműves, villanyszerelő, fűtészszereelő, villanyterelő, vas- és fémszerkezeti lakatos és I-II. osztályú minősített műanyagcső-hegesztő szakembereket jelentkezést várja. Teljesítményét függő magas kereseti lehetőséggel, valamint szociális ellátással, saját autóbusszal, napi munkabéreléssel, kényelmes utazással biztosítjuk. Debrecen térségében történő munkavégzés esetén igény szerinti munkásszállást biztosítunk. Építőmesteri, elsőosztályú és szerkezeti lakatos szakmákban Szovjetunióban végzendő külföldi munkára magas kereseti lehetőség mellett 1987-1988. év folyamán kiutazási lehetőséget biztosítunk. Jelentkezni lehet: Kemény munkaadó-gazdálkodási csoport, Nyíregyháza, Vörösmarty tér 7. II. emelet. Kötségtételi intézmény pályázatot hirdet gazdasági osztályvezetői és munkatársi munkakör betöltésére. Olyan tevékeny, dinamikus személyt pályázatát várjuk, aki- ket öntözés az intézmény célkitűzéseinek elérése. Van egyéni kezdeményező képessége, és önálló feladatok betöltésére is alkalmas. Pályázati feltétel: közgazdaságtudományi egyetem vagy pénzügyi és számviteli felsőoktatási végzettség, közgazdasági technikai végzettség + könyvelői tanfolyam. feddhetetlenség. A pályázatnak tartalmaznia kell: a pályázó munkahelyének, munkakörü besorolásának, jövedel- mének megnevezését, eddigi munkaköreibet, III. szakmai tevékenységének felsorolását, részletes életrajzát, valamint az alkalmazási feltételek meglétét igazoló okiratot vagy annak hiteles másolatát. A pályázatok elbírálása előtt személyes beszélgetés kerül sor. A pályázatokat két héten belül „Megbízható, pontos” jellegre a kiadóba kérjük. A Tartósítólpari Kombinát felvételt keres forgalmi könyvelői közgazdasági végzettséggel. Jelentkezés a vállalat számviteli osztályvezetőjénél.

Lakatosokat, villanyszerelőket felvesszünk Jó kereseti lehetőséggel, 3 műszakos munkarendbe, azonnalra. Jelentkezni: Debreceni Műanyagipari Kiszövetkezet, Debrecen, István út 88.

KEDDTŐL KEDDIG DÉLIBÁB! Konfektioosztályunk nagykamazs tükörbárony öltönyök és baktisztikabátok 1910 Ft-tól kaphatók. Divatosztályunkon flanelbuzukot, női és férfibőrkesztyűket, valamint gyermek-orkanekesztyűket kínálunk. Vas-műszaki osztályunkon kezi kukorica-morzsoló 186 Ft-os reklámáron kapható. DÉLIBÁB ÁRUHÁZ, Debrecen, Lóház A. ter 8. A.

Idegenben kikapott a D. Kinizsi és a Jászberény

Továbbra is a DUSE az élvonalas

A labdarúgó NB III-ban több meglepetés született a vasárnapi fordulón. Kikapott a D. Kinizsi és a Jászberény is; hiába vezetett egy pontot szombaton a DUSE, továbbra is vezető a mezőny. Ezúttal egyetlen csapat sem nyert idegenben.

Törökszentmiklós—D. Kinizsi 1-0 (0-0). Törökszentmiklós, 500 néző, vezette Mozdó. D. Kinizsi: Szántó — Tréfa, Mohácsi, Fekete, Fodor, Darányi (Orbán), Kovács, Héjas, Barna, Kerekes, Sebők (Juhász). Edző: Tornyi Barnabás. Húsz percig egyik kapu sem forgott veszélyben és a továbbiakban eléggé kiegyenlített volt a küzdelem. A 73. percben Porhanda szabadrúgásából Ramos I. a Kinizsi hálójába fejelte a labdát. Ezután a debreceniek rohamoztak, igen mozgalmos volt a játék, azonban az egyenlítés nem sikerült, ugyanis Elekés kitűnő védéssel meghiúsította a Kinizsi-támadók gólszerzési kísérleteit. Jók: Elekes, Szebenyi, Molnár, Csonotos, Ramos I., Porhanda, illetve Mohácsi, Fodor és Kerekes.

Ifjúsági: D. Kinizsi—Törökszentmiklós 7-0 (3-0).

D. Universitas—Leninvárosi Olefin SC 1-1 (1-0). Debrecen, egyetemi sporttelep, 400 néző, vezette Tóth II. D. Universitas: Lukács — Erdei, Zsupos, Csukás, Vajda, Dienes, Szabó I., Bakó T., Kiss L. (Ulveczky), Szabó II., Varga (Nagykaposi). Edző: Makray Balázs. A mérkőzés elején a DUSE mezonfolyányban játszott és a 13. percben megszerezte a vezetést, miután Szabó I. négy lépésről a hálóba

küldte a labdát. Ezzel mintegy megvette volna a maradt a debreceni csapat, a játék- idő további részében inkább a vendégcsapat irányította a játékot, és a 23. majd a 29. percben támadói a kapufát találták telibe. Fordulás után Varga került gólhelyzetbe, azonban ez eredménytelen maradt, később, a 70. percben Erdei öngóljával sikerült egyenlítene a Leninvárosnak. Sárga lap: Erdei, Bakó T. és Fodor. Jók: Lukács, Szabó I., illetve Járai, Magyar és Fodor.

Ifjúsági: Leninváros—D. Sportiskola II. 6-0 (3-0).

Hajdúböszörményi Bocskai—Berettyóújfalui SE 2-0 (1-0). Hajdúböszörmény, 300 néző, vezette Balogh J. Hajdúböszörmény: Gencsi — Csekő, Burai, Pipó, Kapusi, Csatári (Barna), Nagy, Fodor, Papp, Gajdán, Bezzegh. Edző: Lipók Lajos — Berettyóújfalui: Szabó — Kisikán, Daróczy (Bartus), Papp, Háló, Gál, Szémán (Szió), Tőkés, Lipovácz, Bakó, Muzsnai. Edző: Horváth Miklós. A többet támadó hazai együttes győzelme nagyobb különbségű is lehetett volna. Sárga lap: Daróczy és Szémán. A 20. percben Gajdán a 16-osról lövte a hálóba, az 56. percben Nagy az ötösről beállította a 2-0-ás végeredményt. Jók: Csekő, Pipó, Nagy, illetve Háló és Tőkés.

Ifjúsági: Berettyóújfalui—Hajdúböszörmény 5-1 (3-0).

Kabai Egyetértés—Volán Rákóczi 1-0 (0-0). Kaba, 600 néző, vezette Kalas II. L. Kaba: Szűcs — Berki, Pistár, Szilágyi, Szalánczi, Biás,

Kaszás, Kovács G., Kardos (Vancsa, Tani), Lakatos I., Lakatos Cs. Edző: Kiss Gyula. A közepes iramú és színvonalú mérkőzés 61. percében Lakatos Cs. szép egyéni alakítás végén, 13 méterről szerezte meg csapata győztes gólját. A kabaik némi szerencsével nyertek, ugyanis a vendégek támadói két ízben a kapufát találták telibe. Ennek ellenére a Kaba győzelme megérdemelt. Sárga lap: Szalánczi, Kaszás és Menyhart. Kiténtek: Szűcs, Szilágyi, Lakatos Cs., illetve Silye, Bencsik, Menyhart és Ladányi.

Ifjúsági: Volán Rákóczi—Kaba 2-2 (2-0).

Balmazújváros—Honvéd Asztalos János SE 1-1 (1-0). Balmazújváros, 400 néző, vezette Tombor. Balmazújváros: Gulyás — Kun, Kegyes, Szegedi, Csonka, Kaszás, Pajkos, Tar, Gyórfi (Tóth), Vaszilko, Molnár (Lócs). Edző: Szabó Béla. Alacsony színvonalú, csapkodó játék folyt ezen a mérkőzésen. A sportszerű küzdelem hibájából egyenlítették a vendégek. Gólszerzők: Tar (59. p.), illetve Rostás (72. p.). Jók: Kegyes, Csonka, Tar, illetve Rác, Fige és Rostás.

Ifjúsági: Balmazújváros—Nyíregyházi VSSC II. 2-0 (2-0).

Püspökladány—Karcag 3-0 (3-0). Püspökladány, 600 néző, vezette Lőrincz. Püspökladány: Kiss — Szilágyi J., Szabolcsi, Cs. Kiss, Szentjóbbi, Szabó, Szilágyi B. (Katona Z.), Soós (Katona L.), Béres, Róza, Mile. Edző: Szolga Géza. Kezdekor egy-

sport

Sportirovati-ügyletes:
Kliripolszky Tamás
Ügyelet: 9-től 12-ig
Telefon: 17-152

perces felállással adóztak az elhunyt sportvezető, Erdei Mihály emlékének. A sportszerű mérkőzésen közepes volt a játék színvonala. Majd végig a PMÁV támadott és könnyed játékkal is biztosan győzött. A gólok sorrendje: Mile (3. p.), Szabó (24. p.) és Mile (39. p.). Kiténtek: Szabolcsi, Szabó, Béres, Róza, illetve Nagy J., Tüdös és Kovács.

Ifjúsági: Püspökladány—Karcag 3-1 (1-0).

Szeghalmi SE—Kisvárdai SE 3-1 (1-0). Szeghalom, 400 néző, vezette Tóth I. S. Gólszerzők: Hirka, Csák és Bress, illetve Simon. Sárga lap: Kozák, Bajzinger, Kovács A. és Tóth B.

Ifjúsági: Kisvárdai—Szeghalom 4-1 (2-0).

Rakamazi Spartacus—Jászberényi Lehel SE 1-0 (0-0). Rakamaz, 600 néző, vezette Hunyadi. A győztes gólt Kosztyú szerezte.

A labdarúgó NB III. állása

Tízsza-csoport	1. DUSE	2. Lehel SE	3. Rakamaz	4. D. Kinizsi	5. H.-bősz.	6. Olefin SC	7. Kaba	8. T.-miklós	9. H. Asztalos	10. B.-újváros	11. Kisvárdai	12. PMÁV	13. BUSE	14. Szeghalom	15. Volán R.	16. Karcag
	12 8 3 1 27-14 19	12 7 4 1 16-7 18	12 7 3 2 26-16 17	12 5 5 2 25-15 15	12 7 1 4 22-13 15	12 4 5 3 23-18 13	12 5 3 4 18-13 13	12 6 1 5 18-13 13	12 4 4 1 15-17 12	12 2 8 2 10-13 12	12 3 4 5 14-15 10	12 3 4 5 13-15 10	12 2 4 6 13-24 8	12 3 1 8 20-30 7	12 2 1 9 12-21 5	12 1 3 8 6-29 5

MEGYEI BAJNOKSÁG

Idegenben nyert a Hajdúszoboszló, a Földes és a Mikepércs

3-0 (1-0). Sárrétudvari, 400 néző, vezette Pataki. Sárrétudvari: Makai — Madar, Szőke, Medgyesi (Gulyás), Szabó L., Hegedűs, Török I. (Szabó F.), Komoróczy (Török Cs.), Fekete, Erőss, Végh. Edző: Madar Lajos. — Polgár: Bálint — Nagy, Balla, Magos, Máté, Horváth S., Bujdos, Horváth Z., Szabó, Varga, Görömbei. Edző: Dohány László. Sportszerű, közepes színvonalú játék. Megérdemelt hazai győzelem. Sárga lap: Szabó (5. perc), Komoróczy (48. perc) és Fekete (73. perc). Kiténtek: Fekete, Komoróczy, Erőss, illetve Máté, Varga és Görömbei. — Ifjúsági: Polgár—Sárrétudvari 3-1 (1-0). Sárga lap: Dan és Hegedűs (Sárrétudvari).

Földes—Biharnagybajom 6-0 (2-0). Biharnagybajom, 200 néző, vezette Tatár. Földes: Szöllősi — Egri, Szabó T., Papp (Leiszt), Alker, Karacs, Szabó I., Andirko, Karma-zsin, Bene, Rusznyák. Edző: Rák István. — Biharnagybajom: Gerda — Cs. Kiss, Makula, Nagy, Antos, Bak, Darabos, Popovics, Jenei, Gál, Ajtai. Edző: Maczkó Gyula. A vendégcsapat nagyobb lelkesedéssel és akarással játszott a sportszerű keretek közt lezajlott mérkőzésen, és mindez a végeredményben is megmutatkozott. A gólok sorrendje: Rusznyák (14. perc), Karmazsin (22. perc), Rusznyák (53. perc), Andirko (65. perc), Rusznyák (74. perc) és Leiszt nyák (80. perc). Sárga lap: Gerda. Kiténtek: Andirko, Bene, Rusznyák, illetve Nagy és Bak. — Ifjúsági: Biharnagybajom—Földes 4-1 (2-1). Sárga lap: Szántó és Faragó (Földes).

Nádudvar—Hajdú Volán 4-1 (0-1). Nádudvar, 100 néző, vezette Németh V. Nádudvar: Farkas (Juhász)

— Katona, Orbán, Varsányi, Vásárhelyi, Karsai (Danka), Kovács, Tóth T., Tóth I. (Lovas), Gellért (Földszánczi), Varga. Edző: Lukács Elek. — Hajdú Volán: Szabó — Zsolyomi, Kunkli, Puskás, Juhász, Szűcs (Antal), Gyórfi B., Váci, Deme, Lacza, Gyórfi G. Edző: Nagy Sándor. Változatos, nagy iramú, kemény játék. A gólok súlyos védelmi hibákból estek. A debreceniek a 78. percig vezettek! — viszont az egyenlítés után „megrogygyant” a Hajdú Volán. Sárga lap: Varsányi, Antal és Váci. Gólszerzők: Tóth T., Lovas, Oszlászki és Szabó (öngól), illetve Váci. Jók: Katona, Vásárhelyi, Lovas, illetve Zsolyomi és Váci. — Ifjúsági: Nádudvar—Hajdú Volán 2-0 (0-0). Sárga lap: Pulya (Hajdú Volán).

Vámospercs—Létavértes 1-1 (1-0). Létavértes, 250 néző, vezette Gőz. Vámospercs: Palugyai — Szabó, Nánási, Bicskei, Kiss II., Malmos, Kiss I., Berki, Kádár, Mizsák (Oláh), Juhász. Edző: Sándor Zoltán. — Létavértes: Suta — Högye, Vásárhelyi, Papp, Kovács, Tótháti, Belényesi, Kárándi, Barta (Molnár), Eliás, Varga. Edző: Vásárhelyi József. A Vámospercs jól alkalmazta a lestatikták és a kontratámadásokat. A létavértesiek eléggé gyengén teljesítményt nyújtottak és nem boldogultak az 55. percben tíz főre csökkent vendégekkel szemben. Kiténtek: Szabó. Sárga lap: Högye, Tótháti, Varga, Nánási, Mizsák. Gólszerzők: Juhász, illetve Varga. Jók: Palugyai, Kiss I., Kádár, Juhász, illetve Papp. — Ifjúsági: Vámospercs—Létavértes 1-0 (1-0).

Komádi—Hajdúhadházi Bocskai 1-0 (1-0). Komádi, 300 néző, vezette Fodor F. Komádi: Havasi — Nagy, Barabás, Szabó, Aburdán, Fekete, Méhes,

Balázs, Nagy (Varga), Gulyás (Fésűs), Farkas. Edző: Komóczy Sándor. — Hajdúhadházi Bocskai: Mikhárdi — Pacza (Felföldi), Király, Tahóczki, Tóth, Győri, Fábán, Fűrj, Ok-rós, Rác, Szalóki. Edző: Szolnoki Gyula. Kemény, sportszerű volt a küzdelem a változatos játékokhoz mérkőzésen. Az eddöntetlen eredmény igazságosabb lett volna. A győztes gólt a 44. percben Farkas szerezte. Kiténtek: Havasi, Barabás, Aburdán, illetve Mikhárdi, Király és Tahóczki. — Ifjúsági: Hajdúhadházi Bocskai—Komádi 5-0 (2-0).

Mikepércs—Derecske 2-0 (1-0). Derecske, 150 néző, vezette Fazekas. Mikepércs: Mogyorósi (Kriszán) — Borsó, Dávid, Nagy, Vinnai, Vad (Borbély), Gaál, Albert, Deel, Juhász (Her-czegh), Pistár, Varga. Edző: Szabó Zoltán. — Derecske: Fenyő — Lénárt, Szöllősi, Buzga, Lénárt G., Kiss, Hajdú, Hadházi, Száli (Porkoláb), Vass (Tassi), Czibere. Edző: Nagy Károly. Közepes iramú és színvonalú játék. A korszerűbben játszó vendégcsapat rászolgált a két bajnoki pontra. A gólok: Albert (15. perc) és Juhász (60. perc). Sárga lap: Lénárt G., Borsó és Nagy. Jók: Dávid, Deel, Gaál, Albert, illetve Szöllősi, Kiss, Buzga és Lénárt G. — Ifjúsági: Derecske—Mikepércs 3-1 (1-0). Sárga lap: Horváth (Mikepércs).

A megyei labdarúgó-bajnokság állása

1. H.-nánás	12 8 2 2 30-12 18
2. H.-szob.	12 8 2 2 22-11 18
3. S.-udvari	12 8 2 2 17- 8 18
4. Földes	12 6 4 2 21- 8 16
5. Nádudvar	12 6 3 3 24-17 15
6. L.-vértes	12 4 6 2 15-10 14
7. H. Bocskai	12 4 5 1 21-12 13
8. M.-pércs	12 4 5 3 17-17 13
9. Komádi	12 3 5 4 15-16 11
10. Derecske	12 3 3 5 16-19 11
11. K.-apáti	12 3 4 5 14-16 10
12. H.-dorog	12 4 1 7 20-26 9
13. Hajdú V.	12 3 3 6 12-18 9
14. Polgár	12 3 2 7 17-22 8
15. V.-pércs	12 2 4 6 8-20 8
16. B.-nagyb.	12 0 1 11 9-46 1

Visszatekintő

A kaposvári játékosok egy órával a vasárnapi találkozó előtt az Oláh Gábor utcai sporttelepén a buszok felé sétáltak. Köztük Deakvári Antal is, akivel régi ismerősként köszöntöttük egymást, hiszen tagja volt annak a debreceni együttesnek, amely három évvel ezelőtt, 1984 őszén csaknem végigverve az élménytel másodikként fejezte be az őszi pontvadászatot, és nagy reményekkel várta a tavaszi folytatást. A Paróczai, Szigeti, Deakvári, Kiss összetételű hátrvédősorra sokáig fognak nosztalgiaival emlékezni Debrecenben.

A kitűnő játékos elmondta, hogy túl magas nekik az NB I színvonala, nem szoktak hozzá az I. osztály követelményeihez, így már lélektanilag belenyugodtak a sereghajtó szerepkörbe. Tisztes vereségre számítanak — egy-két gólosra — nemcsak Debrecenben, hanem a következő két fordulón is.

A stadionba igyekvő szurkolók ellenben bizakodva latolgatták az esélyeket, általában háromgólos debreceni győzelemre számítottak. Kivéve az egyik ismerősömet, aki még a mérkőzés előtt felállt a helyéről, és régi totóhoz illően tippelt: „Írd be a végeredményt! 2-0-ra győz a Kaposvár!”

A labdarúgó és a totózó jóslata tehát eltért egymástól, pedig érdekeik szerint fordítva kellett volna lenni. Vagyis Deakváriknak — kaposvári létére — döntetlenben bíznia, a szurkolónak pedig debreceni lévén hazai győzelemben. Hiszen a papírforma is a debreceni siker mellett szól.

Sajnos a nézőnek lett igaza a lényegét tekintve, mindössze a gólkülönbségben tévedett. Színvonalatlan, gyenge iramú meccset láttunk vasárnap, s az utóbbi évek leggyengébb DMVSC-jét. Egy olyan csapatot, amelynek tagjai közül talán csak ketten tartották be az edzői utasításokat, melyeknek már-már a helyesége is vitatható. Az egyik Kiss János volt, aki ugyan ezúttal nem játszott jól, de kihasználva a teret, gyakran vállalkozott felfutásokra. A másik Balogh volt, aki végig megbízhatóan őrizte az ellenfél csatárai közül leginkább igyekvő Murait. A többiek teljesítményét kritikán alulnak tartották sokan, amit mutat, hogy jó néhányan már a szünetben elhagyták a stadiont. Ezúttal már nemcsak Bücs „gyengékedett”, már nemcsak az ő enerváltsága volt a feltűnő, hanem a többieké is. Turtóczyt láthatóan megviselte a vele szemben mutatott váltakozó bizalom. Steigerwaldtól sem sokat láttunk eddig Debrecenben. A csereként beállt Vancsa rendszerint csak egy-két látványos labdátvétellel véteti észre magát, de egyelőre nincs benne a gólvészély, ő is messze elmaradt a várakozástól. Nem is érdemes folytatni a sort, mert csak bosszankodik az ember, különösen, ha azt látja, hogy a debreceniek futógyorsaságban is elmaradnak a többiekől. S pláne, ha arra gondol, hogy a DMVSC prémiumszabályzata jobb az NB I-es csapatok átlagához képest!

Kár, hogy ennek a szabályzatnak nincs egy olyan pontja, miszerint ilyen teljesítmény után a labdarúgóknak kellene visszafizetni — az egyébként nyert, de ezúttal elvesztett — két pontért járó ezreket!

Vasárnap „négy pontos” mérkőzésen szenvedett vereséget a DMVSC. Egy biztos kiesőnek, az NB I leggyengébb csapatának tartott Kaposvárt sem tudta legyőzni — a saját otthonában. Akkor jogos a kérdés, hogy pillanatnyilag melyik gárda a leggyengébb az élvonalban? A 0-1-et látva könnyű válaszolni, de ugyanakkor legbelül a lelkiünk mélyén nagyon nehéz kimondani az igazságot.

Mindenesetre, ha egy csapat tizenhárom forduló után csak a 15., az utolsó előtti helyen áll, az nemcsak „véletlenül”, most vasárnap, hanem az ősz nagy részében követelt el hibákat. Sőt, a körülötte levők, a „be-lőle” is élők már korábban, amikor elengedték azokat a labdarúgókat, akik most már más csapatok javára rugdossák a gólokat.

A DMVSC jelenlegi helyzetéért tehát nemcsak — az egyébként mostanában jogosan elmarasztalt — játékosokat, hanem az egyesület és a labdarúgó-szakosztály évek óta megoldatlan gazdasági, vezetői és edzői gondjait is felelősnek tartom.

Szerintem mindegyiknek köze van a jelenlegi méltatlan helyzethez, a rangon aluli szerepléshez, amely nem véletlenül keseríti el a csapat híveit.

A DMVSC-re még két nehéz mérkőzés vár az ősz folyamán, a Békéscsaba és a Váci Izó ellen. Jó lenne, ha az illetékesek megtalálnák a módját annak, hogy hitet öntsének a játékosokba, akiket tudásuk alapján azért többre tartok annál, mint hogy a kieső-jelölt gárdának legyenek a tagjai.

Csibák Zoltán

SAKK OB I

DUSE—Mereszjev SE 7:6 (1)

Az elmúlt hét végén Tassai Sziirmai eldöntetlen eredményt ért el, míg Kámani Mester veszített. Borsavölgyi és sakkcsapata. — jatszómája győzelmi esélyekkel függőben maradt.

Férfiak: DUSE—Honvéd Mereszjev SE 7-6 (1). A DUSE-ból Deák, László, Máté győzött, Kovács L., Bacsó, Félégházi, Demeter, Tóth I., Halász, dr. Kántor, veszített.

Nők: Honvéd Mereszjev SE—DUSE 2-0. A DUSE-ból Nagypál és Szikszay veszített.

Totótájékoztató

A Sportfogadási és Lottó-igazgatóság tájékoztatója szerint a 44. heti totónyeremények — az illeték levonása után a következők: 13 plusz 1 találatos szelvény 1 darab, nyereménye: 4228 698 forint, 13 találatos szelvény 3 darab, nyereményük egyenként: 1 812 299 forint, 12 találatos szelvény 180 darab, nyereményük egyenként: 26 849 forint, 11 találatos szelvény 2482 darab, nyereményük: 1947 forint, 10 találatos szelvény 21 487 darab, nyereményük: 337 forint. A közölt adatok nem véglegesek. (MTI)

Totótájékoztató

A Sportfogadási és Lottó-igazgatóság tájékoztatója szerint a 44. heti totónyeremények — az illeték levonása után a következők: 13 plusz 1 találatos szelvény 1 darab, nyereménye: 4228 698 forint, 13 találatos szelvény 3 darab, nyereményük egyenként: 1 812 299 forint, 12 találatos szelvény 180 darab, nyereményük egyenként: 26 849 forint, 11 találatos szelvény 2482 darab, nyereményük: 1947 forint, 10 találatos szelvény 21 487 darab, nyereményük: 337 forint. A közölt adatok nem véglegesek. (MTI)

Totótájékoztató

A Sportfogadási és Lottó-igazgatóság tájékoztatója szerint a 44. heti totónyeremények — az illeték levonása után a következők: 13 plusz 1 találatos szelvény 1 darab, nyereménye: 4228 698 forint, 13 találatos szelvény 3 darab, nyereményük egyenként: 1 812 299 forint, 12 találatos szelvény 180 darab, nyereményük egyenként: 26 849 forint, 11 találatos szelvény 2482 darab, nyereményük: 1947 forint, 10 találatos szelvény 21 487 darab, nyereményük: 337 forint. A közölt adatok nem véglegesek. (MTI)

Totótájékoztató

A Sportfogadási és Lottó-igazgatóság tájékoztatója szerint a 44. heti totónyeremények — az illeték levonása után a következők: 13 plusz 1 találatos szelvény 1 darab, nyereménye: 4228 698 forint, 13 találatos szelvény 3 darab, nyereményük egyenként: 1 812 299 forint, 12 találatos szelvény 180 darab, nyereményük egyenként: 26 849 forint, 11 találatos szelvény 2482 darab, nyereményük: 1947 forint, 10 találatos szelvény 21 487 darab, nyereményük: 337 forint. A közölt adatok nem véglegesek. (MTI)

Totótájékoztató

A Sportfogadási és Lottó-igazgatóság tájékoztatója szerint a 44. heti totónyeremények — az illeték levonása után a következők: 13 plusz 1 találatos szelvény 1 darab, nyereménye: 4228 698 forint, 13 találatos szelvény 3 darab, nyereményük egyenként: 1 812 299 forint, 12 találatos szelvény 180 darab, nyereményük egyenként: 26 849 forint, 11 találatos szelvény 2482 darab, nyereményük: 1947 forint, 10 találatos szelvény 21 487 darab, nyereményük: 337 forint. A közölt adatok nem véglegesek. (MTI)

